

CHRESTOMATHIA PATRISTICA.

PARS I.

SELECTA

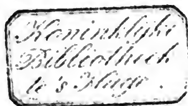
Apocryphorum et *Patrum* de Christo et Apostolis, uti et *Patrum Apostolicorum*,

in usum lectionum Academicarum

collegit

H. J. ROYAARDS,
Theol. Doct. et Prof.

TRAJECTI AD RHENUM,
APUD JOH. ALTHEER.
1831.

PARS I.

I. Selecta Apocryphorum N. F. et Patrum de Christo et Apostolis.

II. Selecta Patrum Apostolicorum.

PARS II.

III. Selecta Patrum Ecclesiae Graecae.

PARS III.

IV. Selecta Patrum Ecclesiae Latinae.

I.

SELECTA

APOCRYPHORUM N. F. ET PATRUM

DE

CHRISTO ET APOSTOLIS.

LOCA SELECTA
DE
CHRISTO ET APOSTOLIS.

I.

De Scriptis, quae Christo tribuuntur. (*)

1. *De Scripto Christi in terra.*

Hieronymus *adv. Pelagianos.* l. 2. ed. Paris. 1703. T. IV. p. 522.

Jesus, inclinans, digito scribebat in terra. Eorum videlicet qui accusabant et omnium peccata mortalium. Secundum quod scriptum est in Propheta: (Jerem. XVII. 13) *relinquentes autem te in terra scribentur.*

Sec.

(*) Dicta quaedam Christi, quae in vetustis Codd. Graecis et Latinis reperiuntur, collegit Fabricius *Codex Apocr.* N. T. I. p. 325 sqq. et III. 518 sqq. — Alia, quae in Patrum Apostolicorum et Ecclesiae scriptis habentur, vide apud Grabe *Specilegium Patrum* p. 12

Ambrosius *Epist.* 25 (58) *Studio.*

Hoc praevidens, Dominus Jesus inclinato capite scribebat in terra. Quid scribebat, nisi illud Propheticum (Jerem. XXII. 24 seq.): *Terra, terra, scribe hos viros abdicatos.*

et *Epist.* 26 (78) Irenaeo.

Et scribebat in terra. Quid? utique dicens (Matth. VII. 3.) festucam, quae in oculo est fratris tui, vides, trabem autem, quae in oculo tuo est, non vides.

---

2. *De Epistola Abgari ad Christum et Christi ad Abgarum.*

Eusebius *Hist. Eccl.* I. 13.
ed. Heinichen. I. p. 77 sqq.

Ἡ τοῦ Κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ θειότης, εἰς πάντας ἀνθρώπους τῆς παραδοξοποιοῦ δυνάμεως ἕνεκεν βοωμένη, μυρίους ὅσους καὶ τῶν ἐπ' ἀλλοδα-

p. 12 sqq. p. 25; uti et alia, quae ex Muhamedanis Scriptoribus congessit *Levinus Warnerus* apud Fabricium l. l. III. p. 394 sqq. — De scriptis, quae Christo tribuuntur, Fabr. l. l. I. p. 305 sqq. III. 439 sqq. 513 sqq.

δαπῆς ποῤῥωτάτωτε τῆς Ἰουδαίας, νόσων τε καὶ παντοίων παθῶν ἐλπίδι θεραπείας ἐπήγετο. Ταύτη τοι βασιλεὺς Ἄγβαρος, τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην ἐθνῶν ἐπισημότατα δυναςεύων, πάθει τὸ σῶμα δεινῷ καὶ οὐ θεραπευτῷ ὅσον ἐπ' ἀνθρωπείᾳ δυνάμει καταφθειρόμενος, ὡς καὶ τοὔνομα τοῦ Ἰησοῦ πολὺ καὶ τὰς δυνάμεις συμφώνως πρὸς ἁπάντων μαρτυρουμένας ἐπύθετο, ἱκέτης αὐτοῦ πέμψας δι' ἐπιςοληφόρου γίγνεται, τῆς νόσου τυχεῖν ἀπαλλαγῆς ἀξιῶν. Ὁ δὲ μὴ τότε καλοῦντι ὑπακούσας, ἐπιςολῆς γοῦν αὐτὸν ἰδίας καταξιοῖ, ἕνα τῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἀποςέλλειν ἐπὶ θεραπείᾳ τῆς νόσου, ὁμοῦ τε αὐτοῦ σωτηρίαν καὶ τῶν προσηκόντων ἁπάντων ὑπισχνούμενος. Οὐκ εἰς μακρὸν δὲ ἄρα αὐτῷ ἐπληροῦτο τὰ τῆς ἐπαγγελίας. Μετὰ γοῦν τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάςασιν καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον αὐτοῦ, Θωμᾶς, τῶν Ἀποστόλων εἷς τῶν δώδεκα, Θαδδαῖον ἐν ἀριθμῷ καὶ αὐτὸν τῶν ἑβδομήκοντα τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν κατειλεγμένον, κινήσει θειοτέρᾳ ἐπὶ τὴν Ἔδεσσαν κήρυκα καὶ εὐαγγελιστὴν τῆς περὶ τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίας ἐκπέμπει, πάντα τε δι' αὐτοῦ τὰ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν τέλος ἐλάμβανεν ἐπαγγελίας. Ἔχεις καὶ τούτων ἀνάγραπτον τὴν μαρτυρίαν, ἐκ τῶν κατὰ Ἔδεσσαν τοτηνικαῦτα βασιλευομένην πόλιν γραμματοφυλακείων ληφθεῖσαν. Ἐν γοῦν τοῖς αὐτόθι δημοσίοις χάρταις, τοῖς τὰ παλαιὰ καὶ τὰ ἀμφὶ τὸν Ἄγβαρον πραχθέντα περιέχουσι, καὶ ταῦτα εἰσέτι καὶ νῦν ἐξ ἐκείνου πεφυλαγμένα εὕρηται. Οὐδὲν δὲ οἷον καὶ αὐτῶν ἐπακοῦσαι τῶν ἐπιστολῶν, ἀπὸ τῶν ἀρχείων ἡμῖν αναληφθεισῶν, καὶ τόνδε αὐτοῖς ῥήμασιν ἐκ τῆς Σύρων φωνῆς μεταβληθεισῶν τὸν τρόπον.

Αν-

Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς γραφείσης ὑπὸ Ἀβγάρου τοπάρχου τῷ Ἰησοῦ, καὶ πεμφθείσης αὐτῷ δι' Ἀνανία ταχυδρόμου εἰς Ἱεροσόλυμα.

„Ἄβγαρος τοπάρχης Ἐδέσσης Ἰησοῦ σωτῆρι ἀγαθῷ ἀναφανέντι ἐν τόπῳ Ἱεροσολύμων χαίρειν. Ἤκουσταί μοι τὰ περὶ σοῦ καὶ τῶν σῶν ἰαμάτων, ὡς ἄνευ φαρμάκων καὶ βοτανῶν ὑπὸ σοῦ γινομένων. Ὡς γὰρ λόγος, τυφλοὺς ἀναβλέπειν ποιεῖς, χωλοὺς περιπατεῖν, καὶ λεπροὺς καταρίζεις, καὶ ἀκάθαρτα πνεύματα καὶ δαίμονας ἐκβάλλεις, καὶ τοὺς ἐν μακρονοσίᾳ βασανιζομένους θεραπεύεις, καὶ νεκροὺς ἐγείρεις. Καὶ ταῦτα πάντα ἀκούσας περὶ σοῦ, κατὰ νοῦν ἐθέμην τὸ ἕτερον τῶν δύο· ἢ ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ποιεῖς ταῦτα, ἢ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ ποιῶν ταῦτα. Διὰ τοῦτο τοίνυν γράψας ἐδεήθην σου σκυλῆναι πρός με, καὶ τὸ πάθος ὃ ἔχω, θεραπεῦσαι. Καὶ γὰρ ἤκουσα ὅτι καὶ Ἰουδαῖοι καταγογγύζουσί σου καὶ βούλονται κακῶσαί σε. Πόλις δὲ μικροτάτη μοι ἐςὶ καὶ σεμνὴ, ἥτις ἐξαρκεῖ ἀμφοτέροις."

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔγραψε, τῆς θείας αὐτὸν τέως μικρὸν αὐγασάσης ἐλλάμψεως. Ἄξιον δὲ καὶ τῆς πρὸς τοῦ Ἰησοῦ αὐτῷ διὰ τοῦ αὐτοῦ γραμματοκομιστοῦ ἀποσταλείσης ἐπακοῦσαι, ὀλιγοστίχου μὲν, πολυδυνάμου δὲ ἐπιστολῆς, τοῦτον ἐχούσης καὶ αὐτῆς τὸν τρόπον.

Τὰ ἀντιγραφέντα ὑπ' Ἰησοῦ διὰ Ἀνανία ταχυδρόμου τοπάρχῃ Ἀβγάρῳ.

„Ἄβγαρε, μακάριος εἶ πιστεύσας ἐν ἐμοὶ, μὴ ἑωρακώς με. Γέγραπται γὰρ περὶ ἐμοῦ, τοὺς ἑωρακότας

με

με μὴ πιστεύσειν μοι, ἵνα οἱ μὴ ἑωρακότες, αὐτοὶ πιστεύσωσι καὶ ζήσωνται. Περὶ δὲ οὗ ἔγραψάς μοι ἐλθεῖν πρὸς σὲ, δέον ἐστὶ πάντα δι' ἃ ἀπεστάλην, ἐνταῦθα πληρῶσαί με, καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαι, οὕτως ἀναληφθῆναι πρὸς τὸν ἀποστείλαντά με. Καὶ ἐπειδὰν ἀναληφθῶ, ἀποστελῶ σοι τινὰ τῶν μαθητῶν μου, ἵνα ἰάσηταί σου τὸ πάθος, καὶ ζωὴν σοὶ καὶ τοῖς σὺν σοὶ παράσχηται."

Ταύταις δὲ ταῖς ἐπιστολαῖς ἔτι καὶ ταῦτα συνῆπτο τῇ Σύρων φωνῇ. Μετὰ δὲ τὸ ἀναληφθῆναι τὸν Ἰησοῦν, ἀπέστειλεν αὐτῷ Ἰούδας ὁ καὶ Θωμᾶς, Θαδδαῖον τὸν ἀπόστολον, ἕνα τῶν ἑβδομήκοντα. Ὅς ἐλθὼν κατέμενε πρὸς Τωβίαν τὸν τοῦ Τωβία. Ὡς δὲ ἠκούσθη περὶ αὐτοῦ, καὶ δῆλος γέγονε διὰ τῶν ἐπιτελουμένων αὐτῷ θαυμασίων, ἐμηνύθη τῷ Ἀγβάρῳ ὅτι ἐλήλυθεν ἀπόστολος ἐνταῦθα τοῦ Ἰησοῦ, καθὼς ἐπέστειλέ σοι. Ἤρξατο οὖν ὁ Θαδδαῖος ἐν δυνάμει Θεοῦ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ μαλακίαν, ὥστε πάντας θαυμάζειν. Ὡς δὲ ἤκουσεν ὁ Ἄγβαρος τὰ μεγαλεῖα καὶ τὰ θαυμάσια, ἃ ἐποίει, καὶ ὡς ἐθεράπευεν ἐν ὀνόματι καὶ δυνάμει Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ὑπονοίᾳ γέγονεν, ὡς ὅτι αὐτὸς ἐςι, περὶ οὗ ὁ Ἰησοῦς ἐπέστειλε λέγων· ἐπειδὰν ἀναληφθῶ, ἀποστελῶ σοι τινὰ τῶν μαθητῶν μου, ὅστις τὸ πάθος σου ἰάσεται. Μετακαλεσάμενος οὖν τὸν Τωβίαν, παρ' ᾧ κατέμενεν, εἶπεν· ἤκουσα ὅτι ἀνήρ τις δυνάστης ἐλθὼν ἀπὸ Ἱεροσολύμων, καταμένει ἐν τῇ σῇ οἰκίᾳ, καὶ πολλὰς ἰάσεις ἐπ' ὀνόματι Ἰησοῦ ἐργάζεται. Ὁ δὲ εἶπε· ναὶ κύριε ξένος τὶς ἐλθὼν, ἐνῴκησε παρ' ἐμοὶ καὶ πολλὰ θαύματα ἐπιτελεῖ. Ὁ δὲ ἀνάγαγε αὐτὸν, ἔφη, πρός με. Ἐλθὼν δὲ ὁ Τωβίας παρὰ Θαδ-

δαῖ-

δχῖον, εἶπεν αὐτῷ· Ὁ τοπάρχης Ἄγβαρος μετακαλεσάμενός με, εἶπεν ἀναγαγεῖν σε παρ᾽ αὐτὸν, ἵνα θεραπεύσῃς αὐτοῦ τὸ πάθος. Καὶ ὁ Θαδδαῖος ἀναβαίνω, ἔφη, ἐπειδήπερ δυνάμει παρ᾽ αὐτὸν ἀπέσταλμαι. Ὀρθρίσας οὖν ὁ Τωβίας τῇ ἑξῆς, καὶ παραλαβὼν τὸν Θαδδαῖον, ἦλθε πρὸς τὸν Ἄγβαρον· ὡς δὲ ἀνέβη, παρόντων καὶ ἑστώτων τῶν μιγιστάνων αὐτοῦ, παραχρῆμα ἐν τῷ εἰσιέναι αὐτὸν, ὅραμα μέγα ἐφάνη τῷ Ἀγβάρῳ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀποστόλου Θαδδαίου. Ὅπερ ἰδὼν Ἄγβαρος, προσεκύνησε τῷ Θαδδαίῳ. Θαῦμά τε ἔσχε τοὺς περιεστῶτας πάντας. Αὐτοὶ γὰρ οὐχ ἑωράκασι τὸ ὅραμα, ὃ μόνῳ τῷ Ἀγβάρῳ ἐφάνη. Ὃς καὶ τὸν Θαδδαῖον ἤρετο, εἰ ἐπ᾽ ἀληθείας μαθητὴς εἶ Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὃς εἰρήκει πρὸς με· ἀποστελῶ σοί τινὰ τῶν μαθητῶν μου, ὅστις ἰάσεταί σου τὸ πάθος, καὶ ζωήν σοι καὶ τοῖς σὺν σοὶ παρέξει πᾶσι. Καὶ ὁ Θαδδαῖος ἔφη· ἐπεὶ μεγάλως πεπίστευκας εἰς τὸν ἀποςείλαντά με κύριον Ἰησοῦν, διὰ τοῦτο ἀπεστάλην πρὸς σε. Καὶ πάλιν ἐὰν ἐπιπλέον πιστεύσῃς εἰς αὐτὸν, ὡς ἂν πιστεύσῃς ἔσται σοι τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σου. Καὶ ὁ Ἄγβαρος πρὸς αὐτὸν, οὕτως ἐπίστευσα φησὶν, ἐν αὐτῷ, ὡς καὶ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς σταυρώσαντας αὐτὸν, βουληθῆναι δύναμιν παραλαβὼν κατακόψαι, εἰ μὴ διὰ τὴν βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων ἀνεκόπην τῆς προθέσεως. Καὶ ὁ Θαδδαῖος εἶπεν· ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πεπλήρωκε, καὶ πληρώσας, ἀνελήφθη πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα. Λέγει αὐτῷ Ἄγβαρος· κἀγὼ πεπίστευκα εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ. Καὶ ὁ Θαδδαῖος· διὰ τοῦτο, φησὶ, τίθημι τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σε ἐν ὀνόματι

αὐ-

αὐτοῦ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Καὶ τοῦτο πράξαντος, παραχρῆμα ἐθεραπεύθη τῆς νόσου καὶ τοῦ πάθους οὗ εἶχεν. Ἐθαύμασέ τε ὁ Ἄγβαρος, ὅτι καθὼς ἠκουσται αὐτῷ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, οὕτως τοῖς ἔργοις παρέλαβε διὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ καὶ ἀποστόλου Θαδδαίου, ὃς αὐτὸν ἄνευ Φαρμακείας καὶ βοτανῶν ἐθεράπευσεν. Καὶ οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἄβδον τὸν τοῦ Ἄβδου ποδάγραν ἔχοντα· ὃς καὶ αὐτὸς προσελθὼν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔπεσεν, εὐχάς τε διὰ χειρὸς λαβὼν ἐθεραπεύθη· πολλούς τε ἄλλους συμπολίτας αὐτῶν ὁ αὐτὸς ἰάσατο ἀπόστολος, θαυμαστὰ καὶ μεγάλα ποιῶν, καὶ κηρύσσων τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἄγβαρος, σὺ Θαδδαῖε, ἔφη, σὺν δυνάμει τοῦ Θεοῦ ταῦτα ποιεῖς, καὶ ἡμεῖς τε αὐτοὶ ἐθαυμάσαμεν. Ἀλλ' ἐπὶ τούτοις δέομαί σου, διηγήσασθαί μοι περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰησοῦ πῶς ἐγένετο, καὶ περὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ ἐν ποίᾳ δυνάμει ταῦτα ἐποίει, ἅ τινα ἠκούσαμεν. Καὶ ὁ Θαδδαῖος, νῦν μὲν σιωπήσομαι, ἔφη, ἐπειδὴ κηρύξαι τὸν λόγον ἀπεστάλην. Αὔριον δὲ ἐκκλησίασόν μοι τοὺς πολίτας σου πάντας, καὶ ἐπ' αὐτῶν κηρύξω τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ σπερῶ ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τῆς ζωῆς, περί τε τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰησοῦ καθὼς ἐγένετο, καὶ περὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, καὶ ἕνεκα τίνος ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ περὶ τῆς δυνάμεως τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ μυστηρίων ὧν ἐλάλησεν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ποίᾳ δυνάμει ταῦτα ἐποίει· καὶ περὶ τῆς καινῆς αὐτοῦ κηρύξεως, καὶ περὶ τῆς σμικρότητος καὶ εὐτελείας καὶ περὶ τῆς ταπεινώσεως τοῦ Φαινομένου ἔξωθεν ἀνθρώπου· καὶ πῶς ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν καὶ ἀπέθανε, καὶ ἐσμίκρυνεν αὐτοῦ τὴν θεότητα· ὅσα τ' ὑπὸ Ἰουδαίων

 ἐπ-

ἔπαθεν, καὶ πῶς ἐσταυρώθη, καὶ κατέβη εἰς τὸν ἅδην, καὶ διέσχισε Φραγμὸν τὸν ἐξ αἰῶνος μὴ σχισθέντα, καὶ ἀνέστη, καὶ συνήγειρε νεκροὺς τοὺς ἀπ' αἰώνων κεκοιμημένους· καὶ πῶς κατέβη μόνος, ἀνέβη δὲ μετὰ πολλοῦ ὄχλου πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ· καὶ πῶς κάθηται ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς μετὰ δόξης ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ πῶς ἐλεύσεσθαι μέλλει πάλιν μετὰ δόξης καὶ δυνάμεως κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. Ἐκέλευσεν οὖν ὁ Ἄγβαρος, τῇ ἕωθεν συνάξαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, καὶ ἀκοῦσαι τὴν κήρυξιν Θαδδαίου, καὶ μετὰ ταῦτα προσέταξε δοθῆναι αὐτῷ χρυσὸν καὶ ἄσημον. Ὁ δὲ οὐκ ἐδέξατο εἰπών· εἰ τὰ ἡμέτερα καταλελοίπαμεν, πῶς τὰ ἀλλότρια ληψόμεθα, ἐπράχθη ταῦτα τεσσαρακοςῷ καὶ τριακοσιοςῷ ἔτει· ἃ καὶ οὐκ εἰς ἄχρηστον πρὸς λέξιν ἐκ τῆς Σύρων μεταβληθέντα Φωνῆς, ἐνταῦθά μοι κατὰ καιρὸν κείσθω.

II.

Testimonia et Epistolae de Jesu Christo.

---

1. *Testimonium* Flavii Josephi *de* Christo. (*Antiquit. Jud.* XVIII. 4.)

Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή· ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητής, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ

τά-

τἀληθῆ δεχομένων· καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. Ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. Καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ επαύσαντο οἵγε πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. Ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτου εἰρηκότων. Εἰς ἔτι νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.

Epistolae, quae Pilato *tribuuntur, de* Christo.

---

a. Ἀναφορὰ Πιλάτου τοῦ ἡγεμόνος περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ, πεμφθεῖσα Τιβερίῳ Καίσαρι ἐν Ῥώμῃ.

Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις παθόντος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τοῦ ἡγεμόνος τῆς παλαιστίνης καὶ τῆς Φοινίκης, ταῦτα ἐν Ἱεροσολύμοις γεγόνασιν τὰ ὑπομνήματα τὰ κατὰ τοῦ Κυρίου πραχθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων. Ὁ δὲ Πιλάτος μετοικίας αὐτοῦ ἀναφορὰν ἐξέπεμψεν αὐτῷ τῷ Καίρασι ἐν τῇ Ῥώμῃ γράψας οὕτως.

„Κρατίστῳ σεβασμιωτάτῳ καὶ φοβερωτάτῳ Τιβερίῳ Καίσαρι Πιλᾶτος ὁ τὴν ἀνατολικὴν διέπων ἐπαρχίαν."

„Μηνύειν κέχρημαι διὰ τῆςδε, φόβῳ καὶ τρόμῳ συνεχόμενος, κράτιστε βασιλεῦ, τὴν τῶν ἐπενισταμένων καιρῶν ῥοπὴν, ἐκ τῶν ἃ ἐπέσονται λαβὼν τῶντε λοιπῶν

πῶν χρόνων ἐνδείκνυσιν. Ἐνταῦθα γὰρ ἥνπερ διέπω Ἐπαρχίαν, ἥτις μία τῶν πόλεων κέκληται Ἱερουσαλὴμ, ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων παρέδωκάν μοι ἕνα ἄνθρωπόν τινα λεγόμενον Ἰησοῦν, πολλὰ ἐγκλήματα κατ' αὐτοῦ ἐπιφερόμενοι, ἅπερ οὐκ ἠδυνήθησαν τῇ συστάσει τῶν λόγων διελέγξαι. Μία δὲ τοῖς αὐτοῖς αἵρεσις ἦν, ὅτι τὸ σάββατον αὐτοῖς ἔλεγεν ὁ Ἰησοῦς μὴ ἐν σχολῇ παρατηρεῖσθαι. Πολλὰς γὰρ ἰάσεις ἐπετέλεσεν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, τυφλοὺς ἐποίησεν ἀναβλέπειν, χωλοὺς περιπατεῖν, νεκροὺς ἀνέστησεν, λεπροὺς ἐκαθάρισεν, παραλυτικοὺς ἰάσατο, μὴ δυναμένους τὸ σύνολον μήτε ὁρμὴν τοῦ σώματος, μήτε νεύρων στάσιν ἔχοντας, οὐ μόνον φωνὴν καὶ ἁρμονίαν καὶ παρεῖχεν αὐτοῖς δύναμιν τοῦ περιπατεῖν καὶ τρέχειν, ῥήματι μόνῳ τῷ ἀσθενεῖ ἐπιτρέψας, ἀλλὰ πάλιν τι δυνατώτερον πρᾶγμα ὅπερ ἐςὶν παρὰ τοῖς παρ' ἡμῖν Θεοῖς ξένον, τετραήμερον νεκρὸν ἀνέστησεν ἐν λόγῳ μόνον καλέσας αὐτοῦ τοῦ τεθνηκότος τὸ ὄνομα, καὶ αὐτὸν οὗ ἰχὼρ διέφθειρεν ὑπὸ τῶν σκωλήκων, καὶ τὸν δυσῶδες τοῦ κυνὸς ἔχοντα, ὃν ἰδὼν ἐν τῷ τάφῳ κείμενον εκέλευσεν τρέχειν μήτε ὅλως νεκροῦ τι ἔχοντα, ἀλλ' ὡς ἐκ παστοῦ νυμφῶνος οὕτως ἐπῆλθεν ἐκ τοῦ τάφου εὐωδίαν πλείστην κεκτημένος. Καὶ ξένους καὶ κωφοὺς δαιμονιζομένους καὶ τοὺς οἴκησιν ἐν ἐρημίαις ἔχοντας καὶ σάρκας τρέφοντας, τήν τ' οὐσίαν ὁμοίως τοῖς κτήνεσιν, καὶ ἑρπετοῖς συναναστρεφομένους, ἴλεους ὄντας καὶ τούτους κατέστησεν οἰκήτορας πόλεων, καὶ διὰ λόγου σώφρονας ἀνέδειξεν. Σοφοὺς τε καὶ δυνατοὺς καὶ ἐνδόξους παρεκάλεσεν γενέσθαι συνεσθίοντας παντάπασιν πολεμίους τῶν πνευμάτων ἀκαθάρτων τῶν ἐν αὐτοῖς ὄντων ὀλεθρίων.

θρίων. Πάλιν ἄλλος ὑπῆρχεν ξηρὰν ἔχων τὴν χεῖρα, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τὸ ἥμισυ μέρος τοῦ σώματος ἀπολιθωθὲν ὑπῆρχεν τοῦ ἀνθρώπου, μήτε πλάσιν ἀνδρὸς ἢ σώματος ἔχειν, ὡς λίαν στενήν. Κἀκεῖνον λόγῳ ἰάσατο καὶ ὑγιῆ ἀπέδειξεν. Καὶ γυνὴ δὲ αἱμοῤῥοοῦσα πολλοὺς χρόνους ἀπὸ τῆς ῥεύσεως τοῦ αἵματος τὰς ἀρτηρίας καὶ τὰς φλέβας ἀντλήσασα, καὶ μήτε τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἐπιφερομένη, νεκροῖς δὲ ἀπεικασμένη, ἄφωνός τε οὖσα, ὡς οἱ ἐκ τῆς ἐνορίας ἰατροὶ αὐτὴν οὐκ ἠδύναντο ἰατρεῦσαι, οὔτε γὰρ σκιὰ τῆς ζωῆς αὐτῆς ὑπῆρχεν. Καὶ μυστικῶς, διερχομένου τοῦ Ἰησοῦ, ἰσχὺν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐπισκιάσεως αὐτοῦ, ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου αὐτοῦ. Καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνεπλήρωσεν δύναμις τὰ κενώματα αὐτῆς, ὡς μηδέποτε παθοῦσα τῇ πεπονθείᾳ. Καὶ ἤρξατο δρομαίως τρέχειν εἰς τὴν αὐτῆς πόλιν Καφαρναοὺμ ὡς πλησιάζειν τὴν πορείαν ἡμερῶν ἕξ. Καὶ ταῦτα μὲν ἅπερ πρόσφατος κατὰ νοῦν ἔχων ἐμήνυσα ὡς ὅτι καὶ παρὰ τοὺς Θεοὺς οὓς σεβόμεθα, μείζονα κατενόησα θαυματουργήματα παρ' αὐτοῦ γεγονότα. Τοῦτον δὲ Ἡρώδης καὶ Ἀρχέλαος, Φίλιππος, Ἄννας καὶ Καιάφας παρέδωκάν μοι σὺν παντὶ τῷ λαῷ, ἐπὶ τῇ τούτου ἀνετάσει πολλὴν στάσιν ποιήσαντες κατ' ἐμοῦ. Ἐκέλευσα οὖν τοῦτον σταυρωθῆναι, πρῶτον φραγελλώσας αὐτόν. Μηδεμίαν αἰτίαν εὗρον κατ' αὐτοῦ κακῶν ἐγκλημάτων ἢ πράξεων. Ἅμα δὲ ἐσταυρώθη, σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, τοῦ ἡλίου μέσον τῆς ἡμέρας σκοτισθέντος καὶ τῶν ἄστρων φανέντων, ἐν οἷς λαμπεδόσιν οὐκ ἐφαίνετο, ἡ δὲ σελήνη τὸ φέγγος ὡς αἱματίζουσα διέλιπεν, κόσμος δὲ τῶν καταχθονίων κατεπόθη, ὡς αὐτὸ ὅπερ ἦχον ἁγίασμα

ναοῦ

ναοῦ λεγόμενον αὐτοῖς Ἰουδαίοις μὴ ὠφθῆναι τῇ τούτου πιώσει, χάσμα δὲ τῆς γῆς ἐλλειπομένης, βροντῶν τ' ἦχος καταβαινουσῶν. Ὤφθησαν δὲ ἐν αὐτῷ τῷ φόβῳ νεκροὶ ἀναστάντες, ὡς αὐτοὶ Ἰουδαῖοι μαρτυρήσαντες εἶπον, ἐν οἷς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ τοὺς δώδεκα Πατριάρχας καὶ Μωυσῆν καὶ Ἰωάννην τοὺς προτελευτήσαντας ὥς φασιν ἐκεῖνοι πρὸ τρισχιλίων πεντακοσίων ἐτῶν. Καὶ πλεῖστοι πολλοὶ οὓς καὶ εἶδον ἐν σώματι φανέντας, θρῆνον δὲ ποιήσαντας δι' αὐτὴν γενομένην δι' αὐτῶν παράνομον πρᾶξιν, καὶ ἀπόλειαν τῶν Ἰουδαίων καὶ τοῦ νόμου αὐτῶν. Ἔςη δὲ ὁ φόβος τοῦ σεισμοῦ ἀπὸ ὥρας ἕκτης παρασκευῆς ἕως ἐννάτης. Ὀψίας γενομένης τῆς μιᾶς τῶν σαββάτων ἦχος ἐγένετο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὥςε τὸν οὐρανὸν γενέσθαι φωταγωγὸν ἑπταπλασίονα ὑπὲρ πάσας τὰς ἡμέρας. Ὤφθη δὲ τρίτης ὥρας τῆς νυκτὸς ἥλιος, ὡς οὐδέποτε, πολλὰ φαιδρύνας, ὥσπερ ἀστραπαὶ ἄφνω χειμόνος ἐπέρχονται οὕτως ἐφάνησαν ἄνδρες ἐν νεφελεινῇ στολῇ καὶ δόξῃ μεγάλῃ ὑπάρχοντες, πλῆθος ἀναρίθμητον κράζοντες, καὶ φωναὶ ἠκούοντο ὥσπερ παμμεγέτους βροντῆς· ὁ σταυρωθεὶς ἀνέςη χριστός. Ἀνῆλθον τε ἐξ ᾅδου οἱ δεδουλωμένοι ἐν τοῖς καταχθονίοις τοῦ ᾅδου, καὶ ἦν τὸ χάσμα τῆς γῆς ὡς μὴ ὄντων ἑδρασμάταν, ἀλλ' οὕτως ἦν ὡς αὐτὰ τὰ ὕδατα ὑποκάτω ἀβύσσου φανῆναι, μετὰ τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς καίπερ ὑπαντούντων ἐν σώματι ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους τῶν ἀναστάντων νεκρῶν. Ὁ δὲ ἀναστήσας πάντας τοὺς νεκροὺς καὶ συνδήσας τὸν ᾅδην, ἔλεγεν· Εἴπατε τοῖς μαθηταῖς ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. Πᾶσαν δὲ νύκτα ἐκείνην οὐκ ἐπάυσατο τὸ φῶς φαῖνων. Τῶν δὲ

Ἰου-

Ἰουδαίων πολλοὶ ἔθανον ἐν τῷ χάσματι τῆς γῆς καταπιωθέντες, ὡς μὴ εὑρεθῆναι ἐπὶ τὴν ἄυριον τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων τῶν τὰ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ λεγομένων. Ἄλλοι φαντασίαν ἑώρων τὴν οὐδέποτε ἡμῶν τις θεασάμενός ἐςι. Μία συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων οὐκ ὑπελήφθη ἐν αὐτῇ τῇ Ἱερουσαλὴμ, ἐπεὶ πᾶσαι ἠφανίσθησαν. Οἱ δὲ τηροῦντες τὸ μνημεῖον στρατιῶται ἀπὸ τῆς ἰδέας τοῦ ἀγγέλου ἐσείσθησαν, ἀπῆλθον οὖν ἐν φόβῳ ἐκεῖνοι ἐν ἐκστάσει γενόμενοι, καὶ τρόμῳ δυνατωτάτῳ κατεχόμενοι· Ἅπερ ἴδον κατὰ ταύτην τὴν ὥραν γεγενημένα, γράψας ἀνήγαγον τῷ σῷ κράτει, ὑποτάξας τὰ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ πραχθέντα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐξέπεμπα τῇ σῇ Θεότητι, Δεσπότα."

Φθασάντων δὲ τῶν γραμμάτων ἐν Ῥώμῃ, καὶ αναγνωσθέντων, οὐκ ὀλίγων ἐν τῇ πόλει ἑςώτων πάντες ἔκθαμβοι ἐγένοντο, ὅτι δι' αὐτὴν τοῦ Πιλάτου παρανομίαν τὸ σκότος καὶ ὁ σεισμὸς ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην. Καὶ θυμοῦ πλησθεὶς ὁ Καῖσαρ ἐκπέμψας στρατιώτας ἐκέλευσεν δέσμιον ἀγαγεῖν τὸν Πιλᾶτον. (1)

---

3. Epistola prima.

Pontius Pilatus Claudio Salutem.

Nuper accidit et quod ipse probavi Judaeos per invidiam se suosque posteros crudeli condemnatione

(1) Alia vide apud Birchium *Auct. Cod. Apocr. N. T. Fabric.* I. p. 172 sqq.

one punisse. Denique cum promissum haberent Patres eorum, quod illis Deus eorum mitteret de coelo sanctum suum, qui eorum Rex merito diceretur, et hunc se promiserit per virginem missurum ad terras: istum itaque, me Praeside, in Judaeam Deus Hebraeorum cum misisset, et vidissent eum coecos illuminasse, leprosos mundasse, paralyticos curasse, daemones ab hominibus fugasse, mortuos etiam suscitasse, imperasse ventis, ambulasse siccis pedibus super undas maris et multa alia fecisse, cum omnis populus Judaeorum eum filium Dei esse diceret, invidiam contra eum passi sunt Principes Judaeorum, et tenuerunt eum mihique tradiderunt, et alia pro aliis mihi de eo mentientes dixerunt, asserentes istum Magum esse et contra legem eorum agere. Ego autem credidi ita esse, et flagellatum tradidi illum arbitrio eorum. Illi autem crucifixerunt eum, et sepulto custodes adhibuerunt. Ille autem, militibus meis custodientibus, die tertio resurrexit: in tantum autem exarsit nequitia Judaeorum, ut darent pecuniam custodibus et dicerent: Dicite, quia discipuli ejus corpus ipsius rapuerunt. Sed cum accepissent pecuniam, quod factum fuerat tacere non potuerunt. Nam et illum surrexisse testati sunt se vidisse, et se a Judaeis pecuniam accepisse. Haec ideo ingessi, ne quis aliter mentiatur, et aestimet credendum mendaciis Judaeorum.

Epi-

4. *Epistola secunda.*

Pilatus Tiberio Caesari salutem.

De Jesu Christo, quem tibi plane postremis meis declaraveram, nutu tandem populi, acerbum, me quasi invito et subticente, supplicium sumptum est. Virum, hercle! ita pium ac sincerum nulla unquam aetas habuit, nec habitura est. Sed mirus extitit ipsius populi conatus omniumque scribarum et seniorum consensus, suis Prophetis et more nostro Sibyllis praemonentibus, hunc veritatis legatum crucifixere, signis etiam super naturam apparentibus, dum penderet, et orbi universo Philosophorum judicio lapsum minantibus. Vigent illius disciputi, opere et vitae continentia Magistrum non mentientes, imo in eius nomine beneficentissimi. Nisi ego seditionem populi aestuantem pertimuissem, fortasse adhuc nobis ille Vir viveret. Etsi tuae magis dignitatis fide compulsus, quam voluntate mea adductus, pro viribus non restiterim sanguinem justum totius accusationis immunem, verum hominum malignitate inique in eorum famen (ut Scripturae interpretantur) exitium pati et venundari. Vale. Quarto Nonas Aprilis.

5. *Epistola tertia.*

Pilatus Caesari.

Hoc tempore in hoc territorio vir quidam fuit, quem discipuli eius Deum vocabant, et miracula varia faciebat: quem multi homines viderunt, et in coelum vivus adscendit, et discipuli nunc magna faciunt in nomine eius, et testantur eum Deum esse, et doctorem viae salutis in veritate.

---

6. *Epistola* Lentuli *de Prosopographia* Christi.

Lentulus Hierosolymitanus S. P. Q. Romano S.

Hoc tempore vir apparuit, et adhuc vivit, vir praeditus potentia magna, nomen eius Jesus Christus: homines eum Prophetam potentem dicunt, disciputi eius filium Dei vocant. Mortuos vivificat, et aegros ab omnis generis aegritudinibus et morbis sanat. Vir est altae staturae proportionate, et conspectus vultus eius cum severitate, et plenus efficacia, ut spectatores amare eum possint, et rursus timere. Pili capitis eius vinei coloris usque ad fundamentum aureum, sine radiatione, et erecti, et a fundamento aurium usque ad humeros contorti ac lucidi, et ab humeris deorsum pendentes, bifido vertice dispositi in mo-

rem

rem Nazaraeorum. Frons plana et pura, facies eius sine macula, quam rubor quidam temperatus ornat. Aspectus eius ingenuus et gratus. Nasus et os eius nullo modo reprehensibilia. Barba eius multa, et colore pilorum capitis bifurcata: oculi eius coerulei et extreme lucidi. In reprehendendo et obiurgando formidabilis, in docendo et exhortando blandae linguae et amabilis. Gratia miranda vultus, cum gravitate. Vel semel eum ridentem nemo vidit, sed flentem imo. Protracta statura corporis, manus eius rectae et erectae, brachia eius delectabilia. In loquendo ponderans et gravis, et parcus loquela. Pulcherrimus vultu inter homines satos.

III.

Selecta de Apostolis.

1. *Narratio* Clementis Alexandrini *de* Johanne Apostolo.

(Clem. Alex. *Τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος* c. 42. Edit. C. Segaar p. 106 sqq. — cf. Eusebius Hist Eccl. III. 23).

Ἄκουσον μῦθον, οὐ μῦθον, ἀλλὰ ὄντα λόγον περὶ Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου παραδεδομένον καὶ μνήμῃ πε-

φυ-

φυλαγμένον. Ἐπειδὴ γὰρ τοῦ τυράννου τελευτήσαντος, ἀπὸ τῆς Πάτμου τῆς νήσου μετῆλθεν ἐπὶ τὴν Ἔφεσον, ἀπῄει παρακαλούμενος καὶ ἐπὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν, ὅπου μὲν ἐπισκόπους καταστήσων, ὅπου δὲ ὅλας ἐκκλησίας ἁρμόσων, ὅπου δὲ κλῆρον, ἕνα γέ τινα κληρώσων τῶν ὑπὸ τοῦ πνεύματος σημαινομένων. Ἐλθὼν οὖν καὶ ἐπί τινα τῶν οὐ μακρὰν πόλεων, ἧς καὶ τοὔνομα λέγουσιν ἔνιοι, καὶ τὰ ἄλλα ἀναπαύσας τοὺς ἀδελφοὺς, ἐπὶ πᾶσι τῷ καθεστῶτι προσβλέψας ἐπισκόπῳ, νεανίσκον ἱκανὸν τῷ σώματι καὶ τὴν ὄψιν ἀστεῖον καὶ θερμὸν τὴν ψυχὴν ἰδὼν, τοῦτον, ἔφη, σοὶ παρατίθεμαι μετὰ πάσης σπουδῆς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ Χριστοῦ μάρτυρος. Τοῦ δὲ δεχομένου, καὶ πάνθ' ὑπισχνουμένου, καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ διετείλατο καὶ διεμαρτύρετο. Καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τὴν Ἔφεσον. Ὁ δὲ πρεσβύτερος ἀναλαβὼν οἴκαδε τὸν παραδοθέντα νεανίσκον, ἔτρεφε, συνεῖχεν, ἔθαλπε, τὸ τελευταῖον ἐφώτισε, καὶ μετὰ τοῦτο ὑφῆκε τῆς πλείονος ἐπιμελείας καὶ παραφυλακῆς, ὡς τὸ τέλειον αὐτῷ φυλακτήριον ἐπιστήσας τὴν σφραγῖδα τοῦ κυρίου. Τῷ δὲ ἀνέσεως πρὸ ὥρας λαβομένῳ προσφθείρονταί τινες ἥλικες ἀργοὶ καὶ ἀπεῤῥωγότες ἐθάδες κακῶν. Καὶ πρῶτον μὲν δι' ἑστιάσεων πολλῶν πολυτελῶν αὐτὸν ὑπάγονται. Εἶτα που καὶ νύκτωρ ἐπὶ λωποδυσίαν ἐξιόντες συνεπάγονται. Εἶτα τι καὶ μεῖζον συμπράττειν ἠξίουν. Ὁ δὲ κατ' ὀλίγον προσειθίζετο, καὶ διὰ μέγεθος φύσεως, ἐκστὰς ὥσπερ ἄστομος καὶ εὔρωστος ἵππος ὀρθῆς ὁδοῦ, καὶ τὸν χαλινὸν ἐνδακὼν, μειζόνως κατὰ τῶν βαράθρων ἐφέρετο. Ἀπογνοὺς δὲ τελέως τὴν ἐν Θεῷ σωτηρίαν, οὐδὲν ἔτι μικρὸν διενοεῖτο, ἀλλὰ μέγα

τι πράξας, ἐπειδήπερ ἅπαξ ἀπόλωλεν, ἴσα τοῖς ἄλλοις παθεῖν ἠξίου. Αὐτοὺς δὲ τούτους ἀναλαβὼν καὶ ληστήριον συγκροτήσας, ἕτοιμος λήσταρχος ἦν, βιαιότατος, μιαιφονώτατος, χαλεπώτατος. Χρόνος ἐν μέσῳ, καὶ τίνος ἐπιπεσούσης χρείας, ἀνακαλοῦσι τὸν Ἰωάννην. Ὁ δὲ, ἐπειδὴ τὰ ἄλλα, ὧν χάριν ἧκε, κατεστήσατο, ἄγε δὴ, ἔφη, ὦ ἐπίσκοπε, τὴν παραθήκην ἀπόδος ἡμῖν, ἣν ἐγώ τε καὶ ὁ σωτὴρ σοι παρακατεθέμεθα ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, ἧς προκαθέζῃ, μάρτυρος. Ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐξεπλάγη, χρήματα οἰόμενος, ἅπερ οὐκ ἔλαβε, συκοφαντεῖσθαι· καὶ οὔτε πιστεύειν εἶχεν, ὑπὲρ ὧν οὐκ εἶχεν, οὔτε ἀπιστεῖν Ἰωάννῃ. Ὡς δε τὸν νεανίσκον, εἶπεν, ἀπαιτῶ καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀδελφοῦ, στενάξας κάτωθεν ὁ πρεσβύτης καί τι καὶ ἐπιδακρύσας, ἐκεῖνος, ἔφη, τέθνηκε. Πῶς, καὶ τίνα θάνατον; Θεῷ τέθνηκεν, εἶπεν. Ἀπέβη γὰρ πονηρὸς καὶ ἐξώλης, καὶ τὸ κεφάλαιον, ληστής. Καὶ νῦν ἀντὶ τῆς ἐκκλησίας τὸ ὄρος κατείληφε μεθ' ὁμοίου στρατιωτικοῦ. Καταῤῥηξάμενος οὖν τὴν ἐσθῆτα ὁ ἀπόστολος, καὶ μετὰ μεγάλης οἰμωγῆς πληξάμενος τὴν κεφαλὴν, καλόν γε, ἔφη, φύλακα τῆς τοῦ ἀδελφοῦ ψυχῆς κατέλιπον. Ἀλλ' ἵππος ἤδη μοι παρέστω καὶ ἡγεμὼν γινέσθω μοί τις τῆς ὁδοῦ. Ἤλαυνεν ὥσπερ εἶχεν, αὐτόθεν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. Ἐλθὼν δὲ εἰς τὸ χωρίον, ὑπὸ τῆς προφυλακῆς τῶν ληστῶν ἁλίσκεται, μήτε φεύγων, μήτε παραιτούμενος, ἀλλὰ βοῶν· ἐπὶ τοῦτ' ἐλήλυθα, ἐπὶ τὸν ἄρχοντα ὑμῶν ἀναγάγετέ με. Ὃς τέως ὥσπερ ὥπλιστο, ἀνέμενεν· ὡς δὲ προσιόντα ἐγνώρισε τὸν Ἰωάννην, εἰς φυγὴν αἰδεσθεὶς ἐτράπετο. Ὁ δὲ ἐδίωκεν ἀνὰ κράτος, ἐπιλαθόμενος τῆς ἡλικίας τῆς ἑαυ-

τοῦ

τοῦ κεκραγώς· τί με φεύγεις, τέκνον, τὸν σαυτοῦ πατέρα, τὸν γυμνὸν, τὸν γέροντα; ἐλέησόν με, τέκνον, μὴ φοβοῦ. Ἔχεις ἔτι ζωῆς ἐλπίδα. Ἐγὼ Χριστῷ δώσω λόγον ὑπὲρ σοῦ· ἂν δέῃ, τὸν σὸν θάνατον ἑκὼν ὑπομενῶ, ὡς ὁ κύριος τὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ὑπὲρ σοῦ τὴν ψυχὴν ἀντιδώσω τὴν ἐμήν. Στῆθι, πίστευσον, Χριστός με ἀπέστειλεν. Ὁ δὲ ἀκούσας, πρῶτον μὲν ἔστη κάτω βλέπων, εἶτα ἔῤῥιψε τὰ ὅπλα, εἶτα τρέμων ἔκλαε πικρῶς. Προσελθόντα δὲ τὸν γέροντα περιέλαβεν ἀπολογούμενος ταῖς οἰμωγαῖς ὡς ἐδύνατο, καὶ τοῖς δάκρυσι βαπτιζόμενος ἐκ δευτέρου, μόνην ἀποκρύπτων τὴν δεξίαν. Ὁ δ' ἐγγυώμενος, ἐπομνύμενος, ὡς ἄφεσιν αὐτῷ παρὰ τοῦ σωτῆρος ηὕρηται· δεόμενος, γονυπετῶν, αὐτὴν τὴν δεξιὰν ὡς ὑπὸ τῆς μετανοίας κεκαθαρμένην καταφιλῶν, ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐπανήγαγε. Καὶ δαψιλέσι μὲν εὐχαῖς ἐξαιτούμενος, συνεχέσι δὲ νηστείαις συναγωνιζόμενος, ποικίλαις δὲ ῥήσεσι λόγων κατεπάδων αὐτοῦ τὴν γνώμην, οὐ πρότερον ἀπῆλθεν, ὥς φασι, πρὶν αὐτὸν κατέστησε τῇ ἐκκλησίᾳ, διδοὺς μέγα παράδειγμα μετανοίας ἀληθινῆς καὶ μέγα γνώρισμα παλιγγενεσίας, τροπαῖον ἀναστάσεως βλεπομένης.

---

2. *De Martyrio* Jacobi, Fratris Domini.

(Hegesippus apud Eusebium Hist. Eccl. II. 23. ed. Heinichen I. 165 sqq.)

Διαδέχεται τὴν ἐκκλησίαν μετὰ τῶν ἀποστόλων, ὁ ἀδελφὸς τοῦ κυρίου Ἰάκωβος, ὁ ὀνομασθεὶς ὑπὸ πάντων

τῶν

των Δίκαιος, ἀπὸ τῶν τοῦ κυρίου χρόνων μέχρι καὶ ἡμῶν. Ἐπεὶ πολλοὶ Ἰάκωβοι ἐκαλοῦντο. Οὗτος δὲ ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ἅγιος ἦν. Οἶνον καὶ σίκερα οὐκ ἔπιεν, οὐδὲ ἔμψυχον ἔφαγε. Ξυρὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ οὐκ ἀνέβη, ἔλαιον οὐκ ἠλείψατο καὶ βαλανείῳ οὐκ ἐχρήσατο. Τούτῳ μόνῳ ἐξῆν εἰς τὰ ἅγια εἰσιέναι. Οὐδὲ γὰρ ἐρεοῦν ἐφέρει, ἀλλὰ σινδόνας. Καὶ μόνος εἰσήρχετο εἰς τὸν ναὸν, ηὑρίσκετό τε κείμενος ἐπὶ τοῖς γόνασι, καὶ αἰτούμενος ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἄφεσιν, ὡς ἀπεσκληκέναι τὰ γόνατα αὐτοῦ δίκην καμήλου, διὰ τὸ ἀεὶ κάμπτειν ἐπὶ γόνυ προςκυνοῦντα τῷ Θεῷ καὶ αἰτεῖσθαι ἄφεσιν τῷ λαῷ. Διά γέ τοι τὴν ὑπερβολὴν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, ἐκαλεῖτο δίκαιος καὶ ὠβλίας. ὅ ἐστιν Ἑλληνιστὶ περιοχὴ τοῦ λαοῦ καὶ δικαιοσύνη, ὡς οἱ προφῆται δηλοῦσι περὶ αὐτοῦ. Τινὲς οὖν τῶν ἑπτὰ αἱρέσεων τῶν ἐν τῷ λαῷ, τῶν προγεγραμμένων μοι ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν, ἐπυνθάνοντο αὐτοῦ, τίς ἡ θύρα τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ ἔλεγε τοῦτον εἶναι τὸν σωτῆρα. Ἐξ ὧν τινες ἐπίστευσαν, ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός. Αἱ δὲ αἱρέσεις αἱ προγεγραμμέναι οὐκ ἐπίστευον οὔτε ἀνάστασιν, οὔτε ἐρχόμενον ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ὅσοι δὲ καὶ ἐπίστευσαν, διὰ Ἰάκωβον. Πολλῶν οὖν καὶ τῶν ἀρχόντων πιστευόντων, ἦν θόρυβος τῶν Ἰουδαίων καὶ γραμματέων καὶ Φαρισαίων λεγόντων, ὅτι κινδυνεύει πᾶς ὁ λαὸς Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν προςδοκᾷν. Ἔλεγον οὖν συνελθόντες τῷ Ἰακώβῳ· παρακαλοῦμέν σε. Ἐπίσχες τὸν λαόν· ἐπεὶ ἐπλανήθη εἰς Ἰησοῦν, ὡς αὐτοῦ ὄντος τοῦ Χριστοῦ. Παρακαλοῦμέν σε, πεῖσαι πάντας τοὺς ἐλθόντας εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ πάσχα περὶ Ἰησοῦ. Σοὶ γὰρ πάντες πει-

θό-

θόμεθα. Ἡμεῖς γὰρ μαρτυροῦμέν σοι καὶ πᾶς ὁ λαὸς, ὅτι δίκαιος εἶ, καὶ ὅτι πρόσωπον οὐ λαμβάνεις. Πεῖσον οὖν σὺ τὸν ὄχλον περὶ Ἰησοῦ μὴ πλανᾶσθαι. Καὶ γὰρ πᾶς ὁ λαὸς καὶ πάντες πειθόμεθά σοι. Στῆθι οὖν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, ἵνα ἄνωθεν ἧς ἐπιφανὴς καὶ ἦ εὐάκουστά σου τὰ ῥήματα παντὶ τῷ λαῷ. Διὰ γὰρ τὸ πάσχα συνεληλύθασι πᾶσαι αἱ φυλαὶ μετὰ καὶ τῶν ἐθνῶν. Ἔστησαν οὖν οἱ προειρημένοι γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι τὸν Ἰάκωβον ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ναοῦ, καὶ ἔκραξαν αὐτῷ καὶ εἶπον· Δίκαιε, ᾧ πάντες πείθεσθαι ὀφείλομεν, ἐπεὶ ὁ λαὸς πλανᾶται ὀπίσω Ἰησοῦ τοῦ σταυρωθέντος, ἀπάγγειλον ἡμῖν, τίς ἡ θύρα τοῦ Ἰησοῦ τοῦ σταυρωθέντος. Καὶ ἀπεκρίνατο φωνῇ μεγάλῃ· τί με ἐπερωτᾶτε περὶ Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου; καὶ αὐτὸς κάθηται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐκ δεξιῶν τῆς μεγάλης δυνάμεως, καὶ μέλλει ἔρχεσθαι ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ πολλῶν πληροφορηθέντων καὶ δοξαζόντων ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ Ἰακώβου, καὶ λεγόντων ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβὶδ, τότε πάλιν οἱ αὐτοὶ γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον· κακῶς ἐποιήσαμεν τοιαύτην μαρτυρίαν παρασχόντες τῷ Ἰησοῦ· ἀλλὰ ἀναβάντες, καταβάλωμεν αὐτὸν, ἵνα φοβηθέντες μὴ πιστεύσωσιν αὐτῷ. Καὶ ἔκραξαν λέγοντες· ὢ, ὤ, καὶ ὁ δίκαιος ἐπλανήθη. Καὶ ἐπλήρωσαν τὴν γραφὴν τὴν ἐν τῷ Ἡσαΐᾳ γεγραμμένην· ἄρωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστί· τοίνυν τὰ γεννήματα τῶν ἔργων αὐτῶν φάγονται. Ἀναβάντες οὖν κατέβαλον τὸν δίκαιον καὶ ἔλεγον ἀλλήλοις· λιθάσωμεν Ἰάκωβον τὸν δίκαιον. Καὶ ἤρξαντο λιθάζειν αὐτόν, ἐπεὶ καταβληθεὶς οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ στραφεὶς ἔθηκε τὰ γόνατα

λέ-

λέγων· παρακαλῶ κύριε θεὲ πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν. Οὕτω δὲ καταλιθοβολούντων αὐτὸν, εἷς τῶν ἱερέων τῶν υἱῶν Ῥηχὰβ υἱοῦ Ῥαχαβεὶμ, τῶν μαρτυρουμένων ὑπὸ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, ἔκραζε λέγων· παύσασθε· τί ποιεῖτε; εὔχεται ὑπὲρ ὑμῶν ὁ Δίκαιος. Καὶ λαβών τις ἀπ' αὐτῶν, εἷς τῶν κναφέων τὸ ξύλον ἐν ᾧ ἀπεπίεζε τὰ ἱμάτια, ἤνεγκε κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ Δικαίου. Καὶ οὕτως ἐμαρτύρησεν. Καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τόπῳ [παρὰ τῷ ναῷ] καὶ ἔτι αὐτοῦ ἡ στήλη μένει παρὰ τῷ ναῷ. Μάρτυς οὗτος ἀληθὴς Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι γεγένηται, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Χριστός ἐστιν. Καὶ εὐθὺς Οὐεσπασιανὸς πολιορκεῖ τὴν Ἰουδαίαν, αἰχμαλωτίσας αὐτούς.

---

3. Pauli, *quae fertur*, *Epistola ad Laodicenses.*

Ἡ τοῦ ἁγίου Παύλου πρὸς Λαοδικέας Ἐπιστολή.

1. Παῦλος Ἀπόστολος οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῖς ἐν Λαοδικείᾳ ἀδελφοῖς.

2. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου τῷ Χριστῷ πάντοτε ἐν ταῖς προσευχαῖς μου, ὅτι ἐμμένοντες καὶ προσκαρτεροῦντες ὑμεῖς ἐστὲ ἐπ' ἔργων καλῶν, προσδεχόμενοι τὴν ἐπαγγελίαν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.

4. Καὶ μὴ ταράξωσιν ὑμᾶς ματαιολογίαι τινῶν τῶν ὑποκρινομένων τὴν ἀλήθειαν, τοῦ διαςρέψαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ἀληθείας τοῦ Ἐυαγγελίου τοῦ ἐυαγγελισθέντος ἀπ' ἐμοῦ.

5. Νῦν δὲ ποιήσει ὁ Θεὸς, ἵνα πάντες οἱ ἐξ ἐμοῦ εἰσιν, ἔς τὴν τελειότητα τῆς ἀληθείας τοῦ Ἐυαγγελίου φέρωνται, τοῦ ποιῆσαι τὴν χρηςότητα τῶν ἔργων, ἃ πρέπει τῇ σωτηρίᾳ τῆς ζωῆς αἰωνίου.

6. Καὶ νῦν φανεροὶ ἐγένοντο οἱ δεσμοί μου ἐν οἷς δέσμιος εἰμι ἐν Χριςῷ. Καὶ ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι.

7. Οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτο μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν αἰώνιον, ὃ ἐγένετο διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος ἁγίου.

8. Ἔιτε διὰ ζωῆς, ἔιτε διὰ θανάτου. Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν χριςὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν χαρά.

9. Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν ὑμῖν ποιήσει τὸ ἔλεος αὐτοῦ μεθ' ὑμῶν, ἵνα τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες σύμψυχει τὸ αὐτὸ φρονῆτε.

10. Διὰ τοῦτο, ἀγαπητοὶ, καθὼς ἠκούσατε τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὕτως φρονεῖτε καὶ ποιεῖτε ἐν φόβῳ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔςαι ὑμῖν ζωὴ αἰώνιος.

11. Ὁ Θεὸς γάρ ἐςιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν.

12. Πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν.

13. Καὶ τὸ λοιπὸν, ἀγαπητοὶ, χαίρετε ἐν τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριςῷ, καὶ ὁρᾶτε, καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης αἰσχροῦ κέρδους πλεονεξίας.

14. Πάντα τὰ αἰτήματα ὑμῶν παῤῥησίᾳ γνωριζέσθω πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ βέβαιοι γίνεσθε ἐν νοΐ τοῦ Χριςοῦ.

14. Καὶ

15. Καὶ τὸ λοιπὸν, ἀδελφοὶ, ὅσα ἐςὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνὰ, ὅσα ἁγνὰ, ὅσα δίκαια, ὅσα προσφιλῆ, ταῦτα πράσσετε.

16. Καὶ ἃ ἠκούσατε, καὶ παρελάβετε, ἐν καρδίαις ὑμῶν κατέχετε, καὶ ἔςαι ὑμῖν εἰρήνη.

17. Ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν φιλήματι ἁγίῳ.

18. Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες.

19. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριςοῦ μετὰ πνεύματος ὑμῶν, Ἀμήν.

20. Ποιήσατε, ἵνα ἡ ἐπιστολὴ καὶ ἐν τῇ Κολοσσάων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ Κολοσσῶν, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε.

Πρὸς Λαοδικέας ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Τυχικοῦ καὶ Ὀνησίμου.

---

4. *Corinthiorum, quae fertur, Epistola ad Paulum Apostolum.*

(*ex Cod. Armenico Massoniano. vert.* La Croze.)

Stephani, et qui cum eo Presbyteri, Nemenus, Eubulus, Theophilus, et Nomeson, Paulo fratri salutem. Homines quidam Corinthum venerunt Simon et Clobeus nomine, qui nonnullorum fidem vehementer movent, persuasoriis et corrumpentibus verbis, quibus tu per temetipsum occurrere debes: Nos enim neque abs te, neque ab aliis Apostolis, hujusmodi verba audivimus: Sed id unum scimus, quicquid a te et ab aliis accepimus, id

id constanter servavimus. Ea vero in re valde nostri Deus misertus est, quod tu adhuc in corpore nobiscum versaris, teque denuo audituri simus. Quam primum igitur ad nos scribe quid certo tenendum sit, vel ipse cito veni ad nos. Nos in dominum credimus, eum sese manifesta apparitione demonstrasse, eaque nos e manibus iniqui liberasse. Eorum vero verba erronea sunt; aiunt enim nihil opus esse legere Prophetas; Deum non esse Omnipotentem; nullam fore mortuorum resurrectionem; carnem nullo pacto a Deo esse creatam; Jesu Christi corpus e Maria Virgine natum non esse; denique mundum non esse creaturam Dei, sed Angeli cujusdam. Itaque, Frater, da operam, ut cito ad nos venias, ut sine offensione maneat Corinthiorum civitas, et eorum insipientia palam coram omnibus diffamata, removeatur. Vale in Domino.

---

5. *Pauli, quae fertur, Epistola III. ad Corinthios* (*ex eodem Codice.*)

Paulus vinctus Jesu Christi, Fratribus Corinthiis variis confessionibus exagitatis, Salutem. Nihil miror tam celeriter accurrere improbitatis persuasores, cum enim Dominus Jesus cito perfecturus sit adventum suum, sunt qui permutent et despiciant eius mandata. Ego vero ab initio id ipsum

sum vos docui quod a prioribus Apostolis accepi, qui perpetuo cum Domino conversati sunt. Dico ergo Dominum Jesum e Maria Virgine, e semine David, natum esse, secundum id, quod Spiritus Sanctus, e Coelo a Patre in eam missus, annuntiaverat, ut videlicet Jesus in mundo conversaretur, et carne sua omnem carnem liberaret, nosque suscitaret a mortuis, cuius resurrectionis se ipsum exemplar ostendit. Praeterea manifestum est hominem a Patre esse creatum, idcircoque in perditione haud ita relictum esse, quin ulterius perquireretur; perquisitus est enim, ut per adoptionem filialem vitam obtineret. Nam Deus, qui Dominus est omnium et Pater Domini nostri Jesu Christi, primum misit Prophetas ad Judaeos, ut eos a peccatis abstraheret, et ad iustitiam adduceret. Cum enim vellet domum Israelis servare, e Spiritu suo largitus est et misit in Prophetas, qui cultum Dei, nulli errori obnoxium, et (Christi) nativitatem diuturno tempore praedicrunt.

---

6. De Apostolis, Euangelii nunciis inter gentes, de Petri, Pauli *obitu.*
(Eusebius *H. E. III. 1. ed.* Heinichen *T. I. p.* 185.)

Τὰ μὲν δὴ κατὰ Ἰουδαίους, ἐν τούτοις ἦν. Τῶν δὲ ἱερῶν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἀποστόλων τε καὶ μαθητῶν ἐφ᾽ ἅπασαν κατασπαρέντων τὴν οἰκουμένην, Θωμᾶς

μὲν

μὲν, ὡς ἡ παράδοσις περιέχει, τὴν Παρθίαν εἴληχεν, Ἀνδρέας δὲ τὴν Σκυθίαν, Ἰωάννης τὴν Ἀσίαν, πρὸς οὓς καὶ διατρίψας ἐν Ἐφέσῳ τελευτᾷ. Πέτρος δὲ ἐν Πόντῳ καὶ Γαλατίᾳ καὶ Βιθυνίᾳ Καππαδοκίᾳ τε καὶ Ἀσίᾳ, κεκηρυχέναι τοῖς ἐν διασπορᾷ Ἰουδαίοις ἔοικεν· ὃς καὶ ἐπὶ τέλει ἐν Ῥώμῃ γενόμενος, ἀνεσκολοπίσθη κατὰ κεφαλῆς, οὕτως αὐτὸς ἀξιώσας παθεῖν. Τί δεῖ περὶ Παύλου λέγειν, ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκότος τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὕστερον ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπὶ Νέρωνος μεμαρτυρηκότος; ταῦτα Ὠριγένει κατὰ λέξιν ἐν τρίτῳ τόμῳ τῶν εἰς τὴν γένεσιν ἐξηγητικῶν σαφῶς εἴρηται.

---

7. *De revelatione* Iohannis *Apostoli.* *De* Iudae *posteris, et propinquis Servatoris.*

(Euseb. H. L. III. 18 - 20. ed. Hein. p. 224 sqq.)

(c. 18.) Ἐν τούτῳ κατέχει λόγος, τὸν Ἀπόστολον ἅμα καὶ Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἔτι τῷ βίῳ ἐνδιατρίβοντα, τῆς εἰς τὸν θεῖον λόγον ἕνεκεν μαρτυρίας, Πάτμον οἰκεῖν καταδικασθῆναι τὴν νῆσον. Γράφων γέτοι ὁ Εἰρηναῖος περὶ τῆς ψήφου τῆς κατὰ τὸν Ἀντίχριστον προσηγορίας φερομένης ἐν τῇ Ἰωάννου λεγομένῃ ἀποκαλύψει, αὐταῖς συλλαβαῖς ἐν πέμπτῳ τῶν πρὸς τὰς αἱρέσεις, ταῦτα περὶ τοῦ Ἰωάννου φησίν· „εἰ δὲ ἔδει ἀναφανδὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ κηρύττεσθαι τοὔνομα αὐτοῦ, δι' ἐκείνου ἂν ἐῤῥέθη τοῦ καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν ἑωρακότος.

ο'

Οὐδὲ γὰρ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἑωράθη, ἀλλὰ σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς, πρὸς τῷ τέλει τῆς Δομετιανοῦ ἀρχῆς."

(c. 19.) Τοῦ δ' αὐτοῦ Δομετιανοῦ τοὺς ἀπὸ γένους Δαβὶδ ἀναιρεῖσθαι προςάξαντος, παλαιὸς κατέχει λόγος τῶν αἱρετικῶν τίνας κατηγορῆσαι τῶν ἀπογόνων Ἰούδα· τοῦτον δὲ εἶναι ἀδελφὸν κατὰ σάρκα τοῦ σωτῆρος· ὡς ἀπὸ γένους τυγχανόντων Δαβὶδ, καὶ ὡς αὐτοῦ συγγένειαν τοῦ Χριστοῦ φερόντων. Ταῦτα δὲ δηλοῖ κατὰ λέξιν ὧδέ πως λέγων ὁ Ἡγήσιππος.

(c. 20.) „ Ἔτι δὲ περιῆσαν οἱ ἀπὸ γένους τοῦ Κυρίου υἱωνοὶ Ἰούδα, τοῦ κατὰ σάρκα λεγομένου αὐτοῦ ἀδελφοῦ, οὓς ἐδηλατόρευσαν, ὡς ἐκ γένους ὄντας Δαβίδ. Τούτους δ' ὁ Ἰουόκατος ἤγαγε πρὸς Δομετιανὸν καίσαρα· ἐφοβεῖτο γὰρ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ ὡς καὶ Ἡρώδης. Καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς, εἰ ἐκ Δαβὶδ εἰσι. Καὶ ὡμολόγησαν. Τότε ἠρώτησεν αὐτοὺς πόσας κτήσεις ἔχουσιν, ἢ πόσων χρημάτων κυριεύουσιν. Οἱ δὲ εἶπον ἀμφότεροι, ἐννακισχίλια δηνάρια ὑπάρχειν αὐτοῖς μόνα, ἑκάστῳ αὐτῶν ἀνήκοντος τοῦ ἡμίσεως. Καὶ ταῦτα οὐκ ἐν ἀργυρίοις ἔφασκον ἔχειν, ἀλλ' ἐν διατιμήσει γῆς πλέθρων τριάκοντα ἐννέα μόνων, ἐξ ὧν καὶ τοὺς φόρους ἀναφέρειν, καὶ αὐτοὺς αὐτουργοῦντας διατρέφεσθαι. Εἶτα δὲ καὶ τὰς χεῖρας τὰς ἑαυτῶν ἐπιδεικνύναι, μαρτύριον τῆς αὐτουργίας τὴν τοῦ σώματος σκληρίαν, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς συνεχοῦς ἐργασίας ἐναποτυπωθέντας ἐπὶ τῶν ἰδίων χειρῶν τύλους παριστάντας. Ἐρωτηθέντας δὲ περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ὁποία τὶς εἴη καὶ πότε καὶ ποῖ φανησομένη, λόγον δοῦναι, ὡς οὐ κοσμικὴ μὲν οὐδ' ἐπίγειος, ἐπουράνιος δὲ καὶ ἀγγε-

γελικὴ τυγχάνει, ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος γενησομένη, ὁπηνίκα ἐλθὼν ἐν δόξῃ κρινεῖ ζῶντας καὶ νεκροὺς, καὶ ἀποδώσει ἑκάςῳ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ· Ἐφ' οἷς μηδὲν αὐτῶν κατεγνωκότα τὸν Δομετιανὸν, ἀλλὰ καὶ ὡς εὐτελῶν καταφρονήσαντα, ἐλευθέρους μὲν αὐτοὺς ἀνεῖναι, καταπαῦσαι δὲ διὰ προστάγματος τὸν κατὰ τῆς ἐκκλησίας διωγμόν. Τοὺς δὲ ἀπολυθέντας, ἡγήσασθαι τῶν ἐκκλησιῶν, ὡς ἂν δὴ μάρτυρας ὁμοῦ καὶ ἀπὸ γένους ὄντας τοῦ Κυρίου, γενομένης τε εἰρήνης, μέχρι Τραϊανοῦ παραμεῖναι αὐτοὺς τῷ βίῳ". Ταῦτα μὲν ὁ Ἡγήσιππος. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ Τερτυλλιανὸς τοῦ Δομετιανοῦ τοιαύτην πεποίηται μνήμην· „πεπειράκει ποτὲ καὶ Δομετιανὸς ταὐτὸ ποιεῖν ἐκείνῳ, μέρος ὢν τῆς τοῦ Νέρωνος ὠμότητος. Ἀλλ' οἶμαι ἅτε ἔχων τὶ συνέσεως, τάχιστα ἐπαύσατο, ἀνακαλεσάμενος καὶ οὓς ἐξηλάκει". Μετὰ δὲ τὸν Δομετιανὸν πεντεκαίδεκα ἔτεσιν ἐπικρατήσαντα, Νερούα τὴν ἀρχὴν διαδεξαμένου, καθαιρεθῆναι μὲν τὰς Δομετιανοῦ τιμὰς, ἐπανελθεῖν δὲ ἐπὶ τὰ οἰκεῖα μετὰ τοῦ καὶ τὰς οὐσίας ἀπολαβεῖν τοὺς ἀδίκως ἐξεληλαμένους, ἡ Ῥωμαίων σύγκλητος βουλὴ ψηφίζεται· ἱστοροῦσιν οἱ γραφῇ τὰ κατὰ τοὺς χρόνους παραδόντες. Τότε δὴ οὖν καὶ τὸν Ἀπόσολον Ἰωάννην ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν νῆσον φυγῆς, τὴν ἐπὶ τῆς Ἐφέσου διατριβὴν ἀπειληφέναι, ὁ τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχαίων παραδίδωσι λόγος.

II.

SELECTA

PATRUM APOSTOLICORUM.

SELECTA PATRUM APOSTOLICORUM.

I.

E Clementis Rom. ad Cor. Epistola I.

1. *Introitus Epistolae.*

[Ἡ Ἐκκλη]σία τοῦ Θεοῦ ἡ παροικοῦσα [Ῥώμην,] τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ πα[ροικού]σῃ Κόρινθον, κλητοῖς ἡγι[ασμέν]οις ἐν θελήματι Θεοῦ, διὰ τοῦ [Κυρίου ἡμ]ῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. [Χάρις ὑ]μῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ παντο[κράτο]ρος Θεοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ πληθυνθείη, [ἐφ' ὑ]μῶν ἰδίους, καὶ ἐπ' ἀλλήλους.

I. [Διὰ γενο]μένας ἡμῖν συμφορὰς καὶ [περιπτ]ώσεις, ἀδελφοὶ, βράδειον [δυσο]ίζομεν ἐπιστροφὴν πεποιη[κέν]αι περὶ τῶν ἐπιζητουμένων [πα]ρ' ὑμῖν πραγμάτων, ἀγαπητοὶ, τῆς τε ἀλλοτρίας καὶ ξένοις τοῖς ἐκλεκτοῖς τοῦ Θεοῦ, μιαρᾶς καὶ ἀνοσίου στάσεως, ἣν ὀλίγα πρόσωπα προπετῆ καὶ αὐθάδη ὑπάρχοντα, εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας ἐξέκαυσαν, ὥστε τὸ σεμνὸν καὶ περιβόητον, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀξιαγάπητον ὄνομα ὑμῶν, μεγάλως βλασφημηθῆναι. Τίς γὰρ παρεπιδημήσας

τας πρὸς ὑμᾶς, τὴν πανάρετον καὶ βεβαίαν ὑμῶν πίστιν οὐκ ἐδοκίμασεν; τήν τε σώφρονα καὶ ἐπιεικῆ ἐν Χριςῷ εὐσέβειαν οὐκ ἐθαύμασεν; καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς φιλοξενίας ὑμῶν ἦθος οὐκ ἐκήρυξεν; καὶ τὴν τελείαν καὶ ἀσφαλῆ γνῶσιν οὐκ ἐμακάρισεν; ἀπροσωπολήπτως γὰρ πάντα ἐποιεῖτε, καὶ τοῖς νόμοις τοῦ Θεοῦ ἐπορεύεσθε, ὑποτασσόμενοι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ τιμὴν τὴν καθήκουσαν ἀπονέμοντες τοῖς παρ' ὑμῖν πρεσβυτέροις· νέοις τε μέτρια καὶ σεμνὰ νοεῖν ἐπετρέπετε· γυναιξίν τε ἐν ἀμώμῳ καὶ σεμνῇ καὶ ἁγνῇ συνειδήσει πάντα ἐπιτελεῖν παρηγγέλλετε, στεργούσας καθηκόντως τοὺς ἄνδρας ἑαυτῶν· ἔν τε τῷ κανόνι τῆς ὑποταγῆς ὑπαρχούσας, τὰ κατὰ τὸν οἶκον σεμνῶς οἰκουργεῖν ἐδιδάσκετε, πάνυ σωφρονούσας.

---

2. *Doctrina de immortalitate.*

(c. 24 - 27.)

(c 24.) Κατανοήσωμεν, ἀγαπητοὶ, πῶς ὁ δεσπότης ἐπιδείκνυται διηνεκῶς ἡμῖν τὴν μέλλουσαν ἀνάστασιν ἔσεσθαι, ἧς τὴν ἀπαρχὴν ἐποιήσατο τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριςὸν, ἐκ νεκρ[ῶν] ἀναστήσας. Ἴδωμεν, ἀγαπητοὶ, τὴν κατὰ κα[ιρὸν] γινομένην ἀνάστασιν. Ἡμέρ[α καὶ] νὺξ ἀνάστασιν ἡμῖν δηλοῦσ[ιν·] κοιμᾶται ἡ νὺξ ἀνίσταται ἡ[μέρα,] ἡ ἡμέρα ἄπεισιν, νὺξ ἐπέρ[χεται. Ἴδωμ]εν τοὺς καρπούς· ὁ σπόρος [πασι δῆλόν] τινα τρόπον γίνεται. Ἐξῆλ[θεν ὁ σπ]είρων καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν [καὶ βληθέ]ντων σπερμάτων, ἅτινα πέ[πτωκεν ε]ἰς τὴν γῆν ξηρὰ καὶ γυμνά, δι[αλύει χρόνος]· εἶτ' ἐκ

τῆς διαλύσεως ἡ μεγά[λη δύναμ]ις τῆς προνοίας τοῦ δεσπότου [ἀνίς]ησιν αὐτὰ, καὶ ἐκ τοῦ ἑνὸς πλεί]ονα αὔ]ξει, καὶ ἐκφέρει καρπόν.

(c. 25.) [Ἴδω]μεν τὸ παράδοξον σημεῖον, τὸ [γιν]όμενον ἐν τοῖς ἀνατολικοῖς [τό]ποις, τουτέςιν τοῖς περὶ τὴν Ἀραβίαν. Ὄρνεον γάρ ἐςιν ὃ προσονομάζεται Φοῖνιξ· τοῦτο μονογενὲς ὑπάρχον ζῇ ἔτη πεντακόσια· γενόμενόν τε ἤδη πρὸς ἀπόλυσιν τοῦ ἀποθανεῖν αὐτὸ, σηκὸν ἑαυτῷ ποιεῖ ἐκ λιβάνου καὶ σμύρνης, καὶ τῶν λοιπῶν ἀρωμάτων, εἰς ὃν πληρωθέντος τοῦ χρόνου εἰσέρχεται, καὶ τελευτᾷ. Σηπομένης δὲ τῆς σαρκὸς σκώληξ τις γεννᾶται, ὃς ἐκ τῆς ἰκμάδος τοῦ τετελευτηκότος ζώου ἀνατρεφόμενος, πτεροφυεῖ. εἶτα γενναῖος γενόμενος αἴρει τὸν σηκὸν ἐκεῖνον, ὅπου τὰ ὀστᾶ τοῦ προγεγονότος ἐςὶν, καὶ ταῦτα βαστάζων, διανεύει ἀπὸ τῆς Ἀραβικῆς χώρας ἕως τῆς Αἰγύπτου, εἰς τὴν λεγομένην Ἡλιούπολιν· καὶ ἡμέρας, βλεπόντων πάντων ἐπιπτὰς, ἐπὶ τὸν τοῦ ἡλίου βωμὸν τίθησιν αὐτὰ, καὶ οὕτως εἰς τοὐπίσω ἀφορμᾷ. Οἱ οὖν ἱερεῖς ἐπισκέπτονται τὰς ἀναγραφὰς τῶν χρόνων, καὶ εὑρίσκουσιν αὐτὸν πεντακοσιοςοῦ ἔτους πεπληρωμένου ἐληλυθέναι.

(c. 26.) Μέγα καὶ θαυμαστὸν οὖν νομίζομεν εἶναι, εἰ ὁ δημιουργὸς τῶν ἁπάντων ἀνάςασιν ποιήσεται τῶν ὁσίως αὐτῷ δουλευσάντων ἐν πεποιθήσει πίςεως ἀγαθῆς, ὅπου καὶ δι' ὀρνέου δείκνυσιν ἡμῖν τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ; [Λ]έγει γάρ που, Καὶ ἐξαναςήσεις με, [κ]αὶ ἐξομολογήσομαί σοι. [κ]αὶ, ἐκοιμήθην καὶ ὕπνωσα· ἐξη[γέ]ρθην ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ. [Καὶ] πάλιν Ἰὼβ λέγει, Καὶ ἀναστήσεις [τὴν] σάρκα μου ταύτην, τὴν ἀναντλήσασαν ταῦτα πάντα.

Ταύ-

(c. 27.) Ταύτῃ οὖν τῇ ἐλπίδι προσδεδέσθωσαν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν τῷ πιστῷ ἐν ταῖς ἐπαγγελίαις, καὶ τῷ δικαίῳ ἐν τοῖς κρίμασιν· Ὁ παραγγείλας μὴ ψεύδεσθαι, πολλῷ μᾶλλον αὐτὸς οὐ ψεύσεται· οὐδὲν γὰρ ἀδύνατον παρὰ τῷ Θεῷ, εἰ μὴ τὸ ψεύσασθαι.

---

3. *Dogma de* κλήσει *et justificatione.*

(c. 32.)

[Εἴ]τις καθ' ἓν ἕκαςον εἰλικρι[νῶς] κατανοήσῃ, ἐπιγνώσεται [τὰ με]γαλεῖα τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδο[μένων] δωρεῶν. Ἐξ αὐτοῦ γὰρ ἱερεῖς καὶ λευῖται, πάντες οἱ λειτουργ[οῦν]τες τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ Θεοῦ· ἐξ αὐτοῦ ὁ Κύριος Ἰησοῦς τὸ κατὰ σάρκα· ἐξ αὐτοῦ βασιλεῖς, καὶ ἄρχοντες, καὶ ἡγούμενοι, κατὰ τὸν Ἰούδαν· τὰ δὲ λοιπὰ σκῆπτρα αὐτοῦ οὐκ ἐν μικρᾷ δόξῃ ὑπάρχουσιν, ὡς ἐπαγγειλαμένου τοῦ Θεοῦ, ὅτι Ἔσται τὸ σπέρμα σου ὡς οἱ ἀςέρες τοῦ οὐρανοῦ. Πάντες οὖν ἐδοξάσθησαν καὶ ἐμεγαλύνθησαν, οὐ δι' αὐτῶν, ἢ τῶν ἔργων αὐτῶν, ἢ τῆς δικαιοπραγίας ἧς κατειργάσαντο, ἀλλὰ διὰ τοῦ θελήματος αὐτοῦ. Καὶ ἡμεῖς οὖν διὰ θελήματος αὐτοῦ ἐν Χριςῷ Ἰησοῦ κληθέντες, οὐ δι' ἑαυτῶν δικαιούμεθα, οὐδὲ διὰ τῆς ἡμετέρας σοφίας, ἢ συνέσεως, ἢ εὐσεβείας, ἢ ἔργων ὧν κατειργασάμεθα ἐν ὁσιότητι καρδίας· ἀλλὰ διὰ τῆς πίςεως, δι' ἧς πάντας τοὺς ἀπ' αἰῶνος ὁ παντοκράτωρ Θεὸς ἐδικαίωσεν· ᾧ ἔςω ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

4. Lo-

4. *Locus de Laicis et Episcopis.*

(c. 41, 44, 57.)

(c. 41.) Ἕκαστος ὑμῶν, ἀδελφοὶ, ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι εὐχαριστείτω Θεῷ, ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει ὑπάρχων, μὴ παρεκβαίνων τὸν ὡρισμένον τῆς λειτουργίας αὐτοῦ κανόνα, ἐν σεμνότητι. Οὐ πανταχοῦ, ἀδελφοὶ, προσφέρονται θυσίαι ἐνδελεχισμοῦ, ἢ εὐχῶν, ἢ περὶ ἁμαρτίας καὶ πλημμελίας, ἀλλ' ἐν Ἱερουσαλὴμ μόνῃ· κἀκεῖ δὲ οὐκ ἐν παντὶ τόπῳ προσφέρεται, ἀλλ' ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ πρὸς τὸ θυσιαστήριον, μωμοσκοπηθὲν τὸ προσφερόμενον διὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν προειρημένων λειτουργῶν. Οἱ οὖν παρὰ τὸ καθῆκον τῆς βουλήσεως αὐτοῦ ποιοῦντές τι, θάνατον τὸ πρόστιμον ἔχουσιν. Ὁρᾶτε, ἀδελφοὶ, ὅσῳ πλείονος κατηξιώθημεν γνώσεως, τοσούτῳ μᾶλλον ὑποκείμεθα κινδύνῳ.

(c. 44.) Καὶ οἱ ἀπόστολοι ἡμῶν ἔγνωσαν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἔρις ἔσται ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν πρόγνωσιν εἰληφότες τελείαν, κατέστησαν τοὺς προειρημένους, καὶ μεταξὺ ἐπινομὴν δεδώκασιν, ὅπως ἐὰν κοιμηθῶσιν, διαδέξωνται ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες τὴν λειτουργίαν αὐτῶν. Τοὺς οὖν κατασταθέντας ὑπ' ἐκείνων, ἢ μεταξὺ ὑφ' ἑτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν, συνευδοκησάσης τῆς ἐκκλησίας πάσης, καὶ λειτουργήσαντας ἀμέμπτως τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ μετὰ ταπεινοφροσύνης, ἡσύχως καὶ ἀβαναύσως, μεμαρτυρημένους τε πολλοῖς χρόνοις ὑπὸ πάντων, τούτους οὐ δικαίως νομίζομεν ἀποβα-

λε-

λεσθαι τῆς λειτουργίας· Ἁμαρτία γὰρ οὐ μικρὰ ἡμῖν ἔςαι, ἐὰν τοὺς ἀμέμπτως καὶ ὁσίως προσενέγκοντας τὰ δῶρα τῆς ἐπισκοπῆς ἀποβάλωμεν. Μακάριοι οἱ προοδοιπορήσαντες πρεσβύτεροι, οἵτινες ἔγκαρπον καὶ τελείαν ἔσχον τὴν ἀνάλυσιν· οὐ γὰρ εὐλαβοῦνται μή τις αὐτοὺς μεταστήσῃ ἀπὸ τοῦ ἱδρυμένου αὐτοῖς τόπου. Ὁρῶμεν γὰρ ὅτι ἐνίους ὑμεῖς μετηγάγετε καλῶς πολιτευομέν[ους], ἐκ τῆς ἀμέμπτως αὐτοῖς τετιμημένης λειτουργίας.

(c. 57.) Ὑμεῖς οὖν οἱ τὴν καταβολὴν [τῆς] στάσεως ποιήσαντες, ὑποτ[άγη]τε τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ πα[ιδεύ]θητε εἰς μετάνοιαν, κάμψαν[τες] τὰ γόνατα τῆς καρδίας ὑμῶν, μάθετε ὑποτάσσεσθαι, ἀποθέμενοι τὴν ἀλάζονα καὶ ὑπερήφανον τῆς γλώσσης ὑμῶν αὐθάδ[ειαν·] ἄμεινον γάρ ἐςιν ὑμῖν [ἐν] τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριςοῦ μικροὺς καὶ ἐλλογίμους εὑρεθῆναι, ἢ καθ' ὑπεροχὴν δοκοῦντας ἐκριφῆναι ἐκ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ. Οὕτως γὰρ λέγει ἡ πανάρετος σοφία· Ἰδοὺ προήσομαι [ὑμῖν] ἐμῆς πνοῆς ῥῆσιν, διδάξω [δὲ ὑμᾶς] τὸν ἐμὸν λόγον. Ἐπ[ειδὴ ἐκάλουν], καὶ οὐχ ὑπηκούσατ[ε, καὶ ἐξέτει]νον λόγους καὶ οὐ[προσείχετε], ἀλλ' ἀκύρους ἐπο[ιεῖτε ἐμὰς]]' βουλὰς, τοῖς δὲ ἐ[μοῖς ἐλέγχοις] ἠπειθήσατε· τοιγαρ[οῦν κἀγὼ] τῇ ὑμετέρᾳ ἀπωλεί[ᾳ ἐπιγελάσο]μαι καταχαροῦμαι δὲ [ἡνίκα ἂν] ἔρχηται ὑμῖν ὄλεθρο[ς, καὶ ὡς ἂν ἀ-]φίκηται ὑμῖν ἄφνω θ[όρυβος· ἡ δὲ] καταστροφὴ ὁμοία κ[αταιγῖδι πα]ρῇ, ἢ ὅταν ἔρχηται ὑμ[ῖν θλίψις] καὶ πολιορκία. Ἔςαι γ[ὰρ ὅταν ἐπι]καλέσησθέ με, ἐγὼ δὲ [οὐκ εἰσα]κούσομαι ὑμῶν· ζ[ητήσουσίν] με κακοὶ, καὶ οὐκ εὑρή[σουσιν.] Ἐμίσησαν γὰρ σοφίαν, [τὸν δὲ φό]βον τοῦ Κυρίου οὐ προείλα]ντο, οὐδὲ] ἤθελον ἐμαῖς προσέχειν

4. *Locus de Presbyteris, Episcopis et Diaconis.*

(c. 41—44, 57.)

(c. 41.) Ἕκαϛος ὑμῶν, ἀδελφοὶ, ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι εὐχαριστείτω Θεῷ, ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει ὑπάρχων, μὴ παρεκβαίνων τὸν ὡρισμένον τῆς λειτουργίας αὐτοῦ κανόνα, ἐν σεμνότητι. Οὐ πανταχοῦ, ἀδελφοὶ, προσφέρονται θυσίαι ἐνδελεχισμοῦ, ἢ εὐχῶν, ἢ περὶ ἁμαρτίας καὶ πλημμελίας, ἀλλ' ἐν Ἱερουσαλὴμ μόνῃ· κἀκεῖ δὲ οὐκ ἐν παντὶ τόπῳ προσφέρεται, ἀλλ ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ πρὸς τὸ θυσιαστήριον, μωμοσκοπηθὲν τὸ προσφερόμενον διὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν προειρημένων λειτουργῶν. Οἱ οὖν παρὰ τὸ καθῆκον τῆς βουλήσεως αὐτοῦ ποιοῦντές τι, θάνατον τὸ πρόϛιμον ἔχουσιν. Ὁρᾶτέ, ἀδελφοὶ, ὅσῳ πλείονος κατηξιώθημεν γνώσεως, τοσούτῳ μᾶλλον ὑποκείμεθα κινδύνῳ.

(c. 42.) Οἱ ἀπόϛολοι ἡμῖν εὐηγγελίσθησαν ἀπὸ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριϛοῦ, Ἰησοῦς ὁ Χριϛὸς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἐξεπέμφθη ὁ Χριϛὸς οὖν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀπόϛολοι ἀπὸ τοῦ Χριϛοῦ· ἐγένοντο οὖν ἀμφότερα εὐτάκτως ἐκ θελήματος Θεοῦ. Παραγγελίας οὖν λαβόντες, καὶ πληροφορηθέντες διὰ τῆς ἀνάϛασεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριϛοῦ, καὶ πιστωθέντες τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ, μετὰ πληροφορίας πνεύματος ἁγίου, ἐξῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ μέλλειν ἔρχεσθαι. Κατὰ χώρας οὖν καὶ πόλεις κηρύσσοντες, καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι, εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν. Καὶ τοῦτο οὐ καινῶς· ἐκ γὰρ δὴ πολλῶν χρόνων ἐγέγραπτο περὶ ἐπισκόπων καὶ διακόνων. Οὕτως γάρ που λέγει

ἡ

ἡ γραφὴ, Καταςήσω τοὺς ἐπισκόπους αὐτῶν ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τοὺς διακόνους αὐτῶν ἐν πίστει.

(c. 43.) Καὶ τί θαυμαςὸν, εἰ οἱ ἐν Χριςῷ πιςευθέντες παρὰ Θεοῦ ἔργον τοιοῦτο, κατέςησαν τοὺς προειρημένους; ὅπου καὶ ὁ μακάριος πιςὸς θεράπων ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ Μωϋσῆς, τὰ διατεταγμένα αὐτῷ πάντα ἐσημειώσατο ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ᾧ καὶ ἐπηκολούθησαν οἱ λοιποὶ προφῆται, συνεπιμαρτυροῦντες τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νενομοθετημένοις. . . . . .

(c. 44.) Καὶ οἱ ἀπόςολοι ἡμῶν ἔγνωσαν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἔρις ἔςαι ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν πρόγνωσιν εἰληφότες τελείαν, κατέςησαν τοὺς προειρημένους, καὶ μὲταξὺ ἐπινομὴν δεδώκασιν, ὅπως ἐὰν κοιμηθῶσιν, διαδέξωνται ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες τὴν λειτουργίαν αὐτῶν. Τοὺς οὖν καταςαθέντας ὑπ' ἐκείνων, ἢ μεταξὺ ὑφ' ἑτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν, συνευδοκησάσης τῆς ἐκκλησίας πάσης, καὶ λειτουργήσαντας ἀμέμπτως τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριςοῦ μετὰ ταπεινοφροσύνης, ἡσύχως καὶ ἀβαναύσως, μεμαρτυρημένους τε πολλοῖς χρόνοις ὑπὸ πάντων, τούτους οὐ δικαίως νομίζομεν ἀποβαλέσθαι τῆς λειτουργίας. Ἁμαρτία γὰρ οὐ μικρὰ ἡμῖν ἔςαι, ἐὰν τοὺς ἀμέμπτως καὶ ὁσίως προσενέγκοντας τὰ δῶρα τῆς ἐπισκοπῆς ἀποβάλωμεν. Μακάριοι οἱ προοδοιπορήσαντες πρεσβύτεροι, οἵτινες ἔγκαρπον καὶ τελείαν ἔσχον τὴν ἀνάλυσιν· οὐ γὰρ εὐλαβοῦνται μή τις αὐτοὺς μεταστήσῃ ἀπὸ τοῦ ἱδρυμένου αὐτοῖς τόπου. Ὁρῶμεν γὰρ ὅτι ἐνίους ὑμεῖς μετηγάγετε καλῶς πολιτευομέν[ους], ἐκ τῆς ἀμέμπτως αὐτοῖς τετιμημένης λειτουργίας.

(c. 57.) Ὑμεῖς οὖν οἱ τὴν καταβολὴν [τῆς] στάσεως

σεως ποιήσαντες, ὑποτ[άγη]τε τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ πα[ιδεύ]θητε εἰς μετάνοιαν, κάμψαν[τες] τὰ γόνατα τῆς καρδίας ὑμῶν, μάθετε ὑποτάσσεσθαι, ἀποθέμενοι τὴν ἀλάζονα καὶ ὑπερήφανον τῆς γλώσσης ὑμῶν αὐθά-δ[ειαν·] ἄμεινον γὰρ ἐςιν ὑμῖν [ἐν] τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριςοῦ μικροὺς καὶ ἐλλογίμους εὑρεθῆναι, ἢ καθ' ὑπεροχὴν δοκοῦντας ἐκριφῆναι ἐκ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ.

---

5. *De litibus in Ecclesia Corinthiaca. — Allocutio. — Allegatio e Sacro Cod.*

(c. 4, 20, 47, 57.)

(c. 4.) Τέγραπται γὰρ οὕτως· Καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας, ἤνεγκεν Κάϊν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς θυσίαν τῷ Θεῷ· καὶ Ἄβελ ἤνεγκεν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν προβάτων, καὶ ἀπὸ τῶν στεάτων αὐτῶν. Καὶ ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς ἐπὶ Ἄβελ, καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ Κάϊν, καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις αὐτοῦ οὐ προσέσχεν· καὶ ἐλυπήθη Κάϊν ἄγαν, καὶ συνέπεσεν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Κάϊν, Ἵνα τί περίλυπος ἐγένου; καὶ ἵνα τί συνέπεσεν τὸ πρόσωπόν σου; οὐκ ἐὰν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἥμαρτες; ἡσύχασον· πρὸς σε ἡ ἀποςροφὴ αὐτοῦ, καὶ σὺ ἄρξεις αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν Κάϊν πρὸς Ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, Διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ, ἀνέςη Κάϊν ἐπὶ Ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. Ὁρᾶτε, ἀδελφοὶ, ζῆλος καὶ φθόνος ἀδελφοκτονίαν κατειργάσατο. Διὰ ζῆλον ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἰακὼβ ἀπέδρα ἀπὸ προσώπου Ἠσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Ζῆλος ἐποίησεν Ἰω-

Ἰωσὴφ μέχρι θανάτου διωχθῆναι, καὶ μέχρι δουλείας εἰσελθεῖν. Ζῆλος φεύγειν ἠνάγκασε Μωϋσῆν ἀπὸ προσώπου Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου. ἐν τῷ ἀκοῦσαι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὁμοφύλου, Τίς σε κατέστησεν κριτὴν ἢ δικαστὴν ἐφ᾿ ἡμῶν; μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες ἐχθὲς τὸν Αἰγύπτιον; Διὰ ζῆλον Ἀαρὼν καὶ Μαριὰμ ἔξω τῆς παρεμβολῆς ηὐλίσθησαν. Ζῆλος Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼμ ζῶντας κατήγαγεν εἰς ᾄδου, διὰ τὸ στασιάσαι αὐτοὺς πρὸς τὸν θεράποντα τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆν. Διὰ ζῆλον Δαβὶδ φθόνον ἔσχεν, οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Σαοὺλ βασιλέως Ἰσραὴλ ἐδιώχθη.

(c. 20.) Οἱ οὐρανοὶ τῇ διοικήσει αὐτοῦ σαλευόμενοι ἐν εἰρήνῃ ὑποτάσσονται αὐτῷ. Ἡμέρα τε καὶ νὺξ τὸν τετα[γ]μένον ὑπ᾿ αὐτοῦ δρόμον διανύ[ο]υσιν, μηδὲν ἀλλήλοις ἐμποδί[ζ]οντα. Ἥλιός τε καὶ σελήνη, ἀστέρων τε χοροὶ, κατὰ τὴν διαταγὴν [α]ὐτοῦ ἐν ὁμονοίᾳ, δίχα πάσης [πα]ρεκβάσεως, ἐξελίσσουσιν [το]ὺς ἐπιτεταγμένους αὐτοῖς ὁρισμούς. Γῆ κυοφοροῦσα, κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ τοῖς ἰδίοις καιροῖς τὴν παμπλήθη ἀνθρώποις τε καὶ θῆρσιν, καὶ πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν αὐτῇ ζώοις ἀνατέλλει τροφὴν, μὴ διχοστατοῦσα, μηδὲ ἀλλοιοῦσά τι τῶν δεδογματισμένων ὑπ᾿ αὐτοῦ. Ἀβύσσων τε ἀνεξιχνίαστα, καὶ νερτέρων ἀνεκδιήγητα κρίματα τοῖς αὐτοῖς συνέχεται προστάγμασιν. Τὸ κύτος τῆς ἀπείρου θαλάσσης κατὰ τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ συσταθὲν εἰς τὰς συναγωγὰς, οὐ παρεκβαίνει τὰ περιτεθειμένα αὐτῇ κλεῖθρα, ἀλλὰ καθὼς διέταξεν αὐτῇ, οὕτως ποιεῖ. εἶπεν γὰρ, Ἕως ὧδε ἥξεις, καὶ τὰ κύματά σου ἐν σοὶ συντριβήσεται. Ὠκεανὸς ἀνθρώποις ἀπέραντος, καὶ οἱ μετ᾿ αὐτὸν κόσμοι ταῖς αὐταῖς ταγαῖς τοῦ δεσπότου διευθύνονται. Καιροὶ ἐαρινοὶ, καὶ θερινοὶ, καὶ μετο-

χ[ειν βουλαῖς·] ἐμυκτήριζον δὲ ἐμοὺ[ς ἐλέγχους.] Τοιγαροῦν ἔδονται τῆς [ἑαυτῶν] ὁδοῦ τοὺς καρποὺς, [καὶ τῆς ἑαυτῶν] ἀσεβείας πλησθήσονται.

---

5. *De litibus in Ecclesia Corinthiaca. — Allocutio. — Allegatio e Sacro Cod.*

(c. 4, 20, 47, 57.)

(c. 4.) Γέγραπται γὰρ οὕτως· Καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας, ἤνεγκεν Κάϊν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς θυσίαν τῷ Θεῷ· καὶ Ἄβελ ἤνεγκεν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν προβάτων, καὶ ἀπὸ τῶν στεάτων αὐτῶν. Καὶ ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς ἐπὶ Ἄβελ, καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ Κάϊν, καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις αὐτοῦ οὐ προσέσχεν· καὶ ἐλυπήθη Κάϊν ἄγαν, καὶ συνέπεσεν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Κάϊν, ἵνα τί περίλυπος ἐγένου; καὶ ἵνα τί συνέπεσεν τὸ πρόσωπόν σου; οὐκ ἐὰν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἥμαρτες; ἡσύχασον· πρός σε ἡ ἀποστροφὴ αὐτοῦ, καὶ σὺ ἄρξεις αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν Κάϊν πρὸς Ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, Διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ, ἀνέστη Κάϊν ἐπὶ Ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. Ὁρᾶτε, ἀδελφοὶ, ζῆλος καὶ φθόνος ἀδελφοκτονίαν κατειργάσατο. Διὰ ζῆλον ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἰακὼβ ἀπέδρα ἀπὸ προσώπου Ἠσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Ζῆλος ἐποίησεν Ἰωσὴφ μέχρι θανάτου διωχθῆναι καὶ μέχρι δουλείας εἰ-

εἰσελθεῖν. Ζῆλος φεύγειν ἠνάγκασε Μωϋσῆν ἀπὸ προσώπου Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου ἐν τῷ ἀκοῦσαι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὁμοφύλου. Τίς σε κατέστησεν κριτὴν ἢ δικαστὴν ἐφ' ἡμῶν; μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες ἐχθὲς τὸν Αἰγύπτιον; Διὰ ζῆλον Ἀαρὼν καὶ Μαριὰμ ἔξω τῆς παρεμβολῆς ηὐλίσθησαν. Ζῆλος Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼμ ζῶντας κατήγαγεν εἰς ᾅδου, διὰ τὸ στασιάσαι αὐτοὺς πρὸς τὸν θεράποντα τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆν. Διὰ ζῆλον Δαβὶδ φθόνον ἔσχεν οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Σαοὺλ βασιλέως Ἰσραὴλ ἐδιώχθη.

(C. 20.) Οἱ οὐρανοὶ τῇ διοικήσει αὐτοῦ σαλευόμενοι ἐν εἰρήνῃ ὑποτάσσονται αὐτῷ. Ἡμέρα τε καὶ νὺξ τὸν τετα[γ]μένον ὑπ' αὐτοῦ δρόμον διανύ[ο]υσιν, μηδὲν ἀλλήλοις ἐμποδί[ζ]οντα. Ἥλιός τε καὶ σελήνη, ἀστέρων τε χοροὶ, κατὰ τὴν διαταγὴν [α]ὐτοῦ ἐν ὁμονοίᾳ, δίχα πάσης [πα]ρεκβάσεως, ἐξελίσσουσιν [το]ὺς ἐπιτεταγμένους αὐτοῖς ὁρισμούς. Γῆ κυοφοροῦσα, κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ τοῖς ἰδίοις καιροῖς τὴν παμπλήθη ἀνθρώποις τε καὶ θήρσιν, καὶ πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν αὐτῇ ζώοις ἀνατέλλει τροφὴν, μὴ διχοστατοῦσα μηδὲ ἀλλοιοῦσά τι τῶν δεδογματισμένων ὑπ' αὐτοῦ. Ἀβύσσων τε ἀνεξιχνίαστα, καὶ νερτέρων ἀνεκδιήγητα κρίματα τοῖς αὐτοῖς συνέχεται προστάγμασιν. Τὸ κύτος τῆς ἀπείρου θαλάσσης κατὰ τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ συσταθὲν εἰς τὰς συναγωγὰς, οὐ παρεκβαίνει τὰ περιτεθειμένα αὐτῇ κλεῖθρα, ἀλλὰ καθὼς διέταξεν αὐτῇ, οὕτως ποιεῖ. εἶπεν γὰρ, Ἕως ὧδε ἥξεις, καὶ τὰ κύματά σου ἐν σοὶ συντριβήσεται. Ὠκεανὸς ἀνθρώποις ἀπέραντος, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν κόσμοι ταῖς αὐταῖς ταγαῖς τοῦ δεσπότου διευθύνονται. Καιροὶ ἐαρινοὶ, καὶ θερινοὶ, καὶ με-

το-

τοπωρινοὶ, καὶ χειμερινοὶ ἐν εἰρήνῃ μεταπαραδιδόασιν ἀλλήλοις. Ἀνέμων ςαθμοὶ κατὰ τὸν ἴδιον καιρὸν τὴν λειτουργίαν αὐτῶν ἀπροσκόπως ἐπιτελοῦσιν· Ἀέναοί τε πηγαὶ πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ ὑγίειαν δημιουργηθεῖσαι, δίχα ἐλλείψεως παρέχονται τοὺς πρὸς ζωὴν ἀνθρώποις μαζούς. Τά τε ἐλάχιςα τῶν ζώων τὰς συνελεύσεις αὐτῶν ἐν ὁμονοίᾳ καὶ εἰρήνῃ ποιοῦνται. Ταῦτα πάντα ὁ μέγας δημιουργὸς καὶ δεσπότης τῶν ἁπάντων ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ προσέταξεν εἶναι, εὐεργετῶν τὰ πάντα, ὑπερεκπερισσῶς δὲ ἡμᾶς τοὺς προσπεφυγότας τοῖς οἰκτιρμοῖς αὐτοῦ, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ μεγαλωσύνη εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(c. 47.) Ἀναλάβετε τὴν ἐπιςολὴν τοῦ μακαρίου Παύλου τοῦ Ἀποστόλου. Τί πρῶτον ὑμῖν ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου ἔγραψεν; ἐπ᾽ ἀληθείας πνευματικῶς ἐπέστειλεν ὑμῖν, περὶ αὐτοῦ τε καὶ Κηφᾶ, καὶ Ἀπόλλω, διὰ τὸ καὶ τότε προσκλίσεις ὑμᾶς πεποιῆσθαι. ἀλλ᾽ ἡ πρόσκλισις ἐκείνη ἧττον ἁμαρτίαν ὑμῖν προσήνεγκεν· προσεκλίθητε γὰρ Ἀποςόλοις μεμαρτυρημένοις, καὶ ἀνδρὶ δεδοκιμασμένῳ παρ᾽ αὐτοῖς. Νυνὶ δὲ κατανοήσατε τίνες ὑμᾶς διέςρεψαν, καὶ τὸ σεμνὸν τῆς περιβοήτου Φιλαδελφίας ὑμῶν ἐμείωσαν. Αἰσχρὰ, ἀγαπητοὶ, καὶ λίαν αἰσχρὰ, καί ἀνάξια τῆς ἐν Χριςῷ ἀγωγῆς, ἀκούεσθαι, τὴν βεβαιοτάτην, καὶ ἀρχαίαν Κορινθίων ἐκκλησίαν, δι᾽ ἓν ἢ δύο πρόσωπα, στασιάζειν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. Καὶ αὕτη ἡ ἀκοὴ οὐ μόνον εἰς ἡμᾶς ἐχώρησεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἑτεροκλινεῖς ὑπάρχοντας ἀφ᾽ ἡμῶν. ὥςτε καὶ βλασφημίας ἐπιφέρεσθαι τῷ ὀνόματι Κυρίου, διὰ τὴν

ὑμε-

ὑμετέραν ἀφροσύνην, ἑαυτοῖς δὲ κίνδυνον ἐπεξεργάζεσθαι.

(c. 57.) ..... Οὕτως γὰρ λέγει ἡ πανάρετος σοφία· Ἰδοὺ προήσομαι [ὑμῖν] ἐμῆς πνοῆς ῥῆσιν, διδάξω [δὲ ὑμᾶς] τὸν ἐμὸν λόγον. Ἐπ[ειδὴ ἐκάλουν,] καὶ οὐχ ὑπηκούσατ[ε, καὶ ἐξέτει]νον λόγους, καὶ οὐ [προσείχετε·] ἀλλ' ἀκύρους ἐπο[ιεῖτε ἐμὰς] βουλὰς, τοῖς δὲ ἐμ[οῖς ἐλέγχοις] ἠπειθήσατε· τοιγαροῦν κἀγὼ τῇ ὑμετέρᾳ ἀπωλεί[ᾳ ἐπιγελάσο]μαι· καταχαροῦμαι δὲ [ἡνίκα ἂν] ἔρχηται ὑμῖν ὄλεθρο[ς, καὶ ὡς ἂν ἀ]φίκηται ὑμῖν ἄφνω θ[όρυβος· ἡ δὲ] καταστροφὴ ὁμοῖα κ[αταιγίδι πα]ρῇ, ἢ ὅταν ἔρχηται ὑμ[ῖν θλίψις] καὶ πολιορκία. Ἔςαι γ[ὰρ ὅταν ἐπι]καλέσησθέ με, ἐγὼ δὲ [οὐκ εἰσα]κούσομαι ὑμῶν, ζητ[ήσουσίν] με κακοὶ, καὶ οὐχ εὑρή[σουσιν.] Ἐμίσησαν γὰρ σοφίαν, [τὸν δὲ φό]βον τοῦ Κυρίου οὐ προείλα[ντο, οὐδὲ] ἤθελον ἐμαῖς προσέχ[ειν βουλαῖς·] ἐμυκτήριζον δὲ ἐμοὺ[ς ἐλέγχους.] Τοιγαροῦν ἔδονται τῆς [ἑαυτῶν] ὁδοῦ τοὺς καρποὺς, [καὶ τῆς ἑαυτῶν] ἀσεβείας πλησθήσον[ται.]

---

6. *Epiſtolae Concluſio.*

Τοὺς δὲ ἀπεσταλμένους ἀφ' ἡμῶν Κλαύδιον, Ἔφηβον, καὶ Οὐαλέριον, Βίτωνα σὺν Φορτουνάτῳ, ἐν εἰρήνῃ μετὰ χαρᾶς ἐν τάχει ἀναπέμψατε πρὸς ἡμᾶς, ὅπως θᾶττον τὴν εὐκταίαν καὶ ἐπιπόθητον ἡμῖν εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν ἀπαγγέλλωσιν· εἰς τὸ τάχιον καὶ ἡμᾶς γε-

χαρῆναι περὶ τῆς εὐσταθείας ὑμῶν. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ μεθ' ὑμῶν, καὶ μετὰ πάντων πανταχῆ τῶν κεκλημένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ· δι' οὗ αὐτῷ δόξα, τιμὴ, κράτος, καὶ μεγαλωσύνη, θρόνος αἰώνιος, ἀπὸ τῶν αἰώνων, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

II.

Ex Ignatii Epistolis.

---

1. *Epist. ad Smyrnaeos.*

Ἰγνάτιος, ὁ καὶ Θεοφόρος, ἐκκλησίᾳ Θεοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ ἠγαπημένου Ἰησοῦ Χριςοῦ, ἐλεημένῃ ἐν παντὶ χαρίσματι, πεπληρωμένῃ ἐν πίςει καὶ ἀγάπῃ, ἀνυστερήτῳ οὔσῃ παντὸς χαρίσματος, θεοπρεπεςάτῃ καὶ ἁγιοφόρῳ, τῇ οὔσῃ ἐν Σμύρνῃ τῆς Ἀσίας, ἐν ἀμώμῳ πνεύματι, καὶ λόγῳ Θεοῦ, πλεῖστα χαίρειν.

Δοξάζω Ἰησοῦν Χριςὸν τὸν Θεὸν, τὸν οὕτως ὑμᾶς σοφίσαντα· ἐνόησα γὰρ ὑμᾶς κατηρτισμένους ἐν ἀκινήτῳ πίςει, ὥσπερ καθηλωμένους ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, σαρκί τε καὶ πνεύματι, καὶ ἑδρασμένους ἐν ἀγάπῃ ἐν τῷ αἵματι Χριςοῦ, πεπληροφορημένους εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν, ἀληθῶς ὄντα ἐκ γέ-

γένους Δαβὶδ κατὰ σάρκα, υἱὸν Θεοῦ κατὰ θέλημα καὶ δύναμιν Θεοῦ, γεγεννημένον ἀληθῶς ἐκ παρθένου, βεβαπτισμένον ὑπὸ Ἰωάννου, ἵνα πληρωθῇ πᾶσα δικαιοσύνη ὑπ᾽ αὐτοῦ· ἀληθῶς ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ Ἡρώδου τετράρχου καθηλωμένον ὑπὲρ ἡμῶν ἐν σαρκί. Ἀφ᾽ οὗ καρποῦ ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ θεομακαρίου αὐτοῦ πάθους, ἵνα ἄρῃ σύσσημον εἰς τοὺς αἰῶνας, διὰ τῆς ἀναστάσεως, εἰς τοὺς ἁγίους καὶ πιϛοὺς αὐτοῦ, εἴτε ἐν Ἰουδαίοις, εἴτε ἐν ἔθνεσιν, ἐν ἑνὶ σώματι τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ.

Ταῦτα γὰρ πάντα ἔπαθεν δι᾽ ἡμᾶς, ἵνα σωθῶμεν. Καὶ ἀληθῶς ἔπαθεν, ὡς καὶ ἀληθῶς ἀνέϛησεν ἑαυτόν· οὐχ ὥσπερ ἄπιστοί τινες λέγουσιν τὸ δοκεῖν αὐτὸν πεπονθέναι, αὐτοὶ τὸ δοκεῖν ὄντες· καὶ καθὼς φρονοῦσιν καὶ συμβήσεται αὐτοῖς, οὖσιν ἀσωμάτοις καὶ δαιμονικοῖς.

Ἐγὼ γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἀνάϛασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα, καὶ πιϛεύω ὄντα. Καὶ ὅτε πρὸς τοὺς περὶ Πέτρον ἦλθεν, ἔφη αὐτοῖς· λάβετε, ψηλαφήσατέ με, καὶ ἴδετε, ὅτι οὐκ εἰμὶ δαιμόνιον ἀσώματον. Καὶ εὐθὺς αὐτοῦ ἥψαντο, καὶ ἐπίϛευσαν, κρατηθέντες τῇ σαρκὶ αὐτοῦ καὶ τῷ πνεύματι. Διὰ τοῦτο καὶ θανάτου κατεφρόνησαν· ηὑρέθησαν δὲ ὑπὲρ θάνατον. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάϛασιν συνέφαγεν αὐτοῖς καὶ συνέπιεν ὡς σαρκικός, καίπερ πνευματικῶς ἡνωμένος τῷ πατρί.

Ταῦτα δὲ παραινῶ ὑμῖν, ἀγαπητοί, εἰδὼς ὅτι καὶ ὑμεῖς οὕτως ἔχετε. Προφυλάσσω δὲ ὑμᾶς ἀπὸ τῶν θηρίων τῶν ἀνθρωπομόρφων· οὓς οὐ μόνον δεῖ ὑμᾶς μὴ παραδέχεσθαι, ἀλλ᾽ εἰ δυνατόν ἐϛι μηδὲ συναντᾷν. μόνον δὲ προσεύχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν, ἐάν πως μετανοήσωσιν,

σωσιν, ὅπερ δύσκολον. Τούτου δὲ ἔχει ἐξουσίαν Ἰησοῦς Χριςὸς, τὸ ἀληθινὸν ἡμῶν ζῆν. Εἰ γὰρ τὸ δοκεῖν ταῦτα ἐπράχθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, κἀγὼ τῷ δοκεῖν δέδεμαι. Τί δὲ καὶ ἐμαυτὸν ἔκδοτον δέδωκα τῷ θανάτῳ, πρὸς πῦρ, πρὸς μάχαιραν, πρὸς θηρία; Ἀλλ' ἐγγὺς μαχαίρας, ἐγγὺς Θεοῦ, μεταξὺ θηρίων, μεταξὺ θεοῦ. Μόνον ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριςοῦ εἰς τὸ συμπαθεῖν αὐτῷ, πάντα ὑπομένω· αὐτοῦ με ἐνδυναμοῦντος τοῦ τελείου ἀνθρώπου γενομένου.

Ὅν τινες ἀγνοοῦντες ἀρνοῦνται, μᾶλλον δὲ ἠρνήθησαν ὑπ' αὐτοῦ, ὄντες συνήγοροι τοῦ θανάτου μᾶλλον ἢ τῆς ἀληθείας. οὓς οὐκ ἔπεισαν αἱ προφητεῖαι, οὐδ' ὁ νόμος Μωσέως, ἀλλ' οὐδὲ μέχρι νῦν τὸ εὐαγγέλιον, οὐδὲ τὰ ἡμέτερα τῶν κατ' ἄνδρα παθήματα. Καὶ γὰρ περὶ ἡμῶν τὸ αὐτὸ φρονοῦσιν. Τί γάρ με ὠφελεῖ τις, εἰ ἐμὲ ἐπαινεῖ, τὸν δὲ Κύριον μοῦ βλασφημεῖ, μὴ ὁμολογῶν αὐτὸν σαρκοφόρον; Ὁ δὲ τοῦτο μὴ λέγων, τελείως αὐτὸν ἀπήρνηται, ὢν νεκροφόρος. Τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν, ὄντα ἄπιστα οὐκ ἔδοξέ μοι ἐγγράψαι· ἀλλὰ μηδὲ γένοιτό μοι αὐτῶν μνημονεύειν, μέχρις οὗ μετανοήσωσιν εἰς τὸ πάθος, ὅ ἐςιν ἡμῶν ἀνάστασις.

Μηδεὶς πλανάσθω. Καὶ τὰ ἐπουράνια, καὶ ἡ δόξα τῶν ἀγγέλων, καὶ οἱ ἄρχοντες ὁρατοί τε καὶ ἀόρατοι, ἐὰν μὴ πιστεύσωσιν εἰς τὸ αἷμα Χριστοῦ, κἀκείνοις κρίσις ἐςίν. Ὁ χωρῶν χωρείτω. Τόπος μηδένα φυσιούτω· τὸ γὰρ ὅλον ἐςὶ πίστις καὶ ἀγάπη, ὧν οὐδὲν προκέκριται. Καταμάθετε δὲ τοὺς ἑτεροδοξοῦντας εἰς τὴν χάριν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν εἰς ἡμᾶς ἐλθοῦσαν, πῶς ἐναντίοι εἰσὶν τῇ γνώμῃ τοῦ Θεοῦ. Περὶ ἀγάπης οὐ μέλει αὐτοῖς, οὐ περὶ χήρας, οὐ περὶ ὀρφανοῦ, οὐ περὶ

θλι-

θλιβομένου, οὐ περὶ δεδεμένου ἢ λελυμένου, οὐ περὶ πεινῶντος ἢ διψῶντος.

Εὐχαριστίας καὶ προσευχῆς ἀπέχονται, διὰ τὸ μὴ ὁμολογεῖν τὴν εὐχαριςίαν σάρκα εἶναι τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν ἡμῶν παθοῦσαν, ἣν τῇ χρηςότητι ὁ πατὴρ ἤγειρεν. Οἱ οὖν ἀντιλέγοντες τῇ δωρεᾷ τοῦ Θεοῦ, συζητοῦντες ἀποθνήσκουσι. Συνέφερεν δὲ αὐτοῖς ἀγαπᾷν, ἵνα καὶ ἀναστῶσιν. Πρέπον οὖν ἐςὶν ἀπέχεσθαι τῶν τοιούτων, καὶ μήτε κατ' ἰδίαν περὶ αὐτῶν λαλεῖν, μήτε κοινῇ· προσέχειν δὲ τοῖς προφήταις, ἐξαιρέτως δὲ τῷ εὐαγγελίῳ, ἐν ᾧ τὸ πάθος ἡμῖν δεδήλωται, καὶ ἡ ἀνάστασις τετελείωται. Τοὺς δὲ μερισμοὺς φεύγετε, ὡς ἀρχὴν κακῶν.

Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε, ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ πατρὶ, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις. Τοὺς δὲ διακόνους ἐντρέπεσθε ὡς Θεοῦ ἐντολήν. Μηδεὶς χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου τὶ πρασσέτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγείσθω, ἡ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὖσα, ἢ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ. Ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἔςω· ὥσπερ ὅπου ἂν ᾖ Χριστὸς Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. Οὐκ ἐξόν ἐςιν χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου, οὔτε βαπτίζειν, οὔτε ἀγάπην ποιεῖν· ἀλλ' ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, τοῦτο καὶ τῷ Θεῷ εὐάρεστον, ἵνα ἀσφαλὲς ᾖ καὶ βέβαιον πᾶν ὃ πράσσεται.

Εὔλογόν ἐςιν λοιπὸν ἀνανῆψαι, καὶ ὡς ἔτι καιρὸν ἔχομεν, εἰς Θεὸν μετανοεῖν. Καλῶς ἔχει Θεὸν καὶ ἐπίσκοπον εἰδέναι. Ὁ τιμῶν ἐπίσκοπον, ὑπὸ Θεοῦ τετίμηται. Ὁ λάθρα ἐπισκόπου τὶ πράσσων, τῷ διαβόλῳ λατρεύει. Πάντα οὖν ὑμῖν ἐν χάριτι περισσευέτω, ἄξιοι

γὰρ

γὰρ ἐςέ. Κατὰ πάντα με ἀνεπαύσατε, καὶ ὑμᾶς Ἰησοῦς Χριστός. Ἀπόντα με καί παρόντα ἠγαπήσατε. Ἀμείβῃ ὑμῖν Θεὸς, δι' ὃν πάντα ὑπομένοντες αὐτοῦ τεύξεσθε.

Φίλωνα, καὶ Ῥέων, καὶ Αγαθόπουν, οἳ ἐπηκολούθησάν μοι εἰς λόγον Θεοῦ, καλῶς ἐποιήσατε ὑποδεξάμενοι ὡς διακόνους Χριςοῦ Θεοῦ· οἱ καὶ εὐχαριστοῦσιν τῷ Κυρίῳ ὑπὲρ ὑμῶν, ὅτι αὐτοὺς ἀνεπαύσατε κατὰ πάντα τρόπον. Οὐδὲν ὑμῖν οὐ μὴ ἀπολεῖται. Ἀντίψυχον ὑμῶν τὸ πνεῦμα μου, καὶ τὰ δεσμά μου, ἃ οὐχ' ὑπερηφανήσατε, οὐδὲ ἐπαισχύνθητε· οὐδὲ ὑμᾶς ἐπαισχυνθήσεται ἡ τελεία πίστις, Ἰησοῦς Χριςός.

Ἡ προσευχὴ ὑμῶν ἀπῆλθεν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας. ὅθεν δεδεμένος θεοπρεπεςάτοις δεσμοῖς πάντας ἀσπάζομαι, οὐκ ὢν ἄξιος ἐκεῖθεν εἶναι ἔσχατος αὐτῶν ὤν· κατὰ θέλημα δὲ κατηξιώθην, οὐκ ἐκ συνειδότος, ἀλλ'. ἐκ χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἣν εὔχομαι τελείαν μοι δοθῆναι, ἵνα ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν Θεοῦ ἐπιτύχω. Ἵνα οὖν τέλειον ὑμῶν γένηται τὸ ἔργον [καὶ] ἐπὶ γῆς, καὶ ἐν οὐρανῷ, πρέπει εἰς τιμὴν Θεοῦ χειροτονῆσαι τὴν ἐκκλησίαν ὑμῶν θεοπρεσβύτην εἰς τὸ γενόμενον ἕως Συρίας συγχαρῆναι αὐτοῖς, ὅτι εἰρηνεύουσιν, καὶ ἀπέλαβον τὸ ἴδιον μέγεθος, καὶ ἀπεκατεςάθη αὐτοῖς τὸ ἴδιον σωματεῖον. Εφάνη μοι οὖν ἄξιον πρᾶγμα πέμψαι τινὰ τῶν ὑμετέρων μετ' ἐπιςολῆς, ἵνα συνδοξάσῃτὴν κατὰ Θεὸν αὐτοῖς γενομένην εὐδίαν, καὶ ὅτι λιμένος ἤδη ἐτύγχανεν τῇ προσευχῇ ὑμῶν. Τέλειοι ὄντες τέλεια καὶ Φρονεῖτε. Θέλουσιν γὰρ ὑμῖν εὐπράσσειν Θεὸς ἕτοιμος εἰς τὸ παρασχεῖν.

Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἀγάπη τῶν ἀδελφῶν τῶν ἐν

 Τρω-

Τρωάδι· ὅθεν καὶ γράφω ὑμῖν διὰ Βούῤῥου, ὃν ἀπεστείλατε μετ' ἐμοῦ ἅμα Ἐφεσίοις τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν, ὃς κατὰ πάντα με ἀνέπαυσεν. Καὶ ὄφελον πάντες αὐτὸν ἐμιμοῦντο, ὄντα ἐξεμπλάριον Θεοῦ διακονίας. Ἀμείψεται αὐτὸν ἡ χάρις κατὰ πάντα· Ἀσπάζομαι τὸν ἀξιόθεον ἐπίσκοπον, καὶ θεοπρεπέστατον πρεσβυτέριον. [καὶ] τοὺς συνδούλους μου διακόνους, καὶ τοὺς κατ' ἄνδρα καὶ κοινῇ πάντας ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ σαρκὶ αὐτοῦ καὶ τῷ αἵματι, πάθειτε καὶ ἀναστάσει, σαρκικῇτε καὶ πνευματικῇ, ἐν ὀνόματι, ἐν ἑνότητι Θεοῦ καὶ ὑμῶν. Χάρις ὑμῖν, ἔλεος, εἰρήνη, ὑπομονὴ διὰ παντός.

Ἀσπάζομαι τοὺς οἴκους τῶν ἀδελφῶν μου σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ τὰς παρθένους τὰς λεγομένας χήρας. Ἔῤῥωσθέ μοι ἐν δυνάμει πνεύματος. Ἀσπάζεται ὑμᾶς Φίλων, σὺν ἐμοὶ ὤν. Ἀσπάζομαι τὸν οἶκον Ταουΐας, ἣν εὔχομαι ἑδρᾶσθαι πίστει καὶ ἀγάπῃ σαρκικῇ τε καὶ πνευματικῇ. Ἀσπάζομαι Ἄλκην, τὸ ποθητόν μου ὄνομα. [Καὶ Δάφνον τὸν ἀσύκριτον, καὶ Εὔτεκνον, καὶ πάντας κατ' ὄνομα.] Ἔῤῥωσθε ἐν χάριτι Θεοῦ.

---

2. *Epistola ad Polycarpum.*

Ἰγνάτιος ὁ καὶ Θεοφόρος, Πολυκάρπῳ ἐπισκόπῳ ἐκκλησίας Σμυρναίων, μᾶλλον ἐπισκοπημένῳ ὑπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, πλεῖστα χαίρειν.

Ἀποδεχόμενός σου τὴν ἐν Θεῷ γνώμην ἡδρασμένην ὡς ἐπὶ πέτραν ἀκίνητον, ὑπερδοξάζω, καταξιωθεὶς τοῦ

προ-

προσώπου σου τοῦ ἀμώμου, οὗ ὀναίμην ἐν Θεῷ. Παρακαλῶ σε ἐν χάριτι, ᾗ ἐνδέδυσαι προσθεῖναι τῷ δρόμῳ σου, καὶ πάντας παρακαλεῖν, ἵνα σώζωνται. Ἐκδίκει σου τὸν τόπον ἐν πάσῃ ἐπιμελείᾳ σαρκικῇ τε καὶ πνευματικῇ. Τῆς ἑνώσεως φρόντιζε, ἧς οὐδὲν ἄμεινον. Πάντας βάσταζε, ὡς καί σε ὁ Κύριος· πάντων ἀνέχου ἐν ἀγάπῃ ὥσπερ καὶ ποιεῖς. Προσευχαῖς σχόλαζε ἀδιαλείπτοις· αἰτοῦ σύνεσιν πλείονα ἧς ἔχεις. Γρηγόρει, ἀκοίμητον πνεῦμα κεκτημένος. Τοῖς κατ' ἄνδρα κατὰ βοήθειαν Θεοῦ λάλει. Πάντων τὰς νόσους βάσταζε, ὡς τέλειος ἀθλητής· ὅπου πλείων κόπος, πολὺ κέρδος.

Καλοὺς μαθητὰς ἐὰν φιλῇς, χάρις σοι οὐκ ἔστιν· μᾶλλον τοὺς λοιμοτέρους ἐν πρᾳότητι ὑπότασσε. Οὐ πᾶν τραῦμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάστρῳ θεραπεύεται. Τοὺς παροξυσμοὺς ἐμβροχαῖς παῦε. Φρόνιμος γίνου, ὡς ὄφις ἐν ἅπασιν, καὶ ἀκέραιος, ὡσεὶ περιστερά. Διὰ τοῦτο σαρκικὸς εἶ καὶ πνευματικὸς, ἵνα τὰ φαινόμενά σου εἰς πρόσωπον κολακεύῃς· τὰ δὲ ἀόρατα αἴτει ἵνα σοι φανερωθῇ, ὅπως μηδενὸς λείπῃ, καὶ παντὸς χαρίσματος περισσεύῃς. Ὁ καιρὸς ἀπαιτεῖ σε, ὡς κυβερνῆται ἀνέμους, καὶ ὡς χειμαζόμενος λιμένα εἰς τὸ Θεοῦ ἐπιτυχεῖν. Νῆφε ὡς Θεοῦ ἀθλητής· τὸ θέμα ἀφθαρσία καὶ ζωὴ αἰώνιος, περὶ ἧς καὶ σὺ πέπεισαι. κατὰ πάντα σου ἀντίψυχον ἐγὼ, καὶ τὰ δεσμά μου, ἃ ἠγάπησας.

Οἱ δοκοῦντες ἀξιόπιστοι εἶναι καὶ ἑτεροδιδασκαλοῦντες, μή σε καταπλησσέτωσαν. Στῆθι ἑδραῖος ὡς ἄκμων τυπτόμενος. Μεγάλου ἐστὶν ἀθλητοῦ τὸ δέρεσθαι καὶ νικᾶν· μάλιστα δὲ ἕνεκεν Θεοῦ πάντα ὑπομένειν ἡμᾶς δεῖ, ἵνα καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ὑπομείνῃ. Πλέον σπουδαῖος γίνου οὗ εἶ. Τοὺς καιροὺς καταμάνθανε.

νε· τὸν ὑπέρκαιρον προσδόκα, τὸν ἄχρονον, τὸν ἀόρατον, τὸν δι' ἡμᾶς ὁρατὸν, τὸν ἀψηλάφητον, τὸν ἀπαθῆ, τὸν δι' ἡμᾶς παθητὸν, τὸν κατὰ πάντα τρόπον δι' ἡμᾶς ὑπομείναντα.

Χῆραι μὴ ἀμελείσθωσαν· μετὰ τὸν Κύριον σὺ αὐτῶν Φροντιςὴς ἔσο. Μηδὲν ἄνευ γνώμης σοῦ γινέσθω, μηδὲ σὺ ἄνευ Θεοῦ τι πρᾶσσε· ὅπερ οὐδὲ πράσσεις, εὐςαθής. Πυκνότερον συναγωγαὶ γινέσθωσαν· ἐξ ὀνόματος πάντας ζήτει. Δούλους καὶ δούλας μὴ ὑπερηΦάνει· ἀλλὰ μηδὲ αὐτοὶ Φυσιούσθωσαν, ἀλλ' εἰς δόξαν Θεοῦ πλέον δουλευέτωσαν, ἵνα κρείττονος ἐλευθερίας ἀπὸ Θεοῦ τύχωσιν. Μὴ ἐράτωσαν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐλευθεροῦσθαι, ἵνα μὴ δοῦλοι εὑρεθῶσιν τῆς ἐπιθυμίας.

Τὰς κακοτεχνίας Φεῦγε· μᾶλλον δὲ περὶ τούτων ὁμιλίαν ποιοῦ. Ταῖς ἀδελΦαῖς μου προσλάλει, ἀγαπᾷν τὸν κύριον, καὶ τοῖς συμβίοις ἀρκεῖν σαρκὶ καὶ πνεύματι. Ὁμοίως καὶ τοῖς ἀδελΦοῖς μου παράγγελλε ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριςοῦ, ἀγαπᾷν τὰς συμβίους, ὡς ὁ Κύριος τὴν ἐκκλησίαν. Εἴ τις δύναται ἐν ἁγνείᾳ μένειν εἰς τῖμὴν τοῦ Κυρίου τῆς σαρκὸς, ἐν ἀκαυχησίᾳ μένετω. Ἐὰν καυχήσηται, ἀπώλετο· καὶ ἐὰν γνωσθῇ πλέον τοῦ ἐπισκόπου, ἔΦθαρται. Πρέπει δὲ τοῖς γαμοῦσι, καὶ ταῖς γαμουμέναις, μετὰ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τὴν ἕνωσιν ποιεῖσθαι· ἵνα ὁ γάμος ᾖ κατὰ Θεὸν, καὶ μὴ κατ' ἐπιθυμίαν. Πάντα εἰς τιμὴν Θεοῦ γινέσθω.

Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, ἵνα καὶ ὁ Θεὸς ὑμῖν. Ἀντίψυχον ἐγὼ τῶν ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ, πρεσβυτέροις, διακόνοις, καὶ μετ' αὐτῶν μοι τὸ μέρος γένοιτο σχεῖν ἐν Θεῷ. Συγκοπιᾶτε ἀλλήλοις, συναθλεῖτε, συντρέχετε, συμπάσχετε, συγκοιμᾶσθε, συνεγείρεσθε ὡς

Θεοῦ

Θεοῦ οἰκονόμοι, καὶ πάρεδροι, καὶ ὑπηρέται. Ἀρέσκετε ᾧ στρατεύεσθε, ἀφ' οὗ καὶ τὰ ὀψώνια κομίζεσθε. Μήτις ὑμῶν δεσέρτωρ εὑρεθῇ. Τὸ βάπτισμα ὑμῶν μένετω ὡς ὅπλα, ἡ πίςις ὡς περικεφαλαία, ἡ ἀγάπη ὡς δόρυ, ἡ ὑπομονὴ ὡς πανοπλία. Τὰ δεπόσιτα ὑμῶν, τὰ ἔργα ὑμῶν, ἵνα τὰ ἄκκεπτα ὑμῶν ἄξια κομίζησθε. Μακροθυμήσατε οὖν μετ' ἀλλήλων ἐν πραότητι, ὡς ὁ Θεὸς ὑμῶν. Ὀναίμην ὑμῶν διὰ παντός.

Ἐπεὶ δὲ ἡ ἐκκλησία ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας εἰρηνεύει, ὡς ἐδηλώθη μοι διὰ τὴν προσευχὴν ὑμῶν, κἀγὼ εὐθυμότερος ἐγένομην ἐν ἀμεριμνίᾳ Θεοῦ, ἐάνπερ διὰ τοῦ παθεῖν Θεοῦ ἐπιτύχω, εἰς τὸ εὑρεθῆναι με ἐν τῇ ἀναςάσει ὑμῶν μαθητήν. Πρέπει, Πολύκαρπε θεομακαριςότατε, συμβούλιον ἀγαγεῖν θεοπρεπέςατον, καὶ χειροτονῆσαι τινὰ, ὃν ἀγαπητὸν λίαν ἔχετε καὶ ἄοκνον, ὡς δυνήσεται θεόδρομος καλεῖσθαι· τοῦτον καταξιῶσαι, ἵνα πορευθεὶς εἰς Συρίαν δοξάσῃ ὑμῶν τὴν ἄοκνον ἀγάπην εἰς δόξαν Χριςοῦ. Χριςιανὸς ἑαυτοῦ ἐξουσίαν οὐκ ἔχει, ἀλλὰ Θεῷ σχολάζει. Τοῦτο τὸ ἔργον Θεοῦ ἐςὶν καὶ ὑμῶν, ὅταν αὐτὸ ἀπαρτίσητε. Πιστεύω γὰρ τῇ χάριτι, ὅτι ἕτοιμοί ἐςε εἰς εὐποιΐαν Θεῷ ἀνήκουσαν. Εἰδὼς οὖν ὑμῶν τὸ σύντονον τῆς ἀληθείας, δι' ὀλίγων ὑμᾶς γραμμάτων παρεκάλεσα.

Ἐπεὶ [οὖν] πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις οὐκ ἠδυνήθην γράψαι, διὰ τὸ ἐξαίφνης πλεῖν με ἀπὸ Τρωάδος εἰς Νεάπολιν, ὡς τὸ θέλημα προστάσσει, γράψεις ταῖς ἔμπροσθεν ἐκκλησίαις, ὡς Θεοῦ γνώμην κεκτημένος, εἰς τὸ καὶ αὐτοὺς τὸ αὐτὸ ποιῆσαι· οἱ μὲν δυνάμενοι πεζοὺς πέμψαι· οἱ δὲ ἐπιστολὰς διὰ τῶν ὑπὸ σου πεμπομένων, ἵνα δοξασθῆτε αἰωνίῳ ἔργῳ ὡς ἄξιος ὤν. Ἀσπάζομαι πάντας

ἐξ

ἐξ ὀνόματος καὶ τὴν τοῦ Ἐπιτρόπου σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτῆς καὶ τῶν τέκνων. Ἀσπάζομαι Ἄτταλον τὸν ἀγαπητόν μου. Ἀσπάζομαι τὸν μέλλοντα καταξιοῦσθαι τοῦ εἰς Συρίαν πορεύεσθαι. Ἔςαι ἡ χάρις μετ' αὐτοῦ διὰ παντὸς· καὶ τοῦ πέμποντος αὐτὸν Πολυκάρπου. Ἐῤῥῶσθαι ὑμᾶς διὰ παντὸς ἐν Θεῷ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςῷ εὔχομαι· ἐν ᾧ διαμείνητε ἐν ἑνότητι Θεοῦ καὶ ἐπισκοπῇ. Ἀσπάζομαι Αλκην τὸ ποθητόν μου ὄνομα. Ἐῤῥωσθε ἐν Κυρίῳ.

III.

Epistola Polycarpi ad *Philippenses*.

Πολύκαρπος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Πρεσβύτεροι τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ παροικούσῃ Φιλίπποις· ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν πληθυνθείη.

(c. 1.) Συνεχάρην ὑμῖν μεγάλως, ἐν Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, δεξαμένοις τὰ μιμήματα τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης, καὶ προπέμψασιν, ὡς ἐπέβαλεν ὑμῖν, τοὺς ἐνειλημμένους τοῖς ἁγιοπρεπέσι δεσμοῖς, ἅτινά ἐστι διαδήματα τῶν ἀληθῶς ὑπὸ Θεοῦ καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐκλελεγμένων. Καὶ ὅτι ἡ βεβαία τῆς πίστεως ὑμῶν ῥίζα, ἐξ ἀρχαίων καταγγελλομένη χρόνων, μέχρι νῦν διαμένει, καὶ καρποφορεῖ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χρι-

Χριστὸν, ὃς ὑπέμεινεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἕως θανάτου καταντῆσαι· ὃν ἤγειρεν ὁ Θεὸς λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ ᾅδου. Εἰς ὃν οὐκ ἰδόντες πιστεύετε, πιστεύοντες δὲ ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ· εἰς ἣν πολλοὶ ἐπιθυμοῦσιν εἰσελθεῖν, εἰδότες ὅτι χάριτί ἐστε σεσωσμένοι, οὐκ ἐξ ἔργων, ἀλλὰ θελήματι Θεοῦ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

(c. 2.) Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς οσφύας δουλεύσατε τῷ Θεῷ ἐν φόβῳ καὶ ἀληθείᾳ, ἀπολιπόντες τὴν κενὴν ματαιολογίαν, καὶ τὴν τῶν πολλῶν πλάνην, πιστεύσαντες εἰς τὸν ἐγείραντα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ δόντα αὐτῷ δόξαν καὶ θρόνον ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· ᾧ ὑπετάγη τὰ πάντα ἐπουράνια καὶ ἐπίγεια· ᾧ πᾶσα πνοὴ λατρεύει· ὃς ἔρχεται κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν· οὗ τὸ αἷμα ἐκζητήσει ὁ Θεὸς ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων αὐτῷ. Ὁ δὲ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ ἡμᾶς ἐγερεῖ, ἐὰν ποιῶμεν αὐτοῦ τὸ θέλημα, καὶ πορευώμεθα ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ, καὶ ἀγαπῶμεν ἃ ἠγάπησεν· ἀπεχόμενοι πάσης ἀδικίας, πλεονεξίας, φιλαργυρίας, καταλαλιᾶς, ψευδομαρτυρίας· μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας, ἢ γρόνθον ἀντὶ γρόνθου, ἢ κατάραν ἀντὶ κατάρας. Μνημονεύσαντες δὲ ὧν εἶπεν ὁ Κύριος διδάσκων· Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε· ἀφίετε, καὶ ἀφεθήσεται ὑμῖν· ἐλεεῖτε, ἵνα ἐλεηθῆτε· ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. Καὶ, ὅτι μακάριοι οἱ πτωχοὶ, καὶ οἱ διωκόμενοι ἕνεκεν δικαιοσύνης· ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

(c. 3.) Ταῦτα, ἀδελφοὶ, οὐκ ἐμαυτῷ ἐπιτρέψας γράφω ὑμῖν περὶ τῆς δικαιοσύνης· ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς

προε-

προσεπεκαλέσασθέ με. Οὔτε γὰρ ἐγὼ, οὔτε ἄλλος ὅμοιος ἐμοὶ δύναται κατακολουθῆσαι τῇ σοφίᾳ τοῦ μακαρίου καὶ ἐνδόξου Παύλου· ὃς γενόμενος ἐν ὑμῖν κατὰ πρόσωπον τῶν τότε ἀνθρώπων, ἐδίδαξεν ἀκριβῶς καὶ βεβαίως τὸν περὶ ἀληθείας λόγον· ὃς καὶ ἀπὼν ὑμῖν ἔγραψεν ἐπιστολὰς, εἰς ἃς ἐὰν ἐγκύπτητε, δυνηθήσεσθε οἰκοδομεῖσθαι εἰς τὴν δοθεῖσαν ὑμῖν πίστιν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ὑμῶν, ἐπακολουθούσης τῆς ἐλπίδος, προαγούσης τῆς ἀγάπης, τῆς εἰς Θεὸν καὶ Χριστὸν καὶ εἰς τὸν πλησίον. Ἐὰν γάρ τις τούτων ἐντὸς ᾖ, πεπλήρωκεν ἐντολὴν δικαιοσύνης· ὁ γὰρ ἔχων ἀγάπην, μακράν ἐστι πάσης ἁμαρτίας.

(c. 4.) Ἀρχὴ δὲ πάντων χαλεπῶν Φιλαργυρία. Εἰδότες οὖν ὅτι οὐδὲν εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ' οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι ἔχομεν, ὁπλισώμεθα τοῖς ὅπλοις τῆς δικαιοσύνης, καὶ διδάξωμεν ἑαυτοὺς πρῶτον, πορεύεσθαι ἐν τῇ ἐντολῇ τοῦ Κυρίου· ἔπειτα καὶ τὰς γυναῖκας ὑμῶν ἐν τῇ δοθείσῃ αὐταῖς πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἁγνείᾳ, στεργούσας τοὺς ἑαυτῶν ἄνδρας ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ, καὶ ἀγαπώσας πάντας ἐξ ἴσου ἐν πάσῃ ἐγκρατείᾳ, καὶ τὰ τέκνα παιδεύειν τὴν παιδείαν τοῦ Φόβου τοῦ Θεοῦ. Τὰς χήρας σωφρονούσας περὶ τὴν τοῦ Κυρίου πίστιν, ἐντυγχανούσας ἀδιαλείπτως περὶ πάντων, μακρὰν οὔσας πάσης διαβολῆς, καταλαλιᾶς, ψευδομαρτυρίας, Φιλαργυρίας, καὶ παντὸς κακοῦ· γινωσκούσας ὅτι εἰσὶ θυσιαστήρια Θεοῦ; καὶ ὅτι πάντα ἡμῶν σκοπεῖται, καὶ λέληθεν αὐτὸν οὐδὲν, οὔτε λογισμῶν, οὔτε ἐννοιῶν, οὔτέ τι τῶν κρυπτῶν τῆς καρδίας.

(c. 5.) Εἰδότες οὖν; ὅτι Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται, ὀφείλομεν ἀξίως τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ καὶ δόξης περιπατεῖν.

Ὁμοι-

'Ομοίως διάκονοι ἄμεμπτοι κατενώπιον αὐτοῦ τῆς δι-
καιοσύνης, ὡς Θεοῦ ἐν Χριστῷ διάκονοι, καὶ οὐκ ἀν-
θρώπων· μὴ διάβολοι, μὴ δίγλωσσοι, ἀφιλάργυροι,
ἐγκρατεῖς περὶ πάντα, εὔσπλαγχνοι, ἐπιμελεῖς, πο-
ρευόμενοι κατὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Κυρίου, ὃς ἐγένετο
διάκονος πάντων· ᾧ ἐὰν εὐαρεστήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶ-
νι, ἀποληψόμεθα καὶ τὸν μέλλοντα, καθὼς ὑπέσχετο
ἡμῖν ἐγεῖραι ἡμᾶς ἐκ νεκρῶν· καὶ ὅτι ἐὰν πολιτευσώ-
μεθα ἀξίως αὐτοῦ, καὶ συμβασιλεύσωμεν αὐτῷ, εἴγε
πιστεύομεν. 'Ομοίως καὶ νεώτεροι ἄμεμπτοι ἐν πᾶσι,
πρὸ παντὸς προνοοῦντες ἁγνείας, καὶ χαλιναγωγοῦν-
τες ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς κακοῦ. Καλὸν γὰρ τὸ ἀνα-
κύπτεσθαι ἀπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν ἐν τῷ κόσμῳ· ὅτι πᾶσα
ἐπιθυμία κατὰ τοῦ πνεύματος στρατεύεται. Καὶ οὔτε
πόρνοι, οὔτε μαλακοὶ, οὔτε ἀρσενοκοῖται βασιλείαν
Θεοῦ κληρονομήσουσιν, οὔτε οἱ ποιοῦντες τὰ ἄτοπα.
Διὸ δέον ἀπέχεσθαι ἀπὸ πάντων τούτων, ὑποτασσο-
μένους τοῖς πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις, ὡς Θεῷ καὶ
Χριστῷ· τὰς παρθένους ἐν ἀμώμῳ καὶ ἁγνῇ συνειδήσει
περιπατεῖν.

(c. 6.) Καὶ οἱ πρεσβύτεροι δὲ εὔσπλαγχνοι, εἰς
πάντας ἐλεήμονες, ἐπιστρέφοντες τὰ ἀποπεπλανημέ-
να, ἐπισκεπτόμενοι πάντας ἀσθενεῖς, μὴ ἀμελοῦντες
χήρας, ἢ ὀρφανοῦ, ἢ πένητος· ἀλλὰ προνοοῦντες ἀεὶ
τοῦ καλοῦ ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἀπεχόμενοι
πάσης ὀργῆς, προσωποληψίας, κρίσεως ἀδίκου· μα-
κρὰν ὄντες πάσης φιλαργυρίας· μὴ ταχέως πιστεύον-
τες κατά τινος. μὴ ἀπότομοι ἐν κρίσει, εἰδότες ὅτι
πάντες ὀφειλέται ἐσμὲν ἁμαρτίας. εἰ οὖν δεόμεθα τοῦ
Κυρίου, ἵνα ἡμῖν ἀφῇ, ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς ἀφιέναι.

Ἀπέναντι γὰρ τῶν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἐσμεν ὀφθαλμῶν, καὶ πάντας δεῖ παραστῆναι τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἕκαστον ὑπὲρ ἑαυτοῦ λόγον δοῦναι. οὕτως οὖν δουλεύσωμεν αὐτῷ μετὰ φόβου, καὶ πάσης εὐλαβείας, καθὼς αὐτὸς ἐνετείλατο, καὶ οἱ εὐαγγελισάμενοι ἡμᾶς Ἀπόστολοι, καὶ οἱ Προφῆται οἱ προκηρύξαντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν· ζηλωταὶ περὶ τὸ καλὸν, ἀπεχόμενοι τῶν σκανδάλων, καὶ τῶν ψευδαδέλφων, καὶ τῶν ἐν ὑποκρίσει φερόντων τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου· οἵτινες ἀποπλανῶσι κενοὺς ἀνθρώπους.

(c. 7.) Πᾶς γὰρ, ὃς ἂν μὴ ὁμολογῇ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθῆναι, ἀντίχριστός ἐστι· καὶ ὃς ἂν μὴ ὁμολογῇ τὸ μαρτύριον τοῦ σταυροῦ, ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστί. Καὶ ὃς ἂν μεθοδεύῃ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου πρὸς τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας, καὶ λέγῃ μήτε ἀνάστασιν, μήτε κρίσιν εἶναι, οὗτος πρωτότοκός ἐστι τοῦ Σατανᾶ. Διὸ ἀπολιπόντες τὴν ματαιότητα τῶν πολλῶν, καὶ τὰς ψευδοδιδασκαλίας, ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν παραδοθέντα λόγον ἐπιστρέψωμεν, νήφοντες πρὸς τὰς εὐχὰς, καὶ προσκαρτεροῦντες νηστείαις· δεήσεσιν αἰτούμενοι τὸν παντεπόπτην Θεὸν, μὴ εἰσενεγκεῖν ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σάρξ ἀσθενής.

(c. 8.) Ἀδιαλείπτως οὖν προσκαρτερῶμεν τῇ ἐλπίδι ἡμῶν, καὶ τῷ ἀῤῥαβῶνι τῆς δικαιοσύνης ἡμῶν, ὅς ἐστι Χριστὸς Ἰησοῦς, ὃς ἀνήνεγκεν ἡμῶν τὰς ἁμαρτίας τῷ ἰδίῳ σώματι ἐπὶ τὸ ξύλον. ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· ἀλλὰ δι' ἡμᾶς, ἵνα ζήσωμεν ἐν αὐτῷ, πάντα ὑπέμεινε. Μιμηταὶ οὖν γενώμεθα τῆς ὑπομονῆς αὐτοῦ· καὶ

ἐὰν

ἐὰν πάσχωμεν διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, δοξάζομεν αὐτόν. τοῦτον γὰρ ἡμῖν τὸν ὑπογραμμὸν ἔθηκε δι' ἑαυτοῦ· καὶ ἡμεῖς τοῦτο ἐπιστεύσαμεν.

(c. 9.) Παρακαλῶ οὖν πάντας ὑμᾶς πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἀσκεῖν πᾶσαν ὑπομονὴν, ἣν ἴδετε κατ' ὀφθαλμοὺς, οὐ μόνον ἐν τοῖς μακαρίοις Ἰγνατίῳ, καὶ Ζωσίμῳ καὶ Ῥούφῳ· ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις τοῖς ἐξ ὑμῶν, καὶ ἐν αὐτῷ Παύλῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις· πεπεισμένους, ὅτι οὗτοι πάντες οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον, ἀλλ' ἐν πίστει καὶ δικαιοσύνῃ· καὶ ὅτι εἰς τὸν ὀφειλόμενον αὐτοῖς τόπον εἰσὶ παρὰ τῷ Κυρίῳ, ᾧ καὶ συνέπαθον. Οὐ γὰρ τὸν νῦν ἠγάπησαν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντα, καὶ δι' ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀναστάντα.

(c. 10.) In his ergo state, et Domini exemplar sequimini; firmi in fide et immutabiles, fraternitatis amatores, diligentes invicem, in veritate sociati, mansuetudinem alterutri praestantes, nullum despicientes. Quum potestis benefacere, nolite differre: quia *eleēmosyna de morte liberat.* Omnes vobis invicem subjecti estote; *conversationem vestram irreprehensibilem habentes in gentibus*: ut ex bonis operibus vestris et vos laudem accipiatis, et Dominus in vobis non blasphemetur. Vae autem illi, per quem nomen Domini blasphematur. Sobrietatem ergo docete omnes: in qua et vos conversamini.

(c. 11.) Nimis contristatus sum pro *Valente*, qui Presbyter factus est aliquando apud vos: quod sic ignoret is locum, qui datus est ei. Moneo itaque

que vos ut abstineatis ab avaritia, et sitis casti, et veraces. Abstinete vos ab omni malo. Qui autem in his non potest se gubernare, quomodo alii pronunciat hoc? Si quis non abstinuerit se ab avaritia, ab idololatria conquinabitur; et tanquam inter gentes judicabitur. Qui autem ignorant judicium Domini? *An nescimus, quia sancti mundum judicabunt?* sicut *Paulus* docet. Ego autem nihil tale sensi in vobis, vel audivi, in quibus laboravit beatus *Paulus*; qui estis in principio Epistolae ejus. De vobis etenim gloriatur in omnibus Ecclesiis, quae Deum solae tunc cognoverant: nos autem nondum noveramus. Valde ergo, fratres, contristor pro illo et pro conjuge ejus: quibus det Dominus poenitentiam veram. Sobrii ergo estote et vos in hoc; et non sicut inimicos tales existimetis, sed sicut passibilia membra et errantia eos revocate; ut omnium vestrum corpus salvetis. Hoc enim agentes, vos ipsos aedificatis.

(c. 12.) Confido enim vos bene exercitatos esse in sacris literis, et nihil vos latet; mihi autem non est concessum modo: ut his scripturis dictum est, *Irascimini, et nolite peccare.* Et: *Sol non occidat super iracundiam vestram.* Beatus qui meminerit: quod ego credo esse in vobis. Deus autem et Pater Domini nostri Jesu Christi; et ipse sempiternus Pontifex, Dei filius, Jesus Christus aedificet vos in fide et veritate, et in omni mansuetudine; et sine iracundia, et in patientia et longanimitate et tolerantia et castitate: et det vobis sortem et partem in-

inter sanctos suos; et nobis vobiscum et omnibus qui sunt sub coelo, qui credituri sunt in Dominum nostrum Jesum Christum, et in ipsius Patrem, qui resuscitavit eum à mortuis. Pro omnibus sanctis orate. Orate etiam pro Regibus et Potestatibus et Principibus, atque pro persequentibus et odientibus vos, et pro inimicis crucis: ut fructus vester manifestus sit in omnibus; ut sitis in illo perfecti.

(c. 13.) *Ἐγράψατέ μοι καὶ ὑμεῖς καὶ Ἰγνάτιος, ἵνα ἐάν τις ἀπέρχηται εἰς Συρίαν, καὶ τὰ παρ' ὑμῶν ἀποκομίσῃ γράμματα· ὅπερ ποιήσω, ἐὰν λάβω καιρὸν εὔθετον, εἴτε ἐγὼ, εἴτε ὃν πέμψω πρεσβεύσοντα καὶ περὶ ὑμῶν. Τὰς ἐπιστολὰς Ἰγατίου τὰς πεμφθείσας ἡμῖν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἄλλας, ὅσας εἴχομεν παρ' ἡμῖν, ἐπέμψαμεν ὑμῖν, καθὼς ἐνετείλασθε· αἵτινες ὑποτεταγμέναι εἰσὶ τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ· ἐξ ὧν μεγάλα ὠφεληθῆναι δυνήσεσθε. Περιέχουσι γὰρ πίστιν, καὶ ὑπομονὴν, καὶ πᾶσαν οἰκοδομὴν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν ἀνήκουσαν.*

Et de ipso *Ignatio*, et de his, qui cum eo sunt, quod certius agnoveritis, significate.

(c. 14.) Haec vobis scripsi per *Crescentem*, quem in praesenti commendavi vobis, et nunc commendo. Conversatus est enim nobiscum inculpabiliter: credo quia et vobiscum similiter. Sororem autem ejus habebitis commendatam, cum venerit ad vos. Incolumes estote in Domino Jesu Christo in gratia cum omnibus vestris. *Amen.*

IV.

Ex Epistola Barnabae.

---

1. *Salutatio Barnabae ad fratres.*

(c. 1.) Avete filii et filiae, in nomine Domini nostri Jesu Christi, qui nos dilexit, in pace. Magnarum et honestarum Dei aequitate abundantiam sciens esse in vobis, supra modum exhilaror beatis et praeclaris spiritibus vestris; quod sic naturalem gratiam accepistis. Propter quod plurimum gratulor mihi, sperans liberari: quia vere video in vobis infusum spiritum ab honesto fonte Dei. Cum persuasum mihi sit hoc, et plenus sciam, quia, dum ad vos adloquor, multa mihi bona successerunt in via aequitatis Domini. Ideo fors et ego cogito diligere vos super animam meam: quia magnitudo fidei et dilectio habitat in illo, et spes vitae illius. Cogitans ergo hoc, (quasi curae mihi fuerit, ut vobiscum partiar ex eo, quod accepi) (*) futurum mihi talibus spiritus servientes hoc in mercede; adpropiavi pauca vobis mittere, ut fidem vestram consummatam habeatis, et scientiam. Tres sunt ergo constitutiones Domini, vitae spes, ini-

tium;

(*) Ἀφ' οὗ ἔλαβον μέρους ἐσπούδασα κατὰ μικρὸν ὑμῖν πέμψαι. ἵνα μετὰ τῆς πίστεως ὑμῶν τελείαν ἔχητε καὶ τὴν γνῶσιν. Clemens, Alex. *Strom.* II.

tium, et consummatio. Propalavit enim Dominus per Prophetas, qui praeterierunt, et futurorum dedit nobis initia scire. Sicut ergo locutus est, honestius et altius accedere ad aram illius. Ego autem non tamquam doctor, sed unus ex vobis, demonstrabo pauca, per quae in plurimis laetiores sitis.

---

2. *De ultimi temporis periculis et Legis abolitione.*

(c. 2.) Cum sint ergo dies nequissimi, et Contrarius habeat hujus saeculi potestatem: debemus adtendentes inquirere aequitates Domini. (*) Fidei ergo nostrae adjutor est timor, et sustinentia: quae autem nobiscum pugnant, patientia est et continentia. Haec cum apud Dominum permanent casta, conlaetantur illis sapientia et intellectus. Adaperuit enim nobis per omnes Prophetas, quia non utitur nostris hostiis, neque victimis, neque oblationibus, haec dicens: *Quo mihi multitudinem sacrificiorum vestrorum? dicit Dominus; Plenus sum holocaustomatibus arietum, et pinguaminibus agnorum: et sanguinem hircorum et taurorum nolo:* *nec*

(*) Τῆς μὲν οὖν πίστεως ἡμῶν εἰσιν οἱ συλλήπτορες, φόβος, καὶ ὑπομονή· τὰ δὲ συμμαχοῦντα ἡμῖν μακροθυμία, καὶ ἐγκρατεία. τούτων οὖν, τὰ πρὸς τὸν κύριον, μενόντων ἁγνῶς, συνευφραίνονται αὐτοῖς σοφία, σύνεσις, ἐπιστήμη, γνῶσις. Clemens Alex. Strom. II.

nec si veniatis videre mihi. Quis enim exquisivit haec de manibus vestris? calcare aulam meam, non adjicietis. Si attuleritis mihi similaginem, vanum; supplicamentum exsecratio mihi est. Neomenias vestras, et Sabbata et diem magnum non sustineo; jejunium, et ferias, et dies festos vestros odit anima mea. Haec ergo vacua fecit, ut nova lex Domini nostri Jesu Christi, quae sine jugo necessitatis est, humanam habeat oblationem. Dicit Dominus iterum ad illos: *Numquid ego praecepi parentibus vestris, cum exierunt de terra Aegypti, ut offerrent mihi hostias et victimas? sed hoc praecepi illis dicens: unusquisque vestrum adversus proximum non habeat malitiam, et juramentum mendum non habet.* Intelligere ergo debemus, cum non simus sine intellectu, consilium benignitatis patris nostri: quia nobis dicit, volens nos similiter errantes quaerere, quemadmodum ad illum accedamus; nobis enim dicit: *Sacrificium Deo cor contribulatum, et humiliatum Deus non despicit.* Certius ergo inquirere debemus, fratres, de nostra salute, ut ne quando habeat introitum in nobis et evertat nos à vita nostra.

---

3. *De Christi perpessionibus a Prophetis praedictis.*

(c. 5 et 6.) Propter hoc Dominus sustinuit tradere corpus suum in exterminium, ut remissione peccatorum sanctificemur, quod est sparsione sangui-

guinis illius. Scriptum est enim de illo, quaedam ad populum Judaeorum, quaedam ad nos. Dicit autem sic: *Vulneratus est propter iniquitates nostras, et vexatus est propter peccata nostra; sanguine illius sanati sumus. Tanquam ovis ad victimam adductus est: et sicut agnus coram tondente se, sic non aperuit os suum.* Supergratulari ergo debemus Domino, quia et praeterita nobis ostendit, et sapientes fecit; et de futuris non sumus sine intellectu. Dicit autem: *non injuste tenduntur retia avibus.* Hoc dicit, quia juste periet homo habens viam veritatis, scientiam, et se a via tenebrosa non continet adhuc. Et ad hoc Dominus sustinuit pati pro anima nostra, cum sit orbis terrarum Dominus; cui dixit die ante constitutionem saeculi: *Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram.* Quomodo ergo sustinuit, cum ab hominibus hoc pateretur, discite. Prophetae, ab ipso habentes donum, in illum prophetaverunt: ille autem, ut vacuam faceret mortem, et de mortuis resurrectionem ostenderet, quia in carne oportebat eum adparere, sustinuit, ut promissum parentibus redderet: et ipse, sibi

τὸν λαὸν κενὸν ἑτοιμάζων, ἐπεδείξῃ, ἐπὶ τῆς γῆς ὢν, ὅτι τὴν ἀνάστασιν αὐτὸς ποιήσας κρίνει. Πέρας γέ τοι διδάσκων τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τηλικαῦτα τέρατα καὶ σημεῖα ποιῶν, ἐκήρυξε, καὶ ὑπερηγάπησεν αὐτόν. Ὅτε δὲ τοὺς ἰδίους Ἀποστόλους, τοὺς μέλλοντας κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῦ, ἐξελέξατο, ὄντας ὑπὲρ πᾶσαν ἁμαρτίαν ἀνομωτέρους, ἵνα δείξῃ, ὅτι οὐκ ἦλθε καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν, τότε ἐφανέ-

νέρωσεν ἑαυτὸν υἱὸν Θεοῦ εἶναι. Εἰ γὰρ μὴ ἦλθεν ἐν σαρκὶ, πῶς ἂν ἐσώθημεν ἄνθρωποι, βλέποντες αὐτόν; ὅτι τὸν μέλλοντα μὴ εἶναι ἥλιον, ἔργον χειρῶν αὐτοῦ ὑπάρχοντα, βλέποντες, οὐκ ἰσχύουσιν εἰς ἀκτῖνας αὐτοῦ ἀντοφθαλμῆσαι. Οὐκοῦν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐς τοῦτο ἦλθεν ἐν σαρκὶ, ἵνα τὸ τέλειον τῶν ἁμαρτιῶν κεφαλαιώσῃ τοῖς διώξασιν ἐν θανάτῳ τοὺς προφήτας αὐτοῦ. Οὐκοῦν εἰς τοῦτο ὑπέμεινε. Λέγει γὰρ ὁ Θεὸς, τὴν πηγὴν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, ὅτι ἐξ αὐτῶν· ὅταν πατάξω τὸν ποιμένα, τότε σκορπισθήσεται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης. Αὐτὸς ἠθέλησεν οὕτω παθεῖν. ἔδει γὰρ ἵνα ἐπὶ ξύλου πάθῃ· λέγει γὰρ ὁ προφητεύων ἐπ' αὐτῷ· Φεῖσαί μου τῆς ψυχῆς ἀπὸ ῥομφαίας· καθήλωσόν μου τὰς σαρκάς· ὅτι πονηρευομένων συναγωγαὶ ἐπανέστησάν μοι. Καὶ πάλιν λέγει· Ἰδοὺ τέθεικά μου τὸν νῶτον εἰς μάστιγας, τὰς σιαγόνας εἰς ῥαπίσματα. τὸ δὲ πρόσωπόν μου ἔθηκα ὡς στερεὰν πέτραν.

Ὅτε οὖν ἐποίησεν ἐντολὴν, τί λέγει; Τίς ὁ κρινόμενός μοι; ἀντιστήτω μοι; ἢ τίς ὁ δικαζόμενός μοι; ἐγγισάτω τῷ παιδὶ Κυρίου. οὐαὶ ὑμῖν· ὅτι πάντες ὑμεῖς παλαιωθήσεσθε ὡς ἱμάτιον, καὶ σὴς καταφάγεται ὑμᾶς· Καὶ πάλιν λέγει ὁ προφήτης· Ἐπεὶ ὡς λίθος ἰσχυρὸς ἐτέθη εἰς συντριβήν. ἰδοὺ ἐμβάλλω εἰς τὰ θεμέλια Σιὼν λίθον πολυτελῆ, ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιαῖον, ἔντιμον· εἶτα τί λέγει; καὶ ὃς ἐλπίσει ἐπ' αὐτὸν, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐπὶ λίθον οὖν ἡμῶν ἡ ἐλπίς; μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἐπεὶ ἐν ἰσχύει ἔθηκε τὴν σάρκα αὐτοῦ ὁ Κύριος· λέγει γὰρ, καὶ ἔθηκέ με ὡς στερεὰν πέτραν. Λέγει δὲ πάλιν ὁ προφήτης· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. καὶ πάλιν λέγει· αὕτη ἐστιν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη, καὶ θαυμασ-

μαστὴ, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος. Ἁπλούστερον ὑμῖν γράφω, ἵνα συνιῆτε. ἐγὼ περίψημα τῆς ἀγάπης ὑμῶν. Τί οὖν λέγει πάλιν ὁ προφήτης; περιέσχε με συναγωγὴ πονηρευομένων· ἐκύκλωσάν με, ὡσεὶ μέλισσαι κηρίον. καὶ, ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. Ἐν σαρκὶ οὖν αὐτοῦ μέλλοντος φανεροῦσθαι, καὶ πάσχειν, προεφανεροῦτο τὸ πάθος· λέγει γὰρ ὁ προφήτης ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ· οὐαὶ τῇ ψυχῇ αὐτῶν, ὅτι βεβούλευνται βουλὴν πονηρὰν καθ' ἑαυτῶν, εἰπόντες· δήσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστι. Λέγει δὲ καὶ Μωσῆς αὐτοῖς· ἰδοὺ τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεός. εἰσέλθετε εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, ἣν ὤμοσε Κύριος τῷ Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ, καὶ κατακληρονομήσατε αὐτὴν, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. Τί λέγει ἡ γνῶσις, μάθετε· ἐλπίσατε ἐπὶ τὸν ἐν σαρκὶ μέλλοντα φανεροῦσθαι ὑμῖν Ἰησοῦν. Ἄνθρωπος γῆ ἐστι πάσχουσα· ἀπὸ προσώπου γὰρ τῆς γῆς ἡ πλάσις τοῦ Ἀδὰμ ἐγένετο. Τί οὖν λέγει; τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, τὴν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. Εὐλογητὸς ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁ σοφίαν, καὶ νοῦν θέμενος ἐν ἡμῖν τῶν κρυφίων αὐτοῦ. Λέγει γὰρ ὁ προφήτης· παραβολὴν Κυρίου τίς νοήσει, εἰ μὴ σοφὸς καὶ ἐπιστήμων καὶ ἀγαπῶν τὸν Κύριον αὐτοῦ; Ἐπεὶ οὖν, ἀνακαινίσας ἡμᾶς ἐν τῇ ἀφέσει τῶν ἁμαρτιῶν, ἐποίησεν ἡμᾶς ἄλλον τύπον, ὡς παιδίον ἔχειν τὴν ψυχὴν, ὡς ἂν καὶ ἀναπλασσομένους αὐτὸς ἡμᾶς. Λέγει γὰρ ἡ γραφὴ περὶ ἡμῶν, ὡς λέγει τῷ υἱῷ· ποιήσωμεν κατ' εἰκόνα, καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἡμῶν, τὸν ἄνθρωπον· καὶ ἀρχέτωσαν τῶν θηρίων τῆς γῆς, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης. καὶ εἶπε Κύριος, ἰδὼν τὸ καλὸν πλάσμα ἄνθρωπον· αὐξάνεσθε, καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν. ταῦτα πρὸς τὸν

υἱόν.

γῆν. Πάλιν σοι ἐνδείξω, πῶς πρὸς ἡμᾶς δευτέραν πλάσιν ἐπ' ἐσχάτων ἐποίησε. λέγει Κύριος· Ἰδοῦ ποιήσω τὰ ἔσχατα ὡς τὰ πρῶτα. Εἰς τοῦτο οὖν ἐκήρυξεν ὁ προφήτης· εἰσέλθετε εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. Ἰδοὺ οὖν ἡμεῖς ἀναπεπλάσμεθα, καθὼς πάλιν ἐν ἑτέρῳ προφήτῃ λέγει· ἰδοὺ, λέγει Κύριος, ἐξελῶ τούτων, τουτέστιν ὧν προέβλεπε τὸ πνεῦμα Κυρίου, τὰς λιθίνας καρδίας, καὶ βαλῶ τὰς σαρκίνας αὐτοῖς· ὅτι ἔμελλεν ἐν σαρκὶ φανεροῦσθαι, καὶ ἐν ἡμῖν κατοικεῖν. ναὸς γὰρ ἅγιος, ἀδελφοί μου, τῷ Κυρίῳ τὸ κατοικητήριον ἡμῶν τῆς καρδίας. Λέγει γὰρ πάλιν Κύριος· καὶ ἐν τίνι ὀφθήσομαι τῷ Κυρίῳ τῷ Θεῷ μου, καὶ δοξασθήσομαι; λέγει· ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἐκκλησίᾳ, ἐν μέσῳ ἀδελφῶν μου, καὶ ψαλῶ ἀναμέσον ἐκκλησίας ἁγίων. οὐκοῦν ἡμεῖς ἔσμεν, οὓς εἰσήγαγεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν. Τί οὖν τὸ γάλα καὶ μέλι; ὅτι πρῶτον τὸ παιδίον μέλιτι, εἶτα γάλακτι ζωοποιεῖται· οὕτω καὶ ἡμεῖς, τῇ πίστει τῆς ἐπαγγελίας, καὶ τῷ λόγῳ ζωοποιούμενοι, ζήσομεν, κατακυριεύοντες τῆς γῆς. Προείρεκε δὲ ἐπάνω, ὅτι αὐξανέσθωσαν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων. τί οὖν ὁ δυνάμενος νῦν ἄρχειν θηρίων, ἢ ἰχθύων, ἢ πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ; αἰσθάνεσθαι γὰρ ὀφείλομεν· ὅτι τὸ ἄρχειν ἐξουσία ἐστὶν, ἵνα τις ἐπιτάξας κυριεύσῃ. Εἴ οὖν οὐ γίνεται τοῦτο νῦν, ἄρα ὑμῖν εἴρηκε· ποτέ; ὅταν καὶ αὐτοὶ τελειωθῶμεν, κληρονόμοι τῆς διαθήκης Κυρίου γενέσθαι.

---

4. *De vacca rubra, typo Christi.*

(c. 8.) Τίνα δὲ δοκεῖτε τύπον εἶναι, ὅτι ἐντέλλεται τῷ Ἰσραὴλ, προσφέρειν δάμαλιν τοὺς ἄνδρας ἐν οἷς ἁμαρτί-

τί-

τίαι τέλειαι, καὶ σφάξαντας κατακαίειν· καὶ αἴρειν τότε τὴν σποδὸν παιδία, καὶ βάλλειν εἰς ἄγγη, καὶ περιτιθέναι τὸ ἔριον τὸ κόκκινον, καὶ τὸν ὕσσωπον, καὶ οὕτω ῥαντίζειν τὰ παιδία καθ' ἕνα τὸν λαόν· ἵνα ἁγνίζωνται ὑπὸ τῶν ἁμαρτιῶν; Νοεῖτε, πῶς ἁπλότητι λέγει ὑμῖν. Ὁ μόσχος οὗτός ἐστιν ὁ Ἰησοῦς· οἱ προσφέροντες ἄνδρες ἁμαρτωλοὶ, οἱ προσενέγκαντες αὐτὸν ἐπὶ σφαγήν. εἶτα οὐκέτι ἄνδρες, οὐκέτι ἁμαρτωλῶν ἡ δόξα. Οἱ δὲ ῥαντίζοντες παῖδες, εὐαγγελιζόμενοι ἡμῖν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τὸν ἁγνισμὸν τῆς καρδίας, οἷς ἔδωκε τοῦ Εὐαγγελίου τὴν ἐξουσίαν, (οὖσι δεκαδύο εἰς μαρτύριον τῶν φυλῶν· ὅτι δεκαδύο αἱ φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ) εἰς τὸ κηρύσσειν. Διὰ τί δὲ τρεῖς παῖδες οἱ ῥαντίζοντες; εἰς μαρτύριον Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ· ὅτι οὗτοι μεγάλοι τῷ Θεῷ. Ὅτι δὲ τὸ ἔριον ἐπὶ τὸ ξύλον; ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τῷ ξύλῳ· διότι οἱ ἐλπίζοντες εἰς αὐτὸν ζήσονται εἰς τὸν αἰῶνα. Διὰ τί δὲ ἅμα τὸ ἔριον καὶ τὸν ὕσσωπον; ὅτι ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ἡμέραι ἔσονται πονηραὶ καὶ ῥυπαραὶ, ἐν αἷς ἡμεῖς σωθησόμεθα· ὅτι καὶ ἀλγῶν τὴν σάρκα διὰ τοῦ ῥύπου τοῦ ὑσσώπου ἰᾶται. Καὶ διὰ τοῦτο οὕτω γενόμενα, ἡμῖν μέν ἐστι φανερὰ, ἐκείνοις δὲ σκοτεινά· ὅτι οὐκ ἤκουσαν φωνῆς τοῦ Κυρίου.

---

5. *De circumcisione, typo Christi.*

(c. 9.) Λέγει γὰρ πάλιν περὶ τῶν ὠτίων, πῶς περιέτεμεν ἡμῶν, καὶ τὴν καρδίαν· λέγει ὁ Κύριος ἐν τῷ προφήτῃ· εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπήκουσάν μου. Καὶ πάλιν λέ-

γει

γει· ἀκοῇ ἀκούσονται οἱ πόῤῥωθεν, ἃ ἐποίησα, γνώσονται. Καὶ, περιτμηθήσεσθε, λέγει Κύριος, τὰς καρδίας ὑμῶν. Καὶ πάλιν λέγει· ἄκουε Ἰσραὴλ, ὅτι τάδε λέγει ὁ Κύριος ὁ Θεός σου. Καὶ πάλιν τὸ πνεῦμα Κυρίου προφητεύει· τίς ἐστι ὁ θέλων ζῆσαι εἰς τὸν αἰῶνα; ἀκοῇ ἀκουσάτω τῆς φωνῆς τοῦ παιδός μου. Καὶ πάλιν λέγει· ἄκουε οὐρανὲ, καὶ ἐνωτίζου ἡ γῆ, ὅτι ὁ Θεὸς ἐλάλησε· ταῦτα εἰς μαρτύριον. Καὶ πάλιν λέγει· ἀκούσατε λόγον Κυρίου ἄρχοντες τοῦ λαοῦ τούτου. Καὶ πάλιν λέγει· ἀκούετε, τέκνα, τῆς φωνῆς βοώσης ἐν τῇ ἐρήμῳ· Οὐκοῦν περιέτεμεν ἡμῶν τὰς ἀκοὰς, ἵνα ἀκούσαντες λόγον πιστεύωμεν· ἡ γὰρ περιτομὴ, ἐφ' ᾗ πεποίθασι, κατήργηται. περιτομὴν γὰρ εἴρηκεν, οὐ σαρκὸς γενηθῆναι· ἀλλὰ παρέβησαν, ὅτι ἄγγελος πονηρὸς ἐσόφισεν αὐτούς· Λέγει πρὸς αὐτούς· τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, ὧδε εὑρίσκω ἐντολήν· μὴ σπείρητε ἐπ' ἀκάνθαις· περιτμήθητε δὲ τῷ Κυρίῳ ὑμῶν. Καὶ τί λέγει; περιτμήθητε τὸ σκληρὸν τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ τὸν τράχηλον ὑμῶν οὐ μὴ σκληρύνετε. Καὶ πάλιν· ἰδοὺ λέγει ὁ Κύριος· πάντα τὰ ἔθνη ἀπερίτμητα, ἀκρόβυστα· ὁ δὲ λαὸς οὗτος ἀπερίτμητος καρδίᾳ· Ἀλλὰ ἐρεῖς, καὶ μὴν περιτέμνεται ὁ λαὸς εἰς σφραγῖδα· ἀλλὰ καὶ πᾶς Σύρος, καὶ Ἄραψ, καὶ πάντες οἱ ἱερεῖς τῶν εἰδώλων. ἆρα οὖν κἀκεῖνοι ἐκ τῶν διαθηκῶν αὐτοῦ εἰσιν; ἀλλὰ καὶ Αἰγύπτιοι ἐν περιτομῇ εἰσι. Μάθετε οὖν, τέκνα, περὶ πάντων πλουσίως, ὅτι Ἀβραὰμ, ὁ πρῶτος περιτομὴν δοὺς, ἐν πνεύματι, προβλέψας εἰς τὸν υἱὸν, περιέτεμε λαβὼν τριῶν γραμμάτων δόγματα· λέγει γάρ· καὶ περιέτεμεν Ἀβραὰμ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἄνδρας δέκα καὶ ὀκτὼ καὶ τριακοσίους. Τίς οὖν

ἡ

ἡ δοθεῖσα τούτῳ γνῶσις; μάθετε τοὺς δεκαοκτὼ πρώτους, εἶτα τοὺς τριακοσίους· τὸ δὲ δέκα καὶ ὀκτὼ, Ι, δέκα, Η, ὀκτώ· ἔχεις ΙΗΣΟΥΝ. ὅτι δὲ σταυρὸς ἐν τῷ Τ, ἔμελλεν ἔχειν τὴν χάριν, λέγει, καὶ τοὺς τριακοσίους. Δηλοῖ οὖν τὸν μὲν ΙΗΣΟΥΝ ἐν τοῖς δυσὶ γράμμασι, καὶ ἐν ἑνὶ τὸν σταυρόν. Οἶδεν ὁ τὴν ἔμφυτον δωρεὰν τῆς διδαχῆς αὐτοῦ θέμενος ἐν ἡμῖν. οὐδεὶς γνησιώτερον ἔμαθεν ἀπ᾽ ἐμοῦ λόγον· ἀλλὰ οἶδα, ὅτι ἄξιοι ἐστὲ ὑμεῖς.

---

6. *De via lucis et tenebrarum.*

(c. 18, 19, 20.) Μεταβῶμεν δὲ καὶ ἐπὶ ἑτέραν γνῶσιν καὶ διδαχήν. Ὁδοὶ δύο εἰσὶ διδαχῆς καὶ ἐξουσίας· ἥτε τοῦ Φωτὸς, ἥτε τοῦ σκότους. Διαφορὰ δὲ πολλὴ τῶν δύο ὁδῶν· ἐφ᾽ ἧς μὲν γάρ εἰσι τεταγμένοι φωταγωγοὶ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ. ἐφ᾽ ἧς δὲ ἄγγελοι τοῦ σατανᾶ· καὶ ὁ μέν ἐστι Κύριος ἀπ᾽ αἰώνων εἰς τοὺς αἰῶνας· ὁ δὲ ἄρχων καιροῦ τῆς ἀνομίας.

Ἡ οὖν ὁδὸς τοῦ Φωτὸς, ἔστιν αὕτη· ἐάν τις θέλων ὁδεύειν ἐπὶ τὸν ὡρισμένον τόπον, σπεύσει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ἔστιν οὖν ἡ δοθεῖσα ἡμῖν γνῶσις τοῦ περιπατεῖν ἐν αὐτῇ, τοιαύτη. Ἀγαπήσεις τόν σε ποιήσαντα. Δοξάσεις τόν σε λυτρωσάμενον ἐκ θανάτου. Ἔσῃ ἁπλοῦς τῇ καρδίᾳ, καὶ πλούσιος τῷ πνεύματι. Οὐ κολληθήσῃ μετὰ τῶν πορευομένων ἐν ὁδῷ θανάτου. Μισήσεις ποιεῖν, ὃ οὐκ ἀρεστὸν τῷ Θεῷ. Μισήσεις πᾶσαν ὑπόκρισιν. Οὐ μὴ ἐγκαταλίπῃς ἐντολὰς Κυρίου. Οὐχ ὑψώ-

ψώσεις σεαυτὸν, ἔσῃ δὲ ταπεινόφρων. Οὐκ ἀρεῖς ἐπὶ σεαυτὸν δόξαν. Οὐ λήψῃ βουλὴν πονηρὰν κατὰ τὸν πλησίον σου. Οὐ δώσεις τῇ ψυχῇ θράσος. Οὐ πορνεύσεις. Οὐ μοιχεύσεις. Οὐ παιδοφθορεύσεις. Οὐ μή σοι ὁ λόγος ὁ τοῦ Θεοῦ ἐξέλθῃ ἐν ἀκαθαρσίᾳ τινῶν. Οὐ λήψῃ πρόσωπον ἐλέγξας τινὰ ἐπὶ παραπτώματα. Ἔσῃ πραΰς. Ἔσῃ ἡσύχιος. Ἔσῃ τρέμων τοὺς λόγους, οὓς ἤκουσας. Οὐ μὴ μνησικακήσῃς τῷ ἀδελφῷ σου. Οὐ μὴ διψυχήσῃς πότερον ἔσται, ἢ οὔ. Οὐ μὴ λάβῃς ἐπὶ ματαίῳ εἰς ὄνομα Κυρίου. Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὑπὲρ τὴν ψυχήν σου. Οὐ φονεύσεις τέκνον ἐν φθορᾷ· οὐδὲ πάλιν γεννηθὲν ἀνελεῖς. Οὐ μὴ ἄρῃς τὴν χεῖρά σου ἀπὸ τοῦ υἱοῦ σου, ἢ ἀπὸ τῆς θυγατρός σου, ἀλλ' ἀπὸ νεότητος διδάξεις φόβον Κυρίου. Οὐ μὴ γένῃ ἐπιθυμῶν τὰ τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ μὴ γένῃ πλεονέκτης. Οὐδὲ κολληθήσῃ ἐκ ψυχῆς σου μετὰ ὑψηλῶν, ἀλλὰ μετὰ δικαίων καὶ ταπεινῶν ἀναγραφήσῃ. Τὰ συμβαίνοντά σοι ἐνεργήματα, ὡς ἀγαθὰ, πρόσδεξαι. Οὐκ ἔσῃ δίγνωμος, οὐδὲ δίγλωσσος· παγὶς γὰρ θανάτου ἐστὶν ἡ διγλωσσία. Ὑποταγήσῃ Κυρίῳ· κυρίοις, ὡς τύπῳ Θεοῦ, ἐν αἰσχύνῃ καὶ φόβῳ. Οὐ μὴ ἐπιτάξῃς παιδίσκῃ, ἢ δούλῳ σου ἐν πικρίᾳ, τοῖς ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἐλπίζουσι· μή ποτε οὐ φοβηθήσῃ τὸν ἐπ' ἀμφοτέροις Θεόν· ὅτι ἦλθεν οὐκ ἐπὶ πρόσωπον καλέσαι, ἀλλ' ἐφ' οὓς τὸ πνεῦμα ἡτοίμασε. Κοινωνήσεις ἐν πᾶσι τῷ πλησίον σου, οὐκ ἐρεῖς ἴδια· εἰ γὰρ ἐν τοῖς ἀφθάρτοις κοινωνοί ἐστε, πόσῳ μᾶλλον ἐν τοῖς φθαρτοῖς; Οὐκ ἔσῃ πρόγλωσσος. παγὶς γὰρ στόμα θανάτου. Ὅσον δύνασαι, ὑπὲρ τὴν ψυχήν σου ἁγνεύσεις. Μὴ γίνου πρὸς μὲν τὸ λαβεῖν ἐκτείνων τὰς χεῖρας, πρὸς δὲ τὸ δοῦναι συσπῶν. Ἀγαπήσεις, ὡς κό-

κόρην ὀφθαλμοῦ σου, πάντα τὸν λαλοῦντά σοι λόγον τοῦ Κυρίου. Μνησθήσῃ αὐτὸν ἡμέρας κρίσεως, νυκτὸς καὶ ἡμέρας. Ἐκζητήσεις καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὰ πρόσωπα τῶν ἁγίων· καὶ διὰ λόγου σκοπῶν, καὶ πορευόμενος εἰς τὸ παρακαλέσαι, καὶ μελετῶν εἰς τὸ σῶσαι ψυχὴν τῷ λόγῳ. Καὶ διὰ τῶν χειρῶν σου ἐργάσῃ εἰς λύτρωσιν τῶν ἁμαρτιῶν σου. Οὐ διστάσεις δοῦναι, οὐδὲ διδοὺς γογγύσεις. Παντί αἰτοῦντί σε δίδου. Γνώσῃ δὲ, τὶς ὁ τοῦ μισθοῦ καλὸς ἀνταποδότης. Φυλάξεις, ἃ παρέλαβες, μήτε προστιθεὶς, μήτε ἀφαιρῶν. Εἰς τέλος μισήσεις τὸν πονηρόν. Κρινεῖς δικαίως. Οὐ ποιήσεις σχίσμα, εἰρηνεύσεις δὲ μαχομένοις συνάγων. Ἐξομολογήσῃ ἐπὶ ἁμαρτίαις σου. Οὐχ ἥξεις ἐν προσευχῇ σου ἐν συνειδήσει πονηρᾷ. Αὕτη ἐστὶν ἡ ὁδὸς τοῦ Φωτός.

Ἡ δὲ τοῦ μέλανος ὁδός ἐστι σκολιὰ, καὶ κατάρας μεστή. Ἔστι γὰρ ὁδὸς τοῦ θανάτου αἰωνίου μετὰ τιμωρίας· ἐν ᾗ ἐστι τὰ ἀπολοῦντα τὴν ψυχὴν αὐτῶν, εἰδωλολατρεία, θρασύτης, ὕψος δυνάμεως, ὑπόκρισις, διπλοκαρδία, μοιχεία, φόνος, ἁρπαγὴ, ὑπερηφανία, παράβασις, δόλος, κακία, αὐθαδεία, φαρμακεία, μαγεία, πλεονεξία, ἀφοβία Θεοῦ· διώκται τῶν ἀγαθῶν, μισοῦντες ἀλήθειαν, ἀγαπῶντες, οὐ γινώσκοντες μισθὸν δικαιοσύνης, οὐ κολλώμενοι ἀγαθῷ, οὐ κρίσει δικαίᾳ χήρᾳ καὶ ὀρφανῷ προσέχοντες, ἀγρυπνοῦντες οὐκ εἰς φόβον Θεοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τὸ πονηρόν. ὧν μακρὰν καὶ πόῤῥω πραΰτης, καὶ ὑπομονή· ἀγαπῶντες μάταια, διώκοντες ἀνταπόδομα, οὐκ ἐλεοῦντες πτωχὸν, οὐ πονοῦντες ἐπὶ τῷ καταπονουμένῳ, εὐχερεῖς ἐν καταλαλίᾳ, οὐ γινώσκοντες τὸν ποιήσαντα αὐτοὺς, φονεῖς τέκνων, φθορεῖς πλάσματος Θεοῦ, ἀποστρεφόμενοι τὸν ἐνδεόμενον, καταπονοῦντες τὸν θλιβόμενον,

πλουσίων παράκλητοι, πενήτων ἄνομοι κριταὶ, πανταμάρτητοι.

Καλὸν οὖν ἐςι, μαθόντα τὰ δικαιώματα Κυρίου, ὅσα προγέγραπται, ἐν τούτοις περιπατεῖν. Ὁ γὰρ ταῦτα ποιῶν, ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ δοξασθήσεται· ὁ ἐκεῖνα ἐκλεγόμενος μετὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ συναπολεῖται. Διὰ τοῦτο ἀνάστασις, διὰ τοῦτο ἀνταπόδοσις. Ἐρωτῶ τοὺς ὑπερέχοντας, εἴ τινά μου γνώμης ἀγαθῆς λαμβάνετε συμβουλίαν, ἔχετε εἰς οὓς ἐυεργάσασθε, μεθ' ἑαυτῶν, μὴ ἐγκαταλίπητε αὐτούς. Ἐγγὺς γὰρ ἡμέρα, ἐν ᾗ συναπολεῖται πάντα τῷ πονηρῷ. Ἐγγὺς ὁ Κύριος, καὶ ὁ μισθὸς αὐτοῦ. Ἔτι καὶ ἔτι ἐρωτῶ ὑμᾶς, ἑαυτῶν γίνεσθε, νομοθέται ἀγαθοὶ, ἑαυτῶν μένετε σύμβουλοι πιστοί, ἄρατε ἐξ ὑμῶν πᾶσαν ὑπόκρισιν. Ὁ δὲ Θεὸς, ὁ παντὸς τοῦ κόσμου κυριεύων, δώῃ ὑμῖν σοφίαν, ἐπιστήμην, σύνεσιν, γνῶσιν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ ἐν ὑπομονῇ. Γίνεσθε δὲ θεοδίδακτοι, ἐκζητοῦντες τί ζητεῖ Κύριος ἀφ' ὑμῶν, καὶ ποιεῖτε, ἵνα σωθῆτε ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Ἐι δὲ τίς ἐστιν ἀγαθοῦ μνεία, μνημονεύετέ μου, μελετῶντες ταῦτα, ἵνα καὶ ἡ ἐπιθυμία, καὶ ἡ ἀγρυπνία, εἰς τὶ ἀγαθὸν χωρήσῃ. Ἐρωτῶ ὑμᾶς, χάριν αἰτούμενος· ὡς ἔτι τὸ καλὸν σκεῦος ἐςι μεθ' ὑμῶν, μὴ ἐκλείπητε μηδενὶ αὐτῶν, ἀλλὰ συνεχῶς ἐκζητεῖτε ταῦτα, καὶ ἀναπληροῦτε πᾶσαν ἐντολήν· ἔστι γὰρ ταῦτα ἄξια. Διὸ μᾶλλον ἐσπούδασα γράψαι, ἀφ' ὧν ἠδυνήθην, εἰς τὸ εὐφράναι ὑμᾶς. Σώζεσθε, ἀγάπης τέκνα, καὶ εἰρήνης. Ὁ Κύριος τῆς δόξης, καὶ πάσης χάριτος, μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν. Ἀμήν.

V.

E Hermae, qui fertur, Pastore.

E libro I. Visiones.

Visio I. *Contra turpes et elatas cogitationes, et negligentem Hermae filiorum castigationem.*

I. Qui enutriverat me, vendidit quamdam puellam Romae. Post multos autem annos hanc visam ego recognovi, et coepi eam diligere, ut sororem. Exacto autem tempore aliquo, lavari eam in flumine Tiberi vidi, et porrexi ei manum, et eduxi eam e flumine. Visaque eâ, cogitabam in corde meo, dicens: Felix essem, si talem uxorem et specie et moribus sortitus essem. Hoc solum, nec ultra quidquam cogitavi. Post tempus autem aliquod cum iis cogitationibus proficiscens, honorificabam creaturam Dei, cogitans quam magnifica et pulcra sit. Et dum ambulassem, obdormivi. Et spiritus me rapuit, et tulit me per quemdam locum ad dexteram, per quem non poterat homo iter facere. Erat autem locus ille in rupibus, et abruptus, et invius ab aquis. Cumque transissem locum illum, veni ad planitiem; et genibus positis, coepi orare Dominum, et confiteri peccata mea. Et orante me, apertum est coelum; et video mulierem, quam concupiveram, salutantem me de coelo, et dicentem:

tem: Herma, ave. Et ego prospiciens illam, dico ei: Domina, quid tu hic facis? At illa respondit mihi: Recepta sum huc, ut peccata tua arguam apud Dominum. Domina, inquam, num tu me argues? Non, inquit. Sed audi verba, quae tibi dictura sum. Deus, qui in coelis habitat, et condidit ex nihilo ea, quae sunt, et multiplicavit propter sanctam Ecclesiam suam, irascitur tibi, quoniam peccasti in me. Respondens dico ei: Domina, si in te ego peccavi, ubi, aut quo in loco, aut quando tibi turpe verbum aliquod locutus sum? Nonne semper te, quasi Dominam, arbitratus sum? Nonne semper te reveritus sum, velut sororem? Quid in me comminisceris haec, tam nefanda? Tunc illa, arridens mihi, ait: In corde tuo ascendit concupiscentia nequitiae. An non videtur tibi, viro justo rem iniquam esse, si ascenderit in corde mala concupiscentia? Peccatum est ei, et quidem grande. Justus enim vir justa cogitat. Cogitante ergo illo, quae justa sunt, et recte eo incedente, in coelis propitium habebit Dominum in omni negotio suo. Qui autem nefanda cogitant in cordibus suis, mortem et captivitatem assumunt: maxime ii, qui saeculum hoc diligunt, et gloriantur in divitiis suis: et qui non exspectant futura bona, vacuantur animae eorum. Haec autem faciunt dubii, qui non habent spem in Domino, et contemnunt et negligunt vitam suam. Sed tu ora ad Dominum, et sanabit peccata tua totiusque domus tuae, et omnium Sanctorum.

II. Postquam autem locuta est verba haec, clau-

si

si sunt coeli. Et ego totus eram in moerore et metu; et dicebam intra me: Si hoc mihi peccatum adscribitur, quo modo potero salvus esse? Aut quo modo exorabo Dominum pro peccatis meis abundantissimis? Quibus verbis rogabo Dominum, ut mihi propitius sit? Haec me recogitante, et discernente in corde meo; video contra me cathedram de lanis candidis, sicut nix, factam magnam. Et venit mulier anus in veste splendida, habens librum in manu; et sedit sola, et salutavit me: Herma, ave. Et ego, moestus et plorans, dixi; Domina, ave. Et dixit mihi: Quid moestus es, Herma, qui eras patiens, et modestus, et semper hilaris? Respondens dico ei: Domina, contumelia mihi objecta est a muliere optima, dicente, quod peccavi in eam. At illa dixit mihi: Absit à servo Dei res ista. Sed forte in corde tuo ascendit illius concupiscentia. Est quidem in servis Dei talis cogitatio, peccatum inferens. Non enim debet haec cogitatio abhorrenda esse in servo Dei; neque spiritus probatus concupiscere malum opus; et praecipue Hermas, qui est continens ab omni concupiscentia scelesta, et est omni simplicitate plenus, et innocentiâ magnâ.

III. Verumtamen non causâ tui irascitur Dominus; sed propter domum tuam, quae nefas admisit in Dominum, et in parentes suos. Et tu, cum sis amator filiorum, non commonuisti domum tuam, sed dimisisti illos conversari violenter; propter hoc enim irascitur tibi Dominus: sed sanabit omnia, quae in te gesta sunt mala in domo tua.

Prop-

Propter illorum enim peccata et iniquitates, consumptus es a saecularibus negotiis. Jam enim misericordia Dei miserta est tui, et domus tuae, et conservavit te in gloria. Tu tantum, noli vagari, sed animaequus esto, et conforta domum tuam. Tamquam aerarius producens opus suum, exponit ei, cui vult: sic et tu verbum quotidianum justum docens, abscindes grande peccatum. Non desinas ergo commonere natos tuos: scit enim Dominus, quod poenitentiam agent ex toto corde suo; et scribet te in libro vitae. Cumque finisset verba haec, ait mihi: Vis audire me legentem? Dico ei: Domina, volo. Esto ergo auditor. Et revoluto libro, legebat gloriose, magnifice et mirifice, quae non poteram in memoria retinere Erant enim verba terrifica, quae non poterat homo sustinere. Novissima tamen verba memoriae mandavi: erant enim pauca, et utilia nobis: Ecce Deus virtutum, qui invisibili virtute, et magno sensu suo condidit mundum, et honorifico consilio circumdedit decorem creaturae suae, et fortissimo suo verbo confixit coelum, et fundavit terram super aquas, et virtute sua potenti condidit sanctam Ecclesiam suam, quam bene dixit; ecce transferet coelos ac montes, colles ac maria; et omnia plena fient electis ejus; ut reddat illis repromissionem, quam repromisit, cum multo honore et gaudio servaverint legitima Dei, quae acceperunt in magna fide.

IV. Cumque consummâsset legendo, exsurrexit de cathedra; et venerunt quatuor juvenes, et tulerunt cathedram ad Orientem. Et vocavit me ad se,

se, et tetigit pectus meum, aitque mihi: Placuit tibi lectio mea? Dico ei: Domina, haec mihi novissima placent; priora autem saeva et dura sunt. At illa ait mihi: Haec novissima istis; priora autem refugis et Ethnicis. Et cum loqueretur mecum, duo quidam viri apparuerunt; et sustulerunt illam humeris, et abierunt, ubi et cathedra erat, ad Orientem. Hilaris autem discessit. Et cum abiret, ait mihi: Confortare, Herma.

Visio II. *De muliere s. Ecclesia.*

IV. Revelatum autem est mihi, fratres, dormienti, a juvene specioso, et dicente mihi: Anum illam, a qua accepisti libellum, quam putas esse? Et ego dixi: Sibyllam. Erras, inquit, non est. Quae est ergo, Domine? Et dixit mihi: Ecclesia Dei est. Et dixi ad illum: Quare ergo anus est? Quoniam, inquit, omnium prima creata est, ideo anus: et propter illam mundus factus est. Post haec autem visionem vidi in domo mea, et venit illa anus, et interrogavit me, si jam libellum dedissem Senioribus. Et respondi: Adhuc non. At illa dixit: Bene fecisti; habeo enim quaedam verba edicere tibi. Cum autem consummavero omnia verba, aperte scientur ab electis. Scribes ergo duos libellos: et mittes unum Clementi, et unum Graptae. Mittet autem Clemens in exteras civitates; illi enim permissum est. Grapte autem commonebit viduas et orphanos. Tu autem leges in hac civitate cum Senioribus, qui praesunt Ecclesiae.

Vi-

Visio III. *De triumphantis Ecclesiae structurâ, et variis hominum reproborum ordinibus.*

I. Visio, quam vidi, fratres, visio talis erat. Cum jejunassem frequenter, et precatus essem Dominum, ut mihi ostenderet revelationem, quam pollicitus est ostendere per anum illam; eadem nocte apparuit mihi anus illa, et dixit mihi: Quoniam sic langues, et sollicitus es ad sciendum omnia, veni in agrum, ubi vis, et circa horam sextam manifestabo me tibi, et ostendam tibi, quae oporteat te videre. Rogavi illam, dicens; Domina, in quem locum agri? Ubi, inquit, vis, elige locum bonum, secretum. Antequam autem loqui coepissem, et dicere ei locum, ait mihi: Veniam ubi vis. Fui ergo, fratres, in agro, et observavi horas, et veni in locum, ubi constitueram ei venire. Et video subsellium positum: erat cervical lineum, et super linteum expansum carbasinum. Videns haec posita, et neminem esse in loco, stupere coepi, et capilli mei exsurrexerunt, et quasi horror me comprehendit, cum essem solus. Ad me autem reversus, et memoratus gloriam Dei; et, accepta audacia, positis genibus confitebar Deo iterum peccata, quae prius. Ecce venit illuc cum juvenibus sex, quos et ante videram, et stetit post me orantem, et audiebat me orantem et confitentem Domino peccata mea. Et tangens me, dixit: Desine jam pro peccatis tuis tantum orare. Ora

et

et pro justitia, ut accipias partem ex ea in domo tua. Et erexit me de loco, et apprehendit manum meam, et adduxit me ad subsellium, et ait illis juvenibus: Ite et aedificate. Postquam autem discesserunt juvenes, et nos soli fuimus, ait mihi: Sede hic. Dico ei: Domina, sine seniores ante sedere. Quod tibi dico, inquit, sede. Cumque vellem sedere ad dexteram partem, non est passa; ſed annuebat mihi manu, ut ad sinistram partem sederem. Cogitante autem me, et moesto existente, quod non sivit me ad dexteram partem sedere, ait mihi: Quid moestus es, Herma? Locus, qui est ad dexteram, illorum est, qui jam meruerunt Deum, et passi sunt causâ nominis ejus. Tibi autem superest multum, ut cum illis sedeas. Sicut manes, in simplicitate tua permane, et sedebis cum illis, et quicumque fuerint operati illorum opera, et sustinuerint, quae illi sustinuerunt.

II. Dico ei: Domina, vellem scire quae sustinuerunt. Audi, inquit: Feras bestias, flagella, carceres, cruces, causa nominis Ejus. Propter hoc, illorum sunt dextrae partes sanctitatis, et quisquis patietur propter nomen Dei: reliquorum autem sinistrae partes sunt. Sed utrisque eis, et qui ad dexteram, et qui ad sinistram sedent, sunt dona et promissiones, tantum, quod ad dexteram sedentes habent gloriam quamdam. Tu autem cupidus es sedere ad dextram cum eis: sed exiguitates tuae multae sunt. Emundaberis autem ab exi-

gnitatibus tuis. Sed et omnes, qui dubii non fuerint, emundabuntur ab omnibus peccatis in hunc diem. Et cum haec dixisset, volebat abire. Et procidens illi ad pedes, rogavi illam per Dominum, ut mihi demonstraret quod repromiserat visum. At illa rursus apprehendit manum meam, et erexit me, et fecit sedere super subsellium ad sinistram: et elevata virga quadam splendida, dixit mihi: Vides rem magnam? Dico ei: Domina, nihil video. Ecce non vides contra te turrim magnam, quae aedificatur super aquas, lapidibus quadris ſplendidis? In quadrato enim aedificabatur turris ab illis sex juvenibus, qui venerant cum illa. Alia autem multa millia virorum adportabant lapides: alii de terra transferebant, et porrigebant illis sex juvenibus. Porro illi accipiebant et aedificabant. Eos autem, qui de profundo extrahebantur lapides, omnes sic ponebantur in structuram: politi enim erant, et convenientes commissurae cum aliis lapidibus; sicque conjungebantur alius ad alium, ita ut commissurae eorum non paterent. Et in hunc modum apparebat structura turris, tamquam ex uno lapide aedificata. Caeteros autem lapides, qui adferebantur de terra, quosdam quidem rejiciebant, quosdam vero adaptabant in structuram. Alios excidebant, et projiciebant longe a turri. Alii autem lapides multi circa turrim positi erant; et non utebantur illis ad structuram. Erant enim quidam ex illis scabrosi; alii autem scissuras habebant; alii vero candidi et rotundi,

non

non convenientes in structuram turris. Videbam autem alios lapides projici longe a turri, et incidentes in viam, et non manentes in via, sed volvi de via in locum desertum: alios autem in ignem incidentes, et ardentes: alios cadentes secus aquam, nec posse volvi in aquam, volentibus quidem eis intrare in aquam.

III. Et cum haec mihi demonstrasset, volebat recedere. Dico ei: Domina, quid mihi prodest haec vidisse, et non scire quae sint hae res? Respondens dixit mihi: Versutus es homo, volens scire ea, quae circa turrim sunt. Ita, inquam, Domina, ut fratribus annunciem, et hilariores fiant; et haec audientes, honorificent Dominum cum multa gloria. Et illa ait: Audient quidem multi: et cum audierint, quidam ex eis gaudebunt, quidam autem flebunt. Sed et illi audientes, si poenitentiam egerint, et ipsi gaudebunt. Audi nunc de similitudine turris omnia haec, et hactenus mihi de revelatione molestior esse noli. Revelationes enim istae finem habent: impletae sunt enim. Sed tu non desinis in petendo revelationes: improbus enim es. Turris quidem, quam vides aedificari, ego sum Ecclesia, quae tibi apparui, et modo, et prius. Quodcumque igitur volueris, interroga de turri; et revelabo tibi, ut gaudeas cum sanctis. Dico ei: Domina, quoniam me semel dignum arbitrata es, ut omnia mihi reveles, revela. Ait mihi: Quodcumque oportuerit tibi revelari, revelabitur; tantum, ut cor tuum apud Dominum sit, et ne du-

bites; quodcumque videris. Interrogavi illam: Quare turris aedificata est super aquas, Domina? Respondit: Dixeram tibi et prius, versutum te esse, circa structuras diligenter inquirentem: igitur invenies veritatem. Quare ergo super aquas aedificatur turris, audi: quoniam vita vestra per aquam salva facta est, et fiet. Fundata est enim verbo omnipotentis et honorifici nominis: continetur enim ab invisibili virtute Dei.

IV. Respondens dico ei: Magnifice habent se res hae. Illi autem juvenes sex, qui aedificant, qui sunt, Domina? Hi sunt Angeli Dei, qui primo constituti sunt, quibus tradidit Dominus universam creaturam suam ſtruendi, aedificandi, et dominandi creaturae illius. Per hos enim consummabitur structura turris. Caeteri autem, qui adportant lapides, qui sunt? Et ipsi sancti Angeli Domini: sed illi sunt his excellentiores. Cum ergo consummata fuerit structura turris, omnes simul epulabuntur juxta turrim, et honorificabunt Dominum, quoniam consummata erit structura turris. Interrogavi eam dicens: Vellem scire exitum lapidum, et vim eorum, qualis sit. Respondens autem, dixit mihi: Numquid tu prae omnibus melior es, ut tibi id reveletur? Alii enim priores te sunt, et meliores te, quibus oportebat revelari visiones has; sed ut honorificetur nomen Dei, tibi revelatum est, et revelabitur, propter dubios, qui cogitant in cordibus suis, utrumne sint haec, an non sint. Dic illis, quod haec omnia sunt vera,

et

et nihil extra veritatem est; sed omnia firma, certeque fundata sunt.

V. Audi nunc et de lapidibus, qui sunt in structura. Lapides quidem illi quadrati, et albi, convenientes in commissuris suis, ii sunt Apostoli, et Episcopi, et Doctores, et Ministri, qui ingressi sunt in clementia Dei, et Episcopatum gesserunt, et docuerunt, et ministraverunt sancte et modeste electis Dei, qui dormierunt, quique adhuc sunt, et semper cum illis convenerunt, et in se pacem habuerunt, et se invicem audierunt. Propter hoc et in structuram turris conveniunt commissurae eorum. Qui vero de profundo trahuntur, et imponuntur in structura, et conveniunt commissurae eorum cum caeteris lapidibus, qui jam aedificati sunt: ii sunt, qui jam dormierunt, et passi sunt causa nominis Domini. Caeteri autem lapides, qui adportabantur a terra, volo scire qui sint, Domina? Ait: Eos quidem, qui in terram vadunt, et non sunt politi, illos Deus probavit, quoniam ingressi sunt in aequitatem Domini, et direxerunt vias in mandatis ejus. Qui autem adferuntur, et ponuntur in structura turris, ii sunt novelli in fide et fideles. Commonentur autem ab Angelis ad benefaciendum, propterea quod non est inventa nequitia in illis. Quos autem rejiciebant, et ponebant juxta turrim, qui sunt illi? Ait mihi: ii sunt qui peccaverunt, et voluerunt poenitentiam agere; propter hoc non sunt longe projecti a turri, quoniam utiles erunt in structu-

ra, si poenitentiam egerint. Qui ergo poenitentiam acturi sunt, si egerint poenitentiam, fortes erunt in fide; si nunc poenitentiam egerint, dum aedificatur turris. Nam si consummata fuerit structura, jam quis non habet locum, ubi ponatur, sed erit reprobus; solummodo autem hoc habebit, qui jam ad turrim positus est.

E Libro II. Mandata.

Praoemium.

Cum orassem domi, et consedissem supra lectum, intravit vir quidam reverenda facie, habitu pastorali, pallio albo amictus, peram in humeris, et virgam in manu gestans, et salutavit me. Et ego resalutavi eum. Protinusque consedit juxta me; et ait mihi: Missus sum ab eo venerabili Nuncio, ut habitem tecum reliquos dies vitae tuae. Et ego putabam, ipsum ad tentandum me venisse. Et dico ei: Tu enim quis es? Ego enim novi, cui traditus sum. Ait mihi: Non cognoscis me? Non, inquam. Ego, inquit, sum Pastor ille, cui traditus es. Adhuc loquente eo, figura ejus mutata est. Cumque cognovissem, esse eum, cui traditus fueram, confusus sum, protinusque metus me subiit, et totus moerore confectus sum, quia sic ei responderam insipienter. Ait mihi: Noli confundi, sed virtutem concipe animo in manda-

datis meis, quae daturus sum tibi. Missus sum enim, inquit, ut quae vidisti superius, omnia tibi rursus ostendam; praecipue, quae ex eis utilia sunt vobis. Primum omnium, Mandata mea, et species Similitudinum scribe. Reliqua autem, sicut ostendero tibi, sic ea scribes. Ideo autem praecipio tibi, primum Mandata mea et Similitudines scribere; ut subinde legendo, facilius ea custodire posſis. Scripsi igitur Mandata et Similitudines, ita ut praecepit mihi. Quae audita si custodieritis, atque in his ambulaveritis, et exercueritis ea mente pura; recipietis a Domino, quae pollicitus est vobis. Sin autem, iis auditis, non egeritis poenitentiam, sed adhuc adjeceritis ad delicta vestra; a Domino adversa recipietis. Haec omnia praecepit mihi scribere Pastor ille, Nuncius poenitentiae.

Mandat. I. *De fide in unum Deum.*

Primum omnium, crede quod unus est Deus, qui omnia creavit, et consummavit, et ex nihilo omnia fecit. Ipse capax universorum, solus immensus est. Qui	Πρῶτον πάντων πίστευσον ὅτι εἷς ἐστιν ὁ Θεὸς, ὁ τὰ πάντα κτίσας καὶ ποιήσας ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα ὁ μόνος πάντα χωρῶν, μόνος δὲ ἀχώρητος ὤν.

nec verbo definiri, nec mente concipi potest. Crede igitur in eum, et time eum: et timens, habe abstinentiam. Haec custodi; et abjice abs te omnem ne-

nequitiam, et indue virtutem justitiae; et vives Deo, si custodieris Mandatum hoc.

Mandat. II. *De fugienda obtrectatione, et eleemosyna facienda in simplicitate.*

Dixit mihi: simplicitatem habe, et innocens esto; et eris sicut infans, qui nescit malitiam, quae perdidit vitam hominum. Primum de nullo male loquaris, neque libenter audias male loquentem. Sin vero et tu audieris, particeps eris peccati male loquentis; et credens, tu quoque peccatum habebis; quia credidisti male loquenti de fratre tuo. Perniciosa est detractio, inconstans Daemonium est: numquam in pace consistit; sed semper in discordia manet.

Ἁπλότητα ἔχε, καὶ ἄκακος γενοῦ, καὶ ἔσο ὡς τὰ νήπια τὰ μὴ γινώσκοντα πονηρίαν, τὴν ἀπολοῦσαν τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Πρῶτον μὲν μηδενὸς καταλάλει, μηδὲ ἡδέως ἄκουε τοῦ καταλαλοῦντος. Ἐι δὲ μὴ, καὶ σὺ ἀκούων ἔνοχος ἔσῃ τῆς ἁμαρτίας τοῦ καταλαλοῦντος. Πονηρὸν γὰρ πνεῦμα ἐστιν ἡ καταλαλιὰ καὶ ἀκατάστατον δαιμόνιον, μηδέποτε εἰρηνεύων, ἀλλὰ πάντοτε ἐν διχοστασίαις κατοικοῦν.

Hinc etiam Antiochus, Homilia 29, ista habet.

Bonum itaque est, de nullo male loqui, neque

Καλὸν οὖν ἐστιν, ἐπὶ μηδενὸς καταλαλεῖν, μηδε-

libenter audire male loquentem. Sin vero, et qui audierit, reus erit peccati hominis male loquentis, si crediderit oblocutioni. Qui enim credet, habebit adversus fratrem suum. Hic ergo reus est peccati hominis obloquentis. Neque enim oportet aliquid dicere contra fratrem absentem, calumniandi intentione, quod est oblocutio, licet vera sint quae dicuntur: sed potius oblocutorem aversari. O quantum perniciosa est detractio, inconstans Daemonium; numquam in pace consistens, sed semper in discordia manens!

δὲ ἡδέως ἀκούειν καταλαλοῦντος. Εἰ δὲ μὴ, καὶ ὁ ἀκούων ἔνοχος ἔσται τῆς ἁμαρτίας τοῦ καταλαλοῦντος, ἐὰν πιστεύσῃ τῇ καταλαλιᾷ. Ὁ γὰρ πιστεύσας, ἕξει μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Οὗτος οὖν ἔνοχός ἐστι τῆς ἁμαρτίας τοῦ καταλαλοῦντος. Οὐ δεῖ γὰρ μετὰ ἀπόντος ἀδελφοῦ λέγειν τὶ, σκοπῷ τοῦ διαβάλλειν αὐτὸν, ὅπερ ἐστιν ἡ καταλαλιὰ, κἂν ἀληθῆ ᾖ τὰ λεγόμενα· ἀλλὰ μᾶλλον ἀποστρέφεσθαι τὸν καταλαλοῦντα. Ὦ πόσον πονηρά ἐστιν ἡ καταλαλιὰ, ἀκατάστατον δαιμόνιον, μηδέποτε εἰρηνεῦον, ἀλλὰ πάντοτε ἐν διχοστασίαις κατοικοῦν.

Contine te ab illa, et semper pacem habe cum fratre tuo. Indue constantiam sanctam, in qua nulla sunt peccata, sed omnia laeta sunt.

Ἄπεχε οὖν ἀπ' αὐτοῦ καὶ εἰρήνην ἕξεις μετὰ πάντων. Ἔνδυσαι δὲ τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν σεμνότητα, ἐν οἷς οὐδέν ἐςι πρόσκομμα πονηρὸν, ἀλλὰ πάντα ὁμαλὰ καὶ ἱλαρά.

Et benefac de laboribus tuis. Omnibus inopibus da simpliciter, nihil dubitans, cui des. Sed omni-

bus da. Omnibus enim Deus dari vult de suis donis. Qui ergo accipiunt, reddent rationem Deo, quare acceperunt, et ad quid. Qui autem accipiunt ficta necessitate, reddent rationem; qui autem dat, innocens erit. Sicut enim accepit a Domino, ministerium consummavit, nihil dubitando cui daret, et cui non daret; et fecit hoc ministerium simpliciter et gloriose ad Deum. Custodi ergo Mandatum hoc, sicut tibi locutus sum; ut poenitentia tua simplex inveniatur, et possit domui tuae benefieri, et cor mundum habe.

Antiochus, *Homil.* 98.

Bonum igitur est, de propriis laboribus, quae suppeditavit Deus, omnibus inopibus dare simpliciter; nihil dubitando, cui des, cui non des. Omnibus enim Deus dari vult de suis donis; non autem quemquam dubitare, cui det, vel cui non det. Hoc quippe ministerium simpliciter factum, gloriosum est apud Deum. Et qui ita simpliciter ministrat, vivet Deo.

Καλὸν οὖν ἐστιν, ἐκ τῶν ἰδίων κόπων. ὧν ὁ Θεὸς ἐπιχορηγεῖ, πᾶσιν ὑστερουμένοις παρέχειν ἁπλῶς, μηδὲν διστάζοντα, τίνι δῷς, τίνι μὴ δῷς. Πᾶσι γὰρ ὁ Θεὸς δίδοσθαι θέλει ἐκ τῶν ἰδίων δωρημάτων, καὶ μὴ διακρῖναι, τίνι δῷ, ἢ τίνι μὴ δῷ. Ἡ γὰρ διακονία αὕτη, ἁπλῶς τελεσθεῖσα, ἔνδοξος ὑπάρχει παρὰ τῷ Θεῷ. Καὶ οὕτως ἁπλῶς διακονῶν, τῷ Θεῷ ζήσεται.

E Lib. III. Similitudines.

Simil. I. *Nos, quia in hoc mundo permanentem civitatem non habemus, debere inquirere futuram.*

Et dixit mihi: Scitis vos, Domini servos, in peregrinatione morari? Civitas enim vestra longe est ab hac civitate. Si ergo scitis civitatem vestram, in qua habitaturi estis; quid hic emitis agros, et apparatis lautitias, et aedificia, et habitationes ſupervacuas? Haec enim qui comparat in hac civitate, non cogitat in suam civitatem redire. O stulte, o dubie, et miser homo, qui non intelligis, haec omnia aliena esse, et sub alterius potestate. Dicit enim tibi Dominus civitatis hujus: aut legibus utere meis: aut recede de civitate mea. Tu ergo quid facies, qui habes legem in civitate tua? Numquid propter agros tuos, aut propter aliquos apparatus tuos, poteris negare legem tuam? Quod si negaveris, et volueris redire in civitatem tuam; non recipieris, sed excluderis inde. Vide ergo, ut sicut peregre consistens nihil amplius compares tibi, quam sit necessarium et sufficiens tibi; et paratus esto, ne, cum voluerit Dominus civitatis hujus expellere te, contradicas legi ejus; et eas in civitatem tuam, ut utaris lege tua, sine in-

injuria hilaris. Vos igitur videte qui servitis Deo, et habetis eum in cordibus vestris; operamini opera Dei, memores mandatorum et promissorum ejus, quae promisit; et credite ei, quod faciet vobis, si mandata ejus custodieritis. Pro agris ergo, quos emere volueritis, redimite animas de necessitatibus, prout quisque potest; et viduas absolvite, orphanis judicate, et opes ac divitias vestras in hujusmodi operibus consumite. In hoc enim vos Dominus locupletavit, ut hujusmodi ministeria expleatis. Multo melius est haec facere, quam agros aut domos emere; quoniam haec omnia peribunt in saeculo: at quae pro nomine Dei feceris, invenies in civitate tua; et habebis gaudium sine tristitia et timore. Divitias ergo gentium nolite cupere; perniciosae sunt enim servis Dei: de propriis autem, quas habetis, ea agite, quibus possitis consequi gaudium. Et nolite adulterare, nec alterius uxorem tangere, neque concupiscere. Concupisce tuum opus, et salvus eris.

Simil X. *De poenitentia et eleemosyna.*

I. Postquam perscripseram librum hunc, venit Nuncius ille, qui me tradiderat illi Pastori, in domum, in qua eram, et consedit supra lectum, et adstitit in dextra ejus ille Pastor. Deinde vocavit me, et haec mihi dixit: Tradidi te, inquit, et domum tuam huic Pastori, ut ab eo protegi possis. Ita, inquam, Domine. Si vis ergo protegi, inquit, ab

ab omni vexatione, et ab omni saevitia; successum autem habere in omni opere bono, atque verbo, et omnem virtutem aequitatis; in mandatis iis ingredere, quae dedit tibi; et poteris dominari omni nequitiae. Custodienti enim tibi mandata illa subjecta erit omnis cupiditas et dulcedo hujus saeculi; successus vero in omni bono negotio te sequetur. Maturitatem hujus, et modestiam suscipe in te; et dic omnibus, in magno honore esse eum et dignitate apud Deum, et magnae potestatis eum praesidem esse, et potentem in officio suo. Huic soli per totum orbem poenitentiae potestas tributa est. Potens-ne tibi videtur esse? Sed vos maturitatem hujus, et modestiam, quam in vos habet, despicitis.

II. Dico ei: Interroga ipsum, Domine, ex quo in domo mea est, anne aliquid extra ordinem fecerim, aut in aliquo eum offenderim. Et ego, inquit, scio, nihil extra ordinem fecisse te, neque esse facturum; et ideo haec loquor tecum, ut perseveres: bene enim hic de te apud me existimavit. Tu autem caeteris haec verba dices: ut et illi, qui egerunt, aut acturi sunt poenitentiam, eadem quae tu sentiant, et hic apud me de iis interpretetur, et ego apud Dominum. Et ego, inquam, Domine, omni homini indico magnalia Dei: spero autem eos omnes, qui amant ea, et ante peccaverunt, his auditis, acturos esse poenitentiam, vitam recuperantes. Permane ergo, inquit, in hoc ministe-

rio,

rio, et consumma illud. Quicumque autem mandata hujus exsequuntur, habebunt vitam, et hic, et apud Dominum magnum honorem. Quicumque vero hujus mandata non servant, fugiunt a vita sua, et adversantur illi; et qui mandata ejus non sequuntur, morti se tradunt, et unusquisque eorum reus erit sanguinis sui. Tibi autem dico, ut serves mandata haec, et remedium peccatorum tuorum omnium habebis.

III. Misi autem tibi has Virgines, ut habitent tecum: vidi enim eas valde affabiles tibi esse. Habebis igitur tu eas adjutrices, quo magis possis hujus mandata servare: non potest enim fieri, ut sine his virginibus haec mandata serventer. Vides autem eas libenter esse tecum: sed et ego praecipiam eis, ut omnino a domo tua non discedant: tu tantum communda domum tuam: in munda enim domo libenter habitabunt: mundae sunt enim, atque castae, et industriae, et omnes habentes gratiam apud Dominum. Igitur si habueris domum tuam puram, tecum permanebunt: si autem pusillum aliquid inquinationis acciderit, protinus a domo tua recedent: hae enim virgines nullam omnino diligunt inquinationem. Dico ei: Spero me, Domine, placiturum eis, ita ut in domo mea libenter inhabitent semper. Et sicut is, cui me tradidisti, nihil de me queritur; ita neque illae querentur. Ait ad Pastorem illum: Video servum Dei velle videre, et custodire haec mandata; et virgines

nes has munda habitatione collocaturum. Haec cum dixisset, iterum Pastori illi me tradidit, et vocavit Virgines, et dixit eis: Quoniam video vos libenter in domo hujus habitare, commendo eum vobis, et domum ejus; ut a domo ejus non recedatis omnino. Illae vero libenter haec verba audierunt.

IV. Ait deinde mihi: Viriliter in ministerio hoc conversare: omni homini indica magnalia Dei; et habebis gratiam in hoc ministerio. Quicumque ergo in his mandatis ambulaverit; vivet, et felix erit in vita sua: quicumque vero neglexerit, non vivet, et erit infelix in vita sua. Dic omnibus, ut non cessent (quicumque recte facere possunt) bona opera exercere; utile est illis. Dico autem, omnem hominem de incommodis eripi oportere. Is enim qui eget, et in quotidiana vita patitur incommoda, in magno tormento est, ac necessitate. Quisquis igitur hujusmodi animam eripit de necessitate, magnum gaudium sibi acquirit. Nam is, qui hujusmodi vexatur incommodo, pari tormento cruciatur, atque se torquet is, qui in vinculis est. Multi enim propter hujusmodi calamitates, cum eas sustinere non possunt, mortem sibi consciscunt. Qui novit igitur calamitatem hujusmodi hominis, et non eripit eum, magnum peccatum admittit, et fit reus sanguinis ejus. Facite igitur opera bona, quicumque accepistis a Domino; ne, dum moramini facere, consummetur structura tur-

ris

ris: propter vos enim intermissum est opus aedificationis ejus. Nisi igitur festinaveritis facere recte, consummabitur turris, et excludemini. Postquam vero locutus est mecum, surrexit de lecto, et apprehenso Pastore, et Virginibus, abiit. Dixit autem mihi remissurum se Pastorem illum, et Virgines illas in domum meam.

SEC-

